

504.939

504939

VIII.

11346

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

508-567. TÉRKÉP

MAGYAR NÉPRAJZI ATLASZ
ATLAS DER UNGARISCHEN VOLKSKULTUR
ATLAS OF HUNGARIAN FOLK CULTURE

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
Könyvtár 2955 / 10 93. sz.

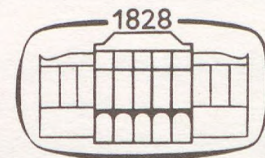
ISBN 963 05 4076 2 (összkiadás)
ISBN 963 05 6345 2 (VII-IX. kötet)
ISBN 963 05 6347 9 (VIII. kötet)

VII-IX. kötet ára: 2870,- Ft áfával

MAGYAR NÉPRAJZI ATLASZ
ATLAS DER UNGARISCHEN VOLKSKULTUR
ATLAS OF HUNGARIAN FOLK CULTURE

SZERKESZTETTE
BARABÁS JENŐ

VIII.
508—567. TÉRKÉP

AKADÉMIAI KIADÓ • BUDAPEST 1992

KÉSZÜLT A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA TÁMOGATÁSÁVAL, A NÉPRAJZI MÚZEUM,
AZ ELTE TÁRGYI NÉPRAJZI TANSZÉK, A KLTE NÉPRAJZI TANSZÉK ÉS AZ MTA NÉPRAJZI KUTATÓINTÉZET
MUNKATÁRSAINAK KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL, AZ MTA NÉPRAJZI KUTATÓINTÉZET TERVMUNKÁJAKÉNT

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

BARABÁS JENŐ, † DIÓSZEGI VILMOS, GUNDA BÉLA, MORVAY JUDIT, SZOLNOKY LAJOS

SZERZŐK

CSALOG ZSOLT 513–519, 533–535, 560–567
GYÖRGYI ERZSÉBET 520–530, 544–549
MORVAY JUDIT 508–512, 531–532
PÓCS ÉVA 536–543, 550–559

A NÉMET ÉS ANGOL FORDÍTÁST KÉSZÍTETTE

KISBÁN ESZTER

A FORDÍTÁST ELLENŐRIZTE

OLAF BOCKHORN, WIEN
RUDOLF WEINHOLD, DRESDEN

LEKTOR

† ORTUTAY GYULA
† VINCZE ISTVÁN

RAJZOLTA

HORVÁTH ERNŐ

AZ ADATGYŰJTŐK NÉVSORÁT A IX. KÖTETBEN KÖZÖLJÜK

MEGJELENT A „KULTURÁLIS ÉS TÖRTÉNELMI EMLÉKEINK FELTÁRÁSA, NYILVÁNTARTÁSA ÉS KIADÁSA” C. PROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL

ISBN 963 05 4076 2 (Összkiadás)

ISBN 963 05 6345 2 (VII–IX. kötet)

ISBN 963 05 6347 9 (VIII. kötet)

KIADJA AZ AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST

A KIADÁSÉRT FELELŐS AZ AKADÉMIAI KIADÓ ÉS NYOMDA VÁLLALAT IGAZGATÓJA

FELELŐS VEZETŐ: ZÖLD FERENC

— SZEDÉS: FÉNYSZEDŐ KÖZPONT KFT. — FELELŐS VEZETŐ: BARÁTH JÁNOS • NYOMÁS: PÉTŐFI NYOMDA RT., KECSKEMÉT — FELELŐS VEZETŐ: SEBESVÁRI LÁSZLÓ VEZÉRIGAZGATÓ —

BUDAPEST 1992

FELELŐS SZERKESZTŐ: KLANICZAY JÚLIA – TIPOGRÁFIA: MERKLY LÁSZLÓ

KIADVÁNYSZÁM: II/63

© AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST 1992

MINDEN JOG FENNTARTVA

PRINTED IN HUNGARY

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
Könyvtár 2955/19 92. sz.

TARTALOM
INHALT
TABLE OF CONTENTS
VIII.
508—567.

Párválasztás 508—512
Wahl der Ehepartner 508—512
Choice of Wedding Partner 508—512

508. Az udvarlás megengedett napjai
Tage, an denen Burschen die heiratsfähigen Mädchen besuchen durften
Days on which young lads were allowed to visit girls at the age of marriage
509. Honnan választottak házasúrsat 1900 körül (elvíleg)?
Das Prinzip der Wahl der Ehepartner um 1900
Choice of wedding partner c. 1900
510. Ki kérte meg a menyasszonyt 1900 körül?
Brautwerber um 1900
Intermediary on behalf of the suitor c. 1900
511. A kérő személy neve a házasságkötéskor
Geschlecht der Brautwerber
Sex of the intermediary
512. Mit adott a vőlegény menyasszonyának jegyajándékkul 1900 körül?
Verlobungsgeschenk des Bräutigams für die Braut um 1900
Bridegroom's engagement present to the bride c. 1900

Menyasszonyi kelengye
513—519
Brautausstattung 513—519
Dowry 513—519

513. A kelengye szállításának formái 1900 körül
Formen des Transports der Brautausstattung um 1900
Ways of transporting the dowry c. 1900
514. A kelengye szállításának ideje 1900 körül
Zeitpunkt des Transports der Brautausstattung um 1900
Time of transporting the dowry c. 1900
515. A kelengyeszállítás ünnepélyessége és időpontja 1900 körül
Feierlichkeit und Zeitpunkt des Transports der Brautausstattung um 1900
Celebrations and time of transporting the dowry c. 1900

516. A kelengye szállításának neve
Bezeichnung für den Transport der Brautausstattung
Terms for transporting the dowry
517. Mivel fizettek a kelengyéért?
Bezahlung der Brautausstattung
Payment for the dowry
518. Kik alkudtak a kelengyére (a vőlegény képviseletében)?
Person, die im Namen des Bräutigams um die Bezahlung der Brautausstattung feilscht
The person who bargains about the payment of the dowry in the name of the bridegroom
519. Ki fizetett a kelengyéért?
Person, die im Namen des Bräutigams die Brautausstattung bezahlt
The person who pays for the dowry in the name of the bridegroom

Lakodalom 520—532
Hochzeit 520—532
Wedding 520—532

520. Álmenyasszony(ok) a házasságkötés szokáskörében
Falsche Braute im Hochzeitsbrauch
False brides in the wedding customs
521. Lakodalmi menet akadályozása
Aufhalten des Hochzeitszuges
Holding up of the wedding procession
522. Jelképes cselekmények lakodalom alkalmával
Symbolische Handlungen während der Hochzeit
Symbolic actions during the wedding
523. A kendőnek mint vőfélyjelvénynek a helye
Tuch als Brautführerzeichen
A cloth as a symbol of the best man
524. Vőfélyjelvény: rozmaring
Rosmarin als Brautführerzeichen
Rosemary as a symbol of the best man
525. Vőfélybot díszei: szalag és bokréta
Verzierung des Brautführerstabes
Decoration of the best man's staff
526. Vőfélyjelvény: a bokréta és szalag helyének változása a 20. század első felében (bokréta és szalag átkerülése kalapról, botról mellre)
Brautführerzeichen: Wechsel des Platzes von Strauß und Band vom Hut und Stab zur Brust während der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts
Best man's symbols: change of position of the nosegay and ribbons from the hat and staff to the chest in the first half of the 20th century

527. Hogyan fogadják az új asszonyt a vőlegényes háznál a lakodalom alkalmával?
Feierliche Einführung der Braut in das neue Haus. Handlungen
Celebratory introduction of the bride to the new house. Actions
528. Mivel fogadják az új asszonyt a vőlegényes háznál a lakodalom alkalmával?
Feierliche Einführung der Braut in das neue Haus. Sie wurde empfangen mit:
Celebratory introduction of the bride to the new house. She was received with:
529. Jelképes és mágikus cselekmények lakodalmon
1. A termékenységgel és a szüléssel kapcsolatban
Symbolische und magische Handlungen während der Hochzeit:
1. Fruchtbarkeits-, Geburtszauber
Symbolic and magic actions during the wedding, related to fertility and birth 1.
530. Jelképes és mágikus cselekmények a lakodalmon
2. A termékenységgel és a szüléssel kapcsolatban
Symbolische und magische Handlungen während der Hochzeit:
2. Fruchtbarkeits-, Geburtszauber
Symbolic and magic actions during the wedding, related to fertility and birth 2.
531. Zenekarok a lakodalomban 1900 körül
Musikkapellen bei der Hochzeit um 1900
Orchestras at weddings c. 1900
532. Kisebb együttesek, hangszerek a lakodalomban
Musikinstrumente kleiner Musikgruppen bei der Hochzeit
Musical instruments of small music groups at weddings

Karácsonyfa 533—535
Weihnachtsgrün 533—535
Christmas Greenery 533—535

533. Az álló fenyőkarácsonyfa előtti formák (karácsonyi zöldág)
Weihnachtsgrün. Formen vor Einführung des stehenden Tannenbaums
Christmas greenery. Forms used before the introduction of the standing fir-tree
534. Mióta általános az álló fenyőkarácsonyfa?
Seit wann ist die stehende Tanne als Weihnachtsbaum allgemein?
Period when the standing fir-tree became general as a Christmas tree

535. Kik kezdeményezték, honosították meg az álló fenyőkarácsonyfát?
Wer regte die Einführung der stehenden Tanne als Weihnachtsbaum an?
Introduction and naturalisation of the fir-tree as a Christmas tree

Betlehemezés 536—538
Krippenspiel 536—538
Nativity Play 536—538

536. A betlehemezés fontosabb szereplői
Krippenspiel. Wichtige Gestalten
Main actors in the nativity play
537. A betlehemezésben szereplő öreg pásztor neve
Name des alten Hirten im Krippenspiel
Name of the old shepherd in the nativity play
538. A betlehemezés szerepeinek száma. Báb-táncoltató betlehem
Zahl der Gestalten im Krippenspiel. Puppenkrippenspiel
The number of actors in the nativity play. — Nativity play with puppets

Farsang 539—543
Faschingsbräuche 539—543
Shrovetide Customs 539—543

539. Termékenységvarázslás farsangkor
Fruchtbarkeitsriten in Fasching
Fertility rites at Shrovetide
540. Hol tartják a farsangi mulatságot?
Wo wurde die Faschingsunterhaltung veranstaltet?
Where did the Shrovetide entertainment take place?
541. A farsang utolsó három napjának összefoglaló neve
Zusammenfassende Bezeichnung für die drei letzten Faschingstage
Comprehensive term for the last three days of Shrovetide
542. A hamvazószerda neve
Bezeichnung für den Aschermittwoch
Terms for Ash Wednesday
543. A hamvazószerda utáni csütörtök neve
Bezeichnung für den Donnerstag nach Aschermittwoch
Terms for the Thursday following Ash Wednesday

Pártában maradt lányok
csúfolása 544—549

Verspotten von alten Jungfern
544—549
Making Fun of Unmarried Ladies
544—549

544. Házasságon kívül maradtakat csúfoló szokások időpontja
Termine für das Verspotten von alten Jungfern
Dates for making fun of unmarried ladies
545. Házasságon kívül maradtak csúfolása tuskóhúzással
Verspotten von alten Jungfern und unverheirateten Burschen durch Blochziehen
Making fun of unmarried ladies and bachelors by dragging blocks of wood
546. Pártában maradt leányok csúfolása 1.
Form des Verspottens von alten Jungfern 1.
Ways of making fun of unmarried ladies 1.
547. Pártában maradt leányok csúfolása 2.
Form des Verspottens von alten Jungfern 2.
Ways of making fun of unmarried ladies 2.
548. Házasságon kívül maradtakat csúfoló szokások megnevezése
Bezeichnung der Spottbräuche für die alten Jungfern und unverheirateten Burschen
Terms for making fun of unmarried ladies and bachelors
549. Pártában maradt leányok csúfolása dalokkal, rigmusokkal, szólásokkal
Verspotten der alten Jungfern mit Liedern, Sprüchen und Redensarten
Making fun of unmarried ladies with songs, rhymes and ways of speaking

Alakoskodás 550—556
Verkleidungs- und Maskenbräuche 550—556
Disguises and Masks 550—556

550. Az alakoskodás állatalakjai
Tiergestalten der Verkleidungs- und Maskenbräuche
Customs related to animal disguises and masks
551. Az alakoskodás egyéb alakjai
Andere Gestalten der Verkleidungs- und Maskenbräuche
Customs related to other disguises and masks

552. Az alakoskodás terminológiája
Bezeichnung für Teilnehmer der Verkleidungs- und Maskenbräuche
Terms for participants wearing disguises and masks

553. Mivel leplezik az alakoskodók arcukat? 1.
Verdeckung der Gesichter von Teilnehmern der Verkleidungs- und Maskenbräuche 1.
Hiding of the faces of participants wearing disguises and masks 1.

554. Mivel leplezik az alakoskodók arcukat? 2.
Verdeckung der Gesichter von Teilnehmern der Verkleidungs- und Maskenbräuche 2.
Hiding of the faces of participants wearing disguises and masks 2.

555. Az alakoskodás alkalmi
1. Naptári ünnepek

Terminale der Verkleidungs- und Maskenbräuche: 1. Kalenderfeste
Dates for customs involving disguises and masks: 1. Calendar festivals

556. Az alakoskodás alkalmi
2. Egyéb alkalmak
Terminale der Verkleidungs- und Maskenbräuche: 2. Weltliche Termine
Dates for customs involving disguises and masks: 2. Secular dates

Pünkösdi szokások 557—559
Pfingstbräuche 557—559
Whitsun Customs 557—559

557. Milyen szokásokat gyakorolnak pünkösdkor?
Pfingstbräuche
Whitsun customs

558. Mit énekeltek a pünkösdlők?
Lieder im Pfingstumzug der Mädchen
Songs sung by girls at Whitsun in going from house to house

559. A pünkösdi királyné neve
Bezeichnung für die Pfingstkönigin
Terms for the Whitsun queen

Pásztorünnepek 560—567
Hirtenfeste 560—567
Herdsmen's Festivals 560—567

560. Pásztorünnepek — az ünneplés formái
Hirtenfeste — Formen des Feierns
Herdsmen's festivals — forms of the celebration

561. Mely napokhoz kapcsolódnak a pásztor-
szokások?

1. Tavaszi dátumok
Terminale der Hirtenbräuche: 1. Frühling
Dates of herdsmen's customs: 1. Spring

562. Mely napokhoz kapcsolódnak a pásztor-
szokások?
2. Őszi, téli dátumok
Terminale der Hirtenbräuche: 2. Herbst, Winter
Dates of herdsmen's customs: 2. Autumn, winter

563. Mely napon volt a pásztorok zajkeltése?
Terminale der Lärmbräuche der Hirten
Date for noise-making customs amongst herdsmen

564. Kik vettek részt a karácsonyi énekes házalásban?
Teilnehmer des weihnachtlichen Heischeganges mit Gesang

Participants in going from house to house at Christmas and singing

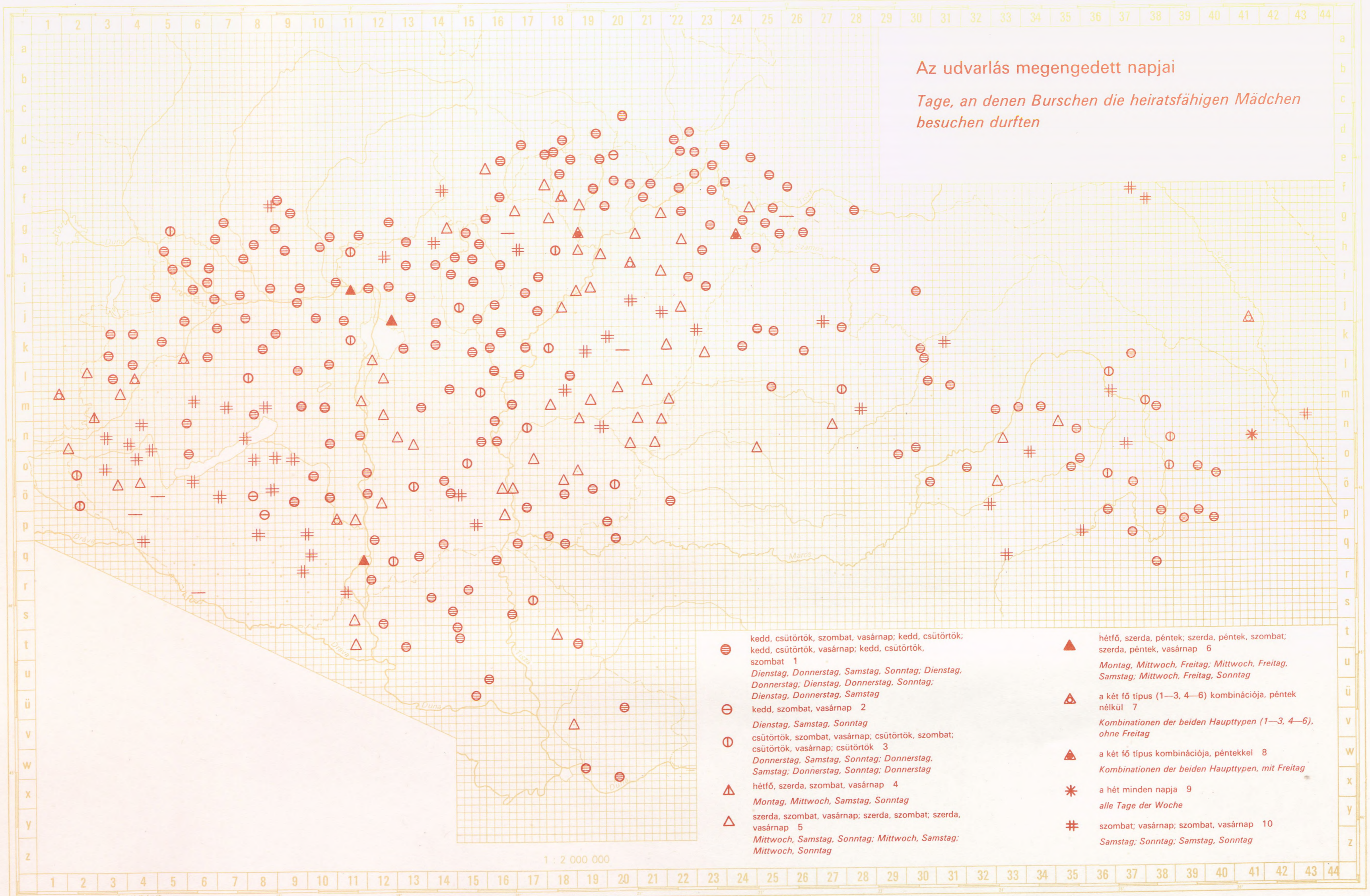
565. Mely napon kaptak a pásztorok tojásajándékot?
Terminale für Beschenkung der Hirten mit Eiern

Dates for presenting eggs to the herdsmen

566. Milyen itallal kínálták, ajándékozták meg a pásztorokat?
Trunk, der den Hirten am Hirtenfest angeboten oder geschenkt wird

Drink offered or presented to the herdsmen at the herdsmen's feast

567. A pásztorünnep neve
Bezeichnungen für die Hirtenfeste
Terms for the herdsmen's feast

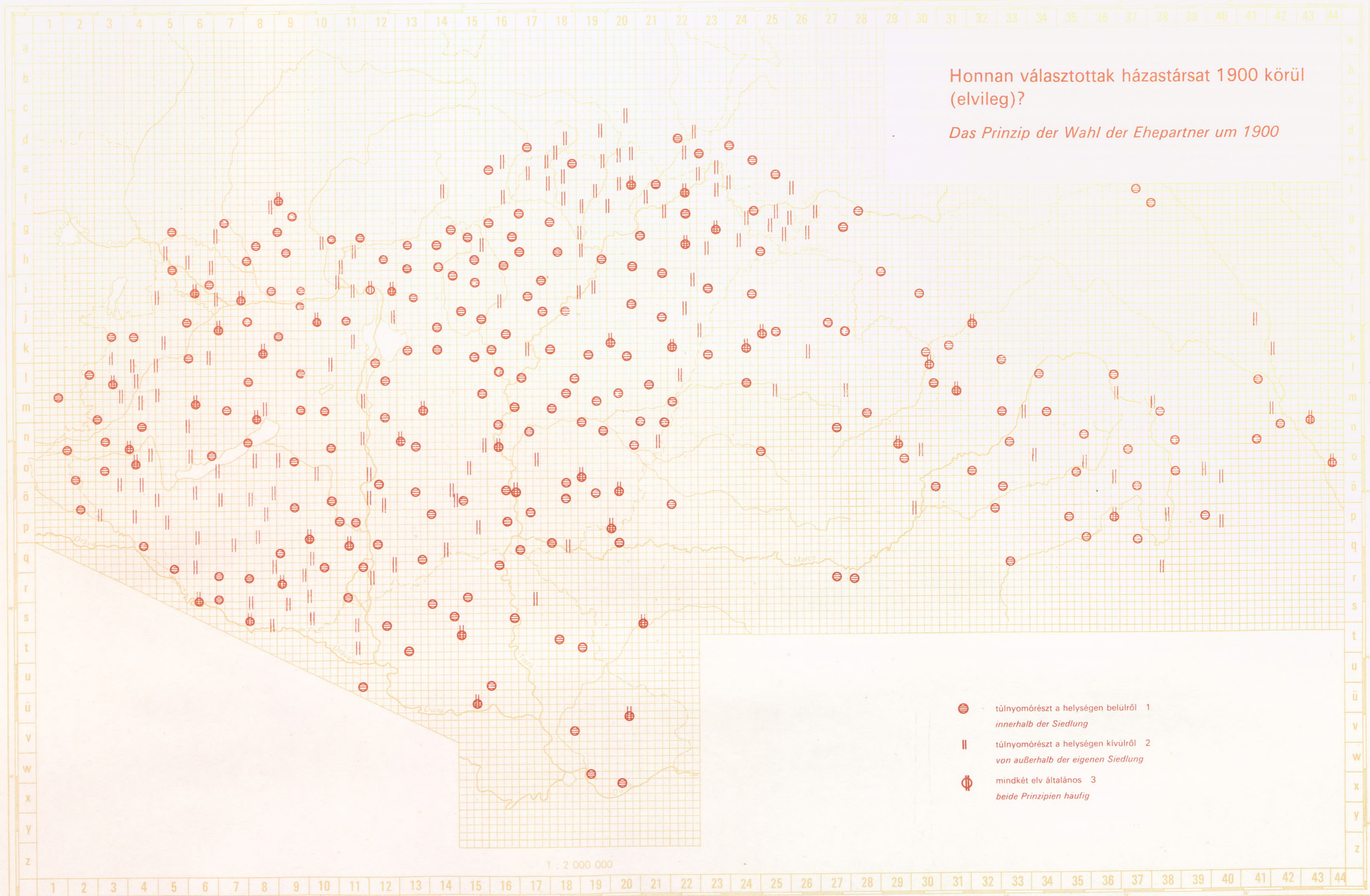

Az udvarlás megengedett napjai

Tage, an denen Burschen die heiratsfähigen Mädchen besuchen durften

- kedd, csütörtök, szombat, vasárnap; kedd, csütörtök; szombat 1
Dienstag, Donnerstag, Samstag, Sonntag; Dienstag, Donnerstag; Dienstag, Donnerstag, Sonntag; Dienstag, Donnerstag, Samstag
- kedd, szombat, vasárnap 2
Dienstag, Samstag, Sonntag
- csütörtök, szombat, vasárnap; csütörtök, szombat; csütörtök, vasárnap; csütörtök 3
Donnerstag, Samstag, Sonntag; Donnerstag, Samstag; Donnerstag, Sonntag; Donnerstag
- hétfő, szerda, szombat, vasárnap 4
Montag, Mittwoch, Samstag, Sonntag
- szerda, szombat, vasárnap; szerda, szombat; szerda, vasárnap 5
Mittwoch, Samstag, Sonntag; Mittwoch, Samstag; Mittwoch, Sonntag
- hétfő, szerda, péntek; szerda, péntek, szombat; szerda, péntek, vasárnap 6
Montag, Mittwoch, Freitag; Mittwoch, Freitag, Samstag; Mittwoch, Freitag, Sonntag
- a két fő típus (1–3, 4–6) kombinációja, péntek nélkül 7
Kombinationen der beiden Haupttypen (1–3, 4–6), ohne Freitag
- a két fő típus kombinációja, péntekkel 8
Kombinationen der beiden Haupttypen, mit Freitag
- a hét minden napja 9
alle Tage der Woche
- szombat, vasárnap; szombat, vasárnap 10
Samstag, Sonntag; Samstag, Sonntag

1 : 2 000 000

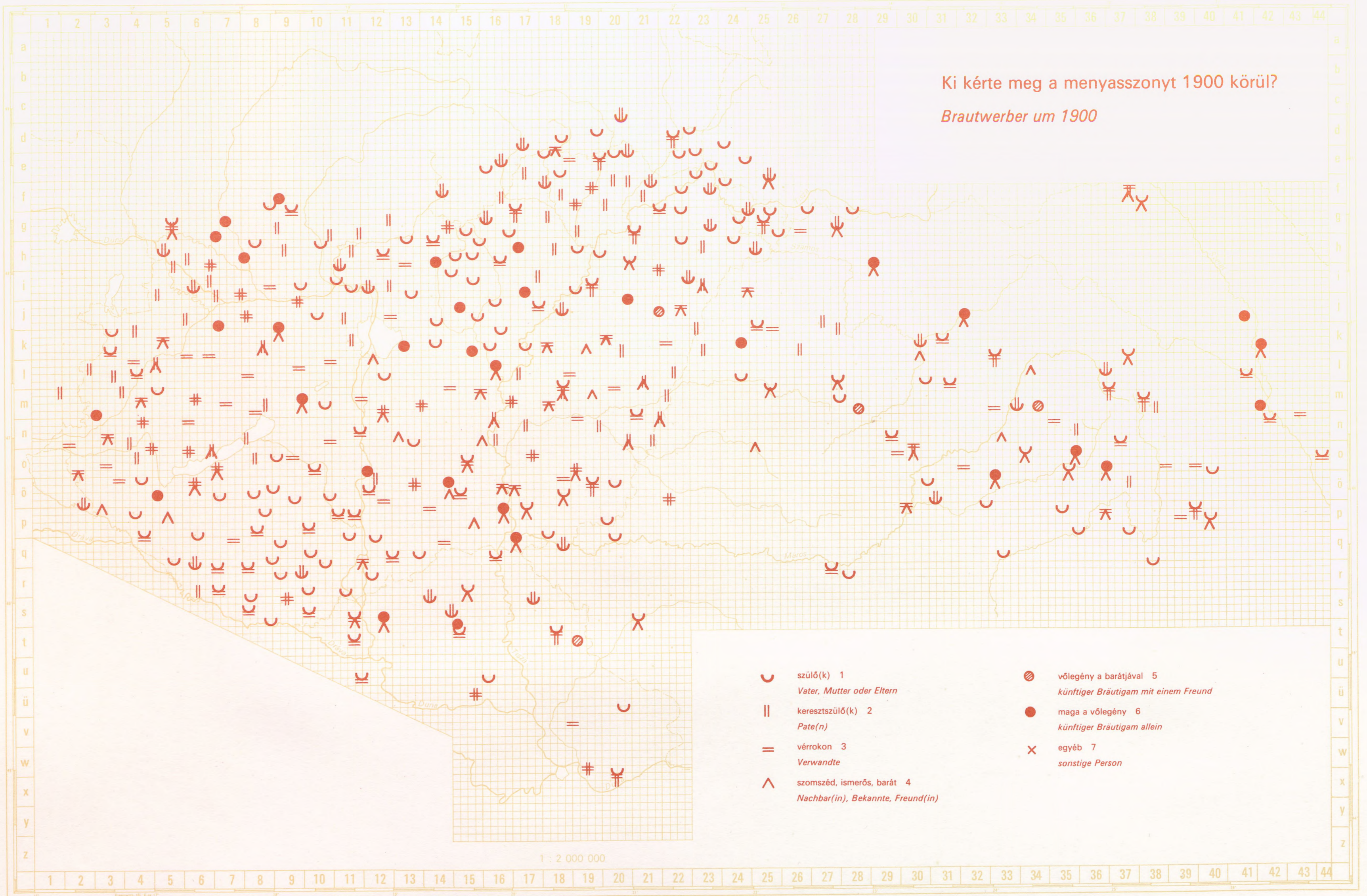

Honnan választottak házastársat 1900 körül
(elvileg)?

Das Prinzip der Wahl der Ehepartner um 1900

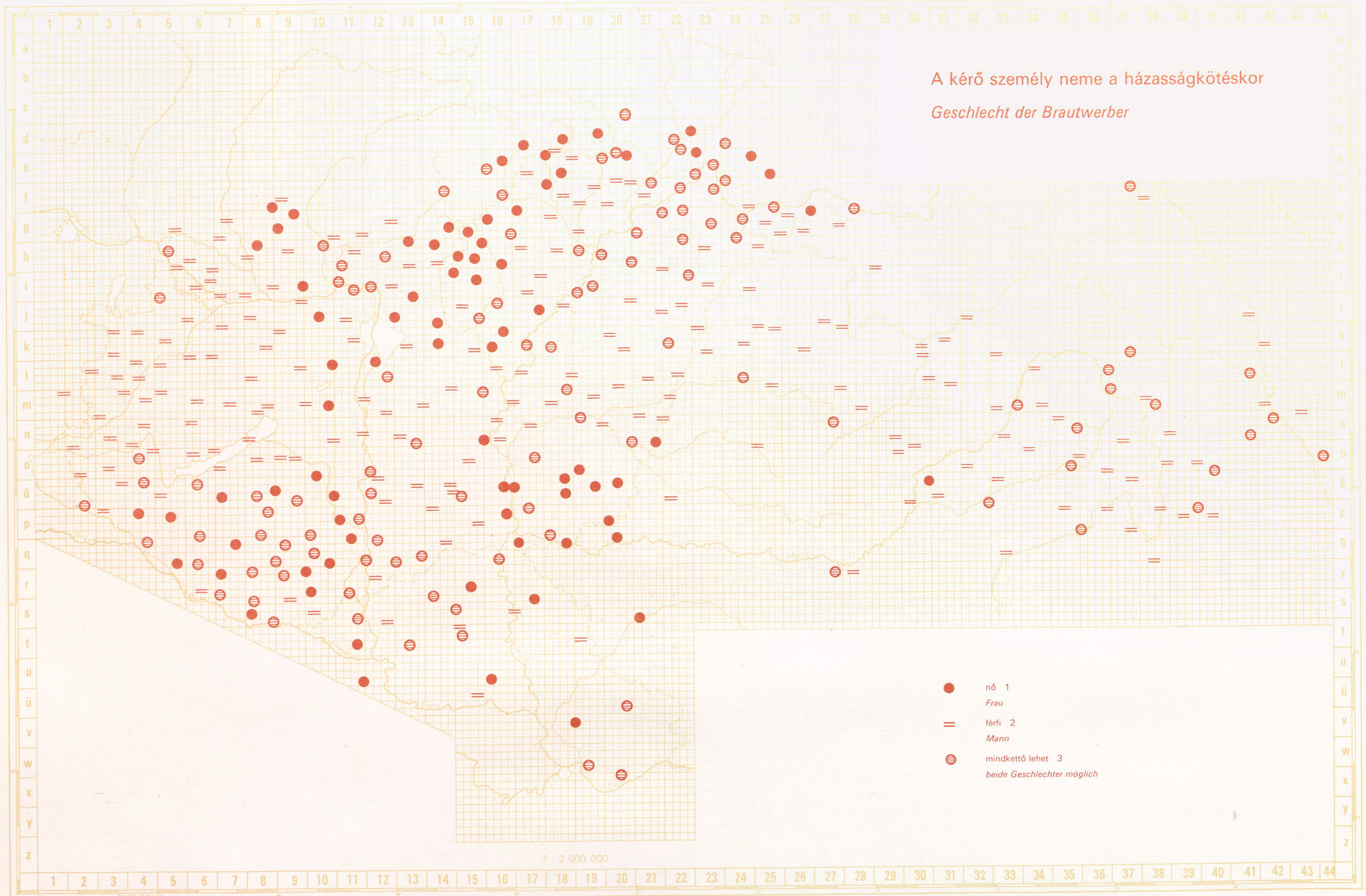
- ⊖ túlnyomórészt a helységen belülről 1
innerhalb der Siedlung
- || túlnyomórészt a helységen kívülről 2
von außerhalb der eigenen Siedlung
- ⊕ mindkét elv általános 3
beide Prinzipien häufig

Ki kérte meg a menyasszonyt 1900 körül?
Bräutwerber um 1900

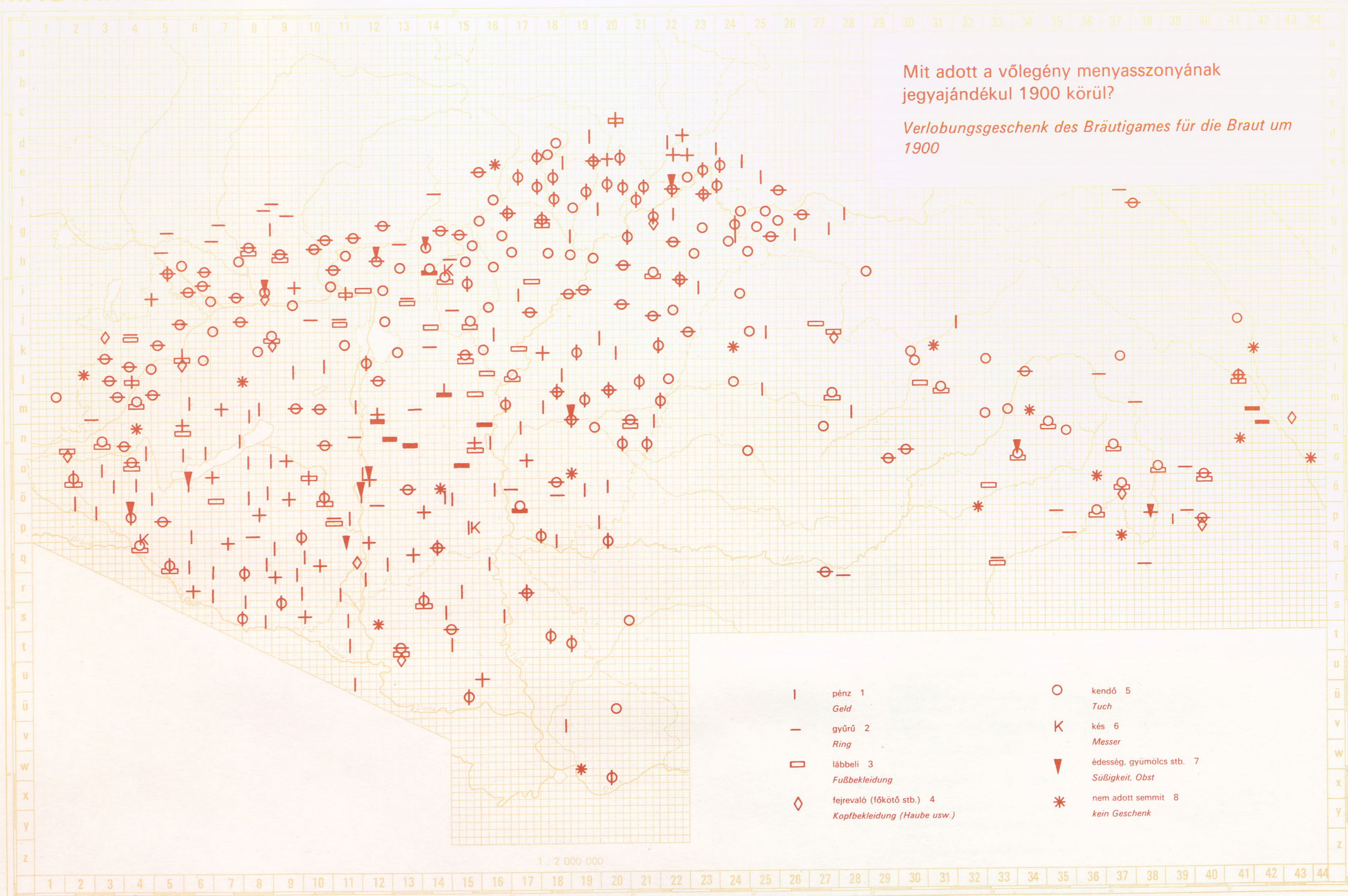
☪	szülő(k) 1
<i>Vater, Mutter oder Eltern</i>	⊗	vőlegény a barátjával 5
<i>künftiger Bräutigam mit einem Freund</i>
	keresztszülő(k) 2
<i>Pate(n)</i>	●	maga a vőlegény 6
<i>künftiger Bräutigam allein</i>
=	vérrokon 3
<i>Verwandte</i>	×	egyéb 7
<i>sonstige Person</i>
^	szomszéd, ismerős, barát 4
<i>Nachbar(in), Bekannte, Freund(in)</i>		

1 : 2 000 000

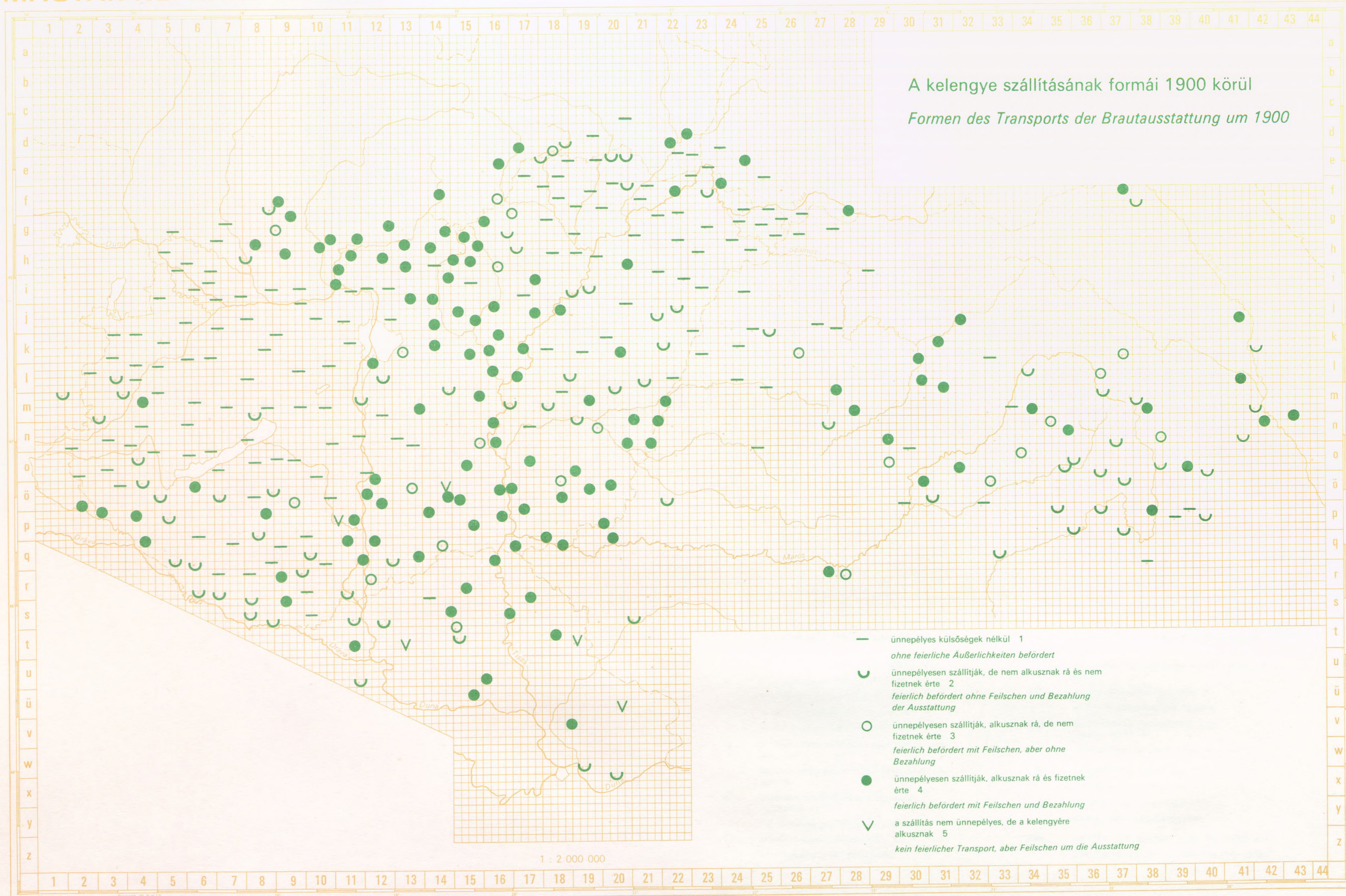
Mit adott a vőlegény menyasszonyának
jegyajándéku 1900 körül?

Verlobungsgeschenk des Bräutigames für die Braut um
1900

	pénz 1
Geld	○	kendő 5
Tuch
-	gyűrű 2
Ring	K	kés 6
Messer
□	lábbeli 3
Fußbekleidung	▼	édesség, gyümölcs stb. 7
Süßigkeit, Obst
◇	fejrevaló (főkötő stb.) 4
Kopfbekleidung (Haube usw.)	*	nem adott semmit 8
kein Geschenk

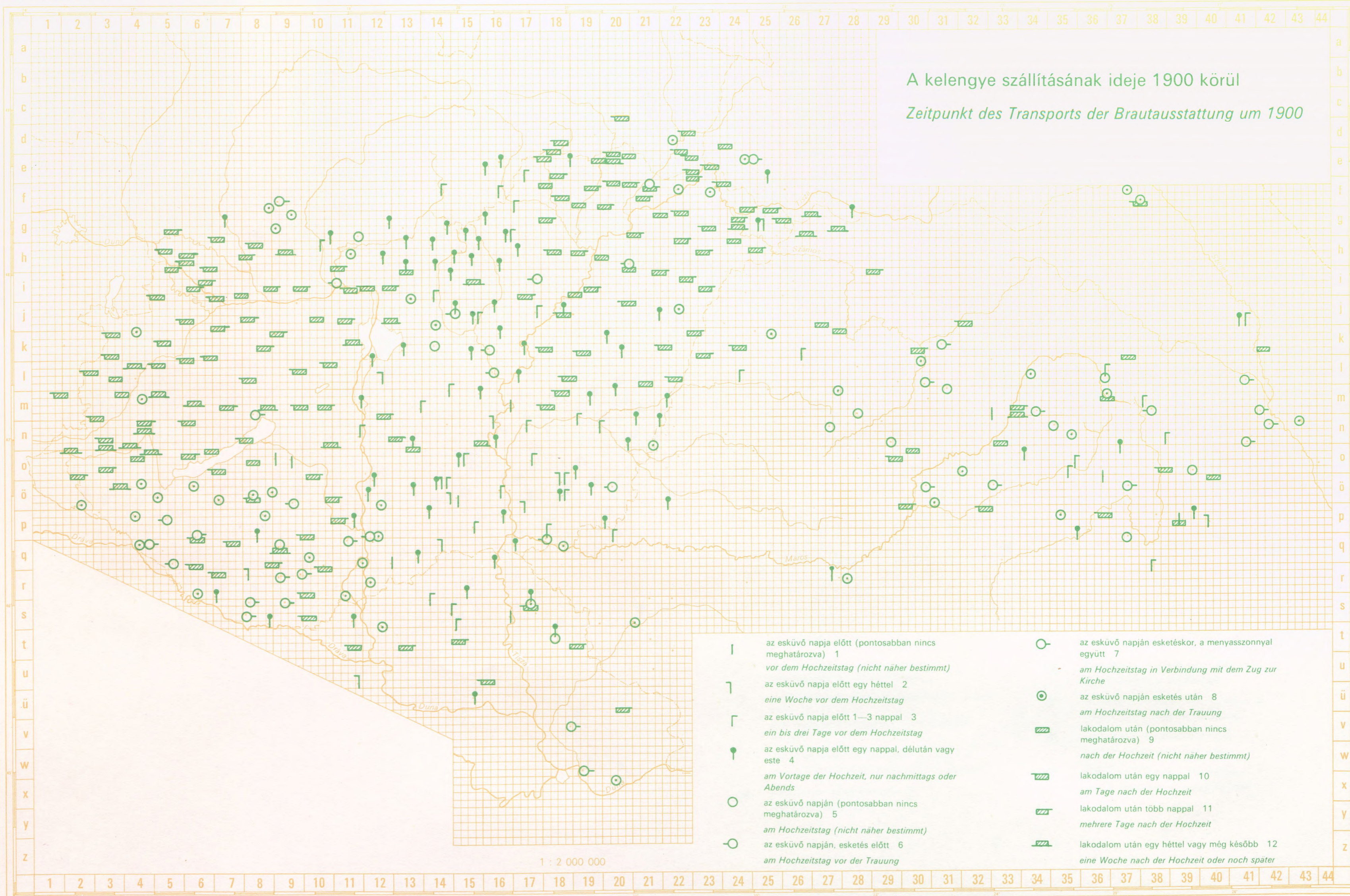
1 : 2 000 000

A kelengye szállításának formái 1900 körül
Formen des Transports der Brautausstattung um 1900

- ünnepélyes külsőségek nélkül 1
ohne feierliche Außerlichkeiten befördert
- ☾ ünnepélyesen szállítják, de nem alkuszak rá és nem fizetnek érte 2
feierlich befördert ohne Feilschen und Bezahlung der Ausstattung
- ünnepélyesen szállítják, alkuszak rá, de nem fizetnek érte 3
feierlich befördert mit Feilschen, aber ohne Bezahlung
- ünnepélyesen szállítják, alkuszak rá és fizetnek érte 4
feierlich befördert mit Feilschen und Bezahlung
- ∨ a szállítás nem ünnepélyes, de a kelengyére alkuszak 5
kein feierlicher Transport, aber Feilschen um die Ausstattung

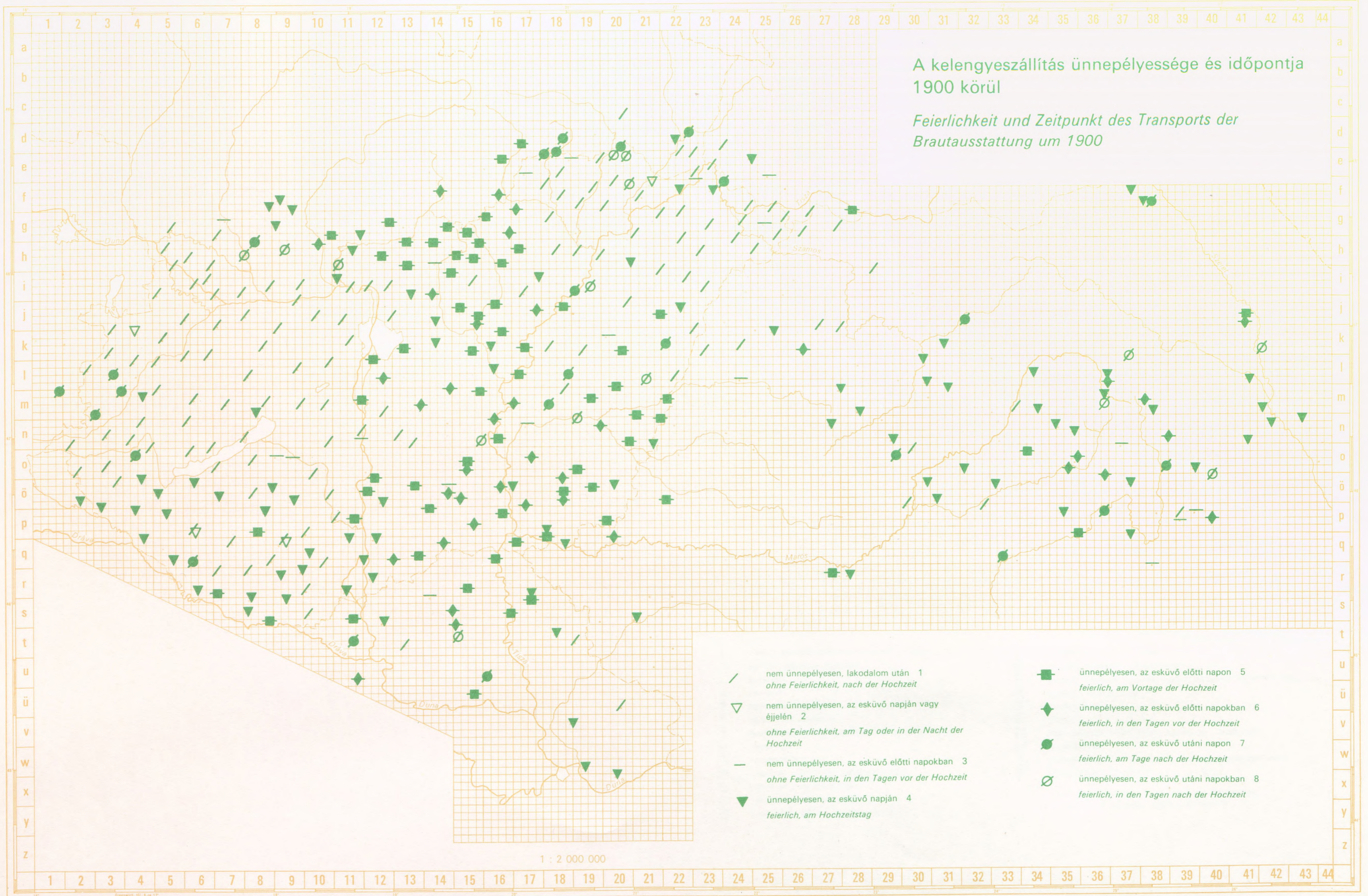
1 : 2 000 000

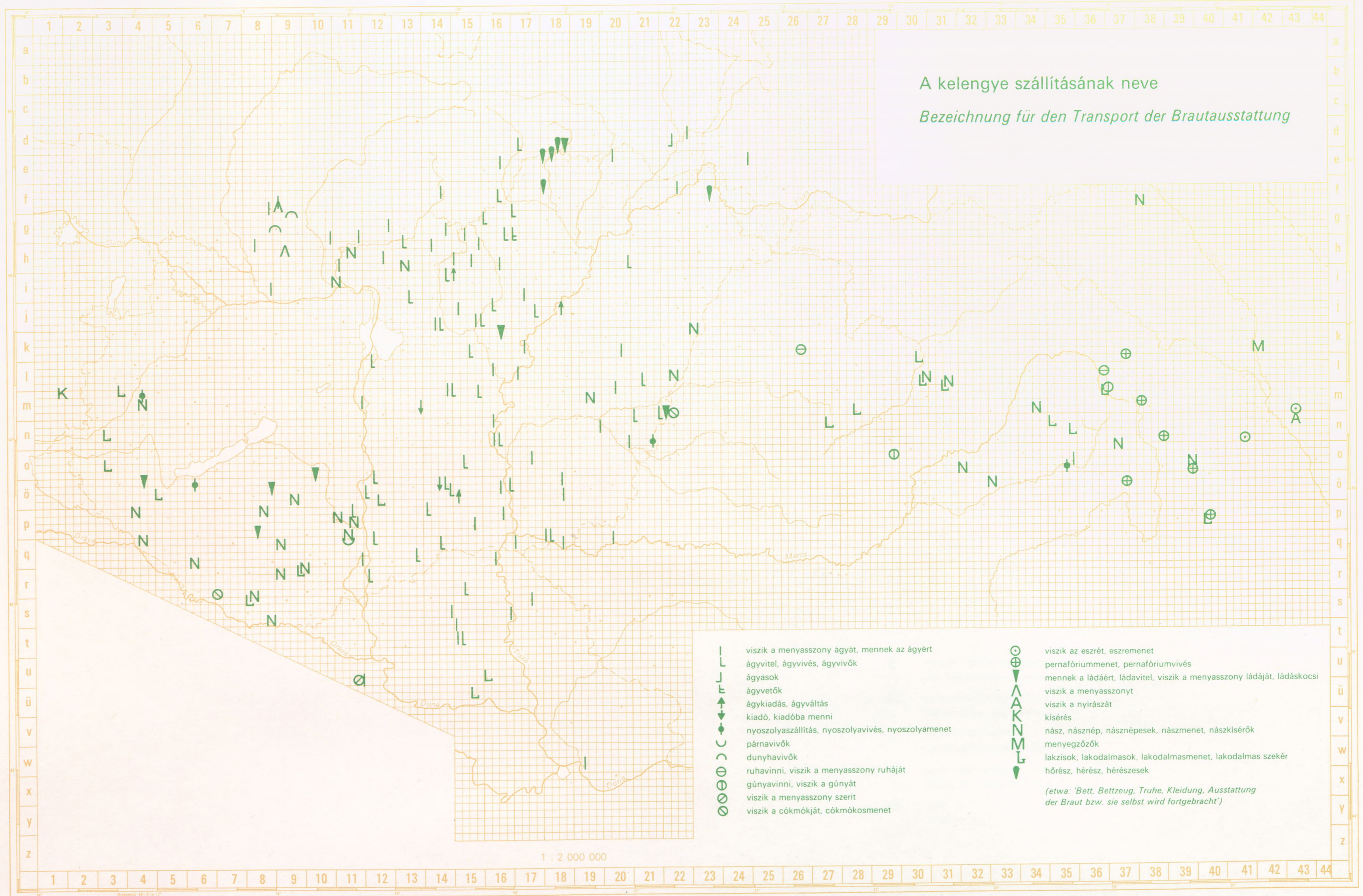

A kelengye szállításának ideje 1900 körül
 Zeitpunkt des Transports der Brautausstattung um 1900

	az esküvő napja előtt (pontosabban nincs meghatározva) 1
vor dem Hochzeitstag (nicht näher bestimmt)	○	az esküvő napján esketéskor, a menyasszonnyal együtt 7
am Hochzeitstag in Verbindung mit dem Zug zur Kirche
┌	az esküvő napja előtt egy héttel 2
eine Woche vor dem Hochzeitstag	⊙	az esküvő napján esketés után 8
am Hochzeitstag nach der Trauung
┌	az esküvő napja előtt 1–3 nappal 3
ein bis drei Tage vor dem Hochzeitstag	▨	lakodalom után (pontosabban nincs meghatározva) 9
nach der Hochzeit (nicht näher bestimmt)
┆	az esküvő napja előtt egy nappal, délután vagy este 4
am Vortage der Hochzeit, nur nachmittags oder Abends	▩	lakodalom után egy nappal 10
am Tage nach der Hochzeit
○	az esküvő napján (pontosabban nincs meghatározva) 5
am Hochzeitstag (nicht näher bestimmt)	▨	lakodalom után több nappal 11
mehrere Tage nach der Hochzeit
○	az esküvő napján, esketés előtt 6
am Hochzeitstag vor der Trauung	▨	lakodalom után egy héttel vagy még később 12
eine Woche nach der Hochzeit oder noch später

1 : 2 000 000

A kelengye szállításának neve
Bezeichnung für den Transport der Brautausstattung

- | viszik a menyasszony ágát, ennek az ágért
- L ágvitel, ágyvívés, ágyvívők
- J ágvasok
- E ágvetők
- ↑ ágykiadás, ágyváltás
- ↓ kiadó, kiadóba menni
- ◆ nyoszolyaszállítás, nyoszolyavívés, nyoszolyamenet
- C párnavívők
- dunyhavívők
- ⊕ ruhavinni, viszik a menyasszony ruháját
- ⊙ gúnyavinni, viszik a gúnyát
- ⊗ viszik a menyasszony szerit
- ⊘ viszik a cökmökját, cökmökösment

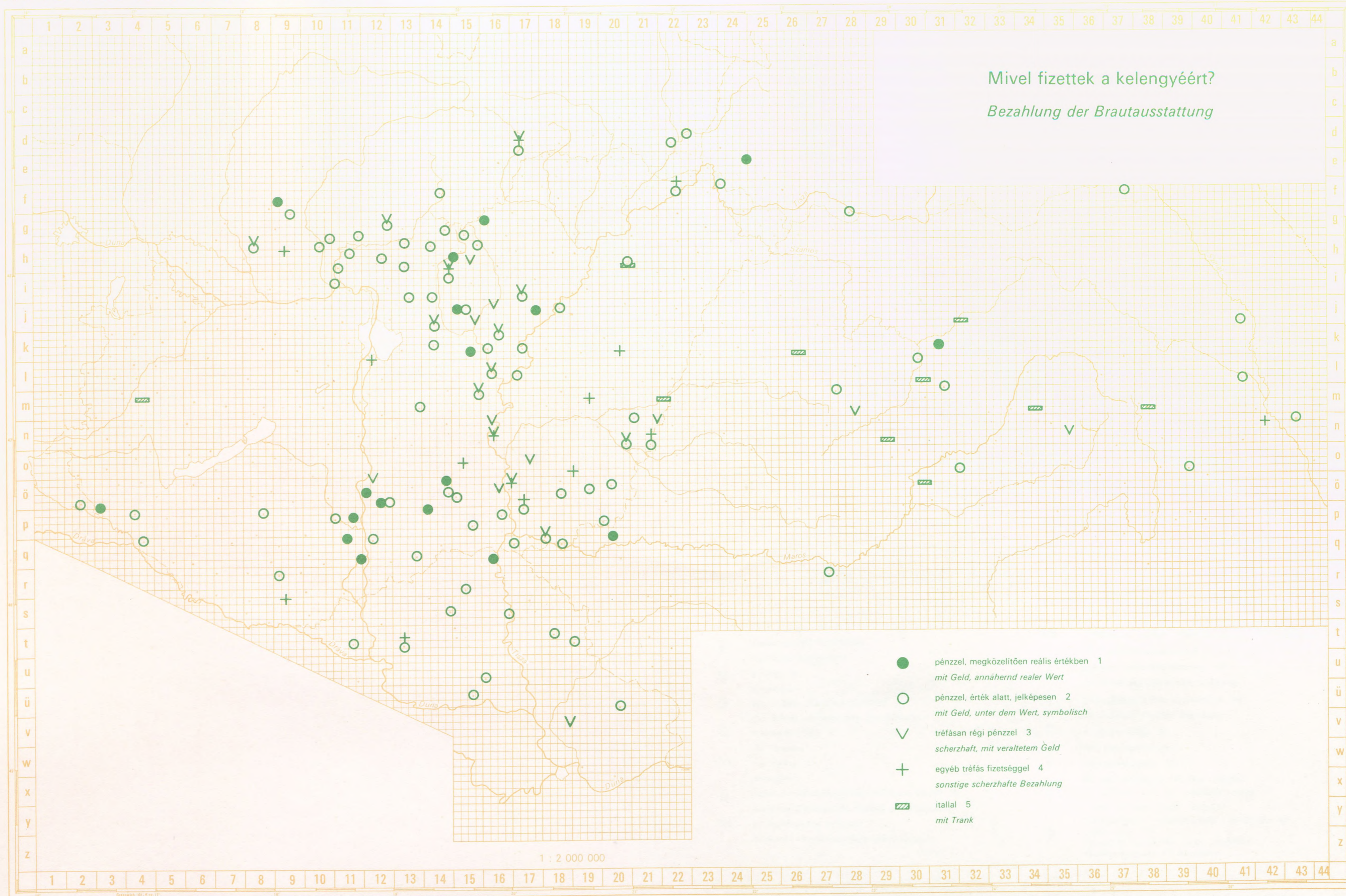
- ⊕ viszik az eszrét, eszremenet
- ⊙ pernafórummenet, pernafórumvívés
- ⊗ ennek a ládáért, ládavitel, viszik a menyasszony ládáját, ládáskocsi
- ⊘ viszik a menyasszonyt
- ⊙ viszik a nyírászt
- ⊗ kísérés
- ⊙ nász, násznép, násznépese, nászmenet, nászkísérők
- ⊗ menyegzőzők
- ⊙ lakzások, lakodalmások, lakodalmásmenet, lakodalmás szekér
- ⊗ hórész, hérész, hérészesek

(etwa: 'Bett, Bettzeug, Truhe, Kleidung, Ausstattung der Braut bzw. sie selbst wird fortgebracht')

1 : 2 000 000

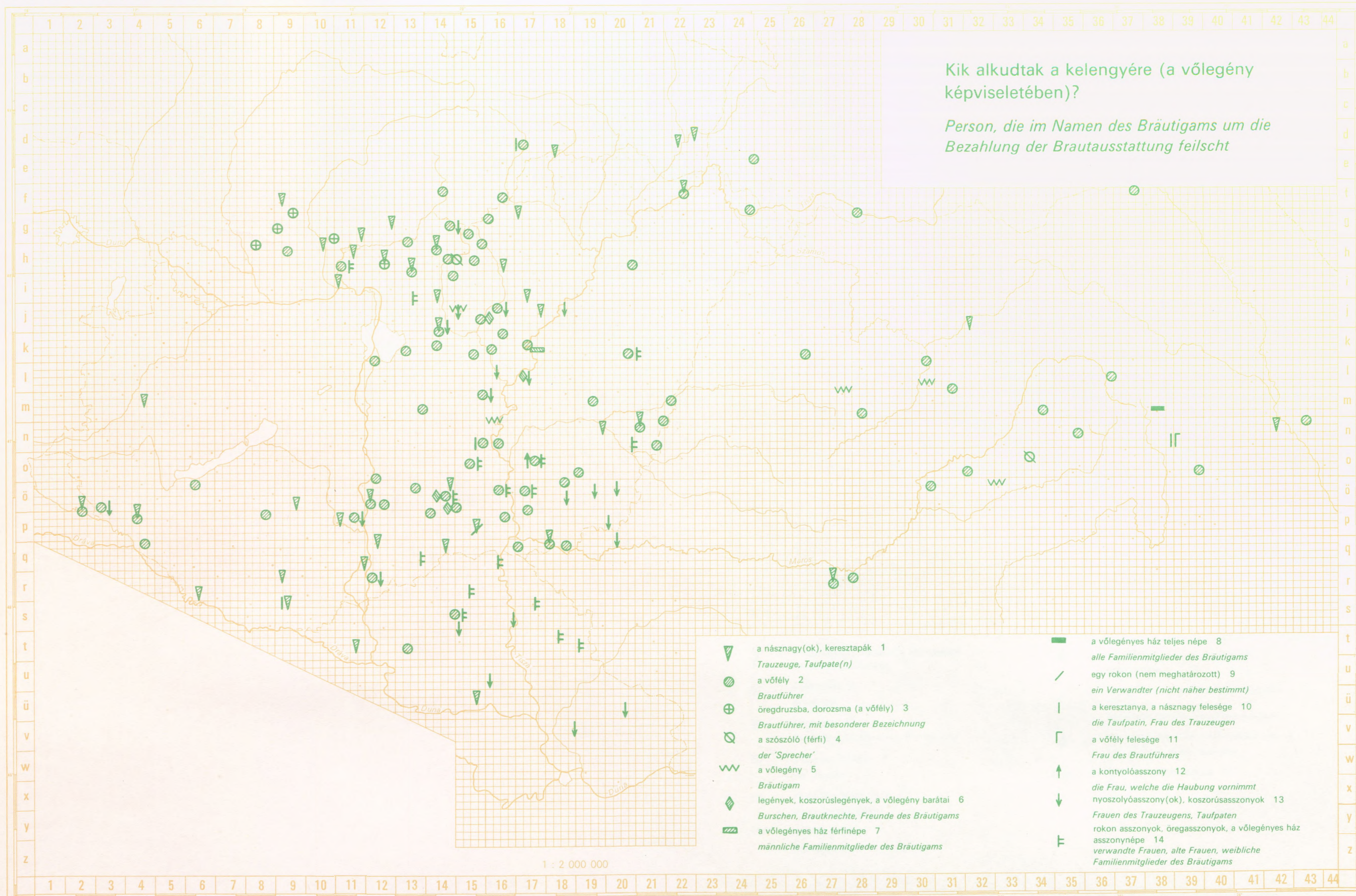
Mivel fizettek a kelengyéért?

Bezahlung der Brautausstattung

- pénzzel, megközelítően reális értékben 1
mit Geld, annähernd realer Wert
- pénzzel, érték alatt, jelképesen 2
mit Geld, unter dem Wert, symbolisch
- ∨ tréfásan régi pénzzel 3
scherzhaft, mit veraltetem Geld
- ⊕ egyéb tréfás fizetéssel 4
sonstige scherzhafte Bezahlung
- ▨ itallal 5
mit Trank

1 : 2 000 000

Kik alkudtak a kelengyére (a vőlegény képviselőjében)?
 Person, die im Namen des Bräutigams um die Bezahlung der Brautausstattung feilscht

- ▼ a násznagy(ok), keresztapák 1
Trauzeuge, Taufpate(n)
- a vőfély 2
Brautführer
- ⊕ öregdruzsba, dorozsma (a vőfély) 3
Brautführer, mit besonderer Bezeichnung
- ◊ a szószóló (férfi) 4
der 'Sprecher'
- W a vőlegény 5
Bräutigam
- ◆ legények, koszorúslegények, a vőlegény barátai 6
Burschen, Brautknechte, Freunde des Bräutigams
- ▨ a vőlegényes ház férfinépe 7
männliche Familienmitglieder des Bräutigams
- a vőlegényes ház teljes népe 8
alle Familienmitglieder des Bräutigams
- / egy rokon (nem meghatározott) 9
ein Verwandter (nicht näher bestimmt)
- | a keresztanya, a násznagy felesége 10
die Taufpatin, Frau des Trauzeugen
- ┌ a vőfély felesége 11
Frau des Brautführers
- ↑ a kontyolóasszony 12
die Frau, welche die Haubung vornimmt
- ↓ nyoszolyóasszony(ok), koszorúsasszonyok 13
Frauen des Trauzeugen, Taufpaten
- F rokon asszonyok, öregasszonyok, a vőlegényes ház asszonynépe 14
verwandte Frauen, alte Frauen, weibliche Familienmitglieder des Bräutigams

1 : 2 000 000

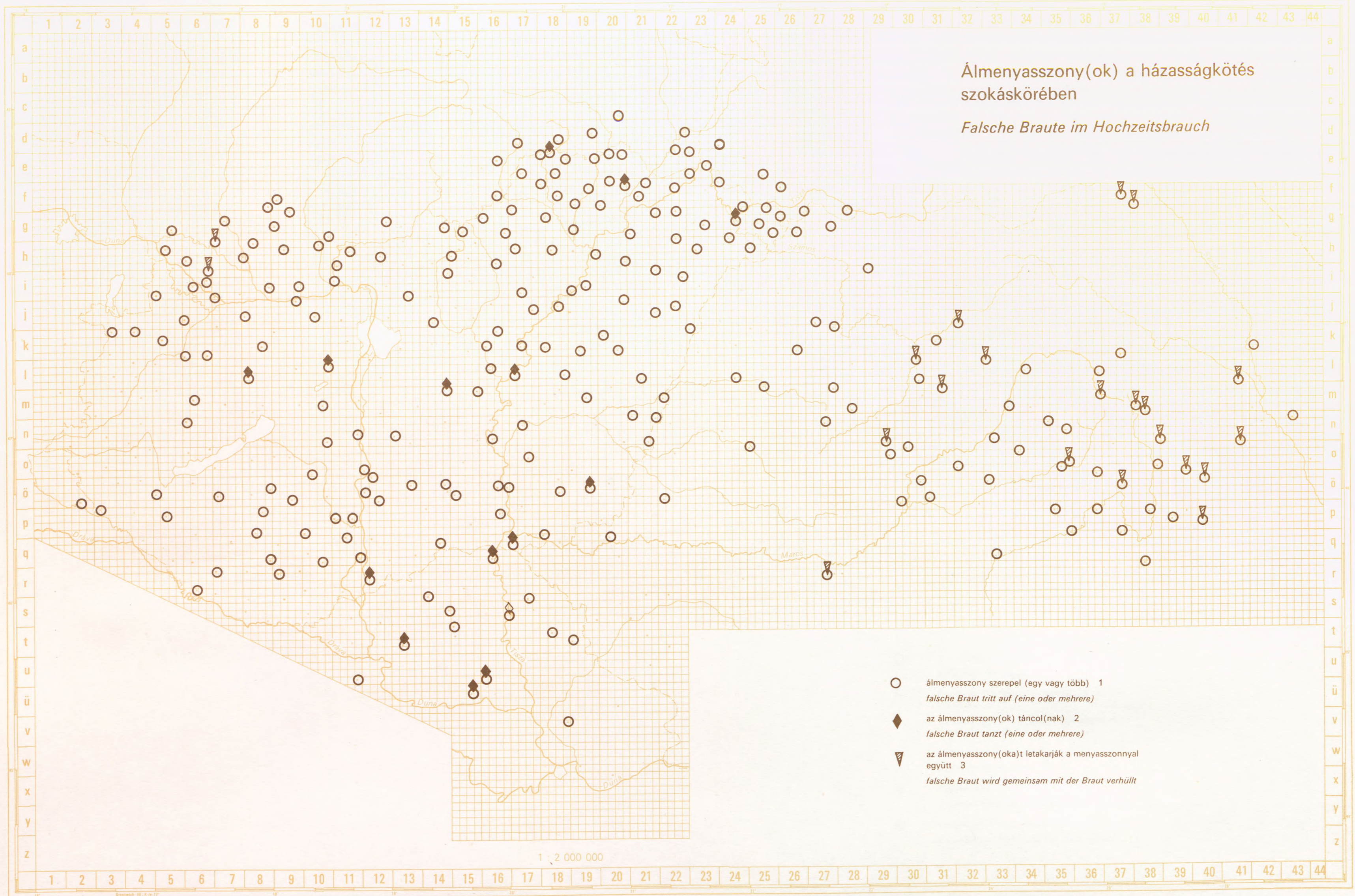

Ki fizetett a kelengyéért?

Person, die im Namen des Bräutigams die Brautausstattung bezahlt

▼	a násznagy(ok), keresztapa, keresztszülők 1
<i>Trauzeuge, Taufpate(n)</i>	◆	a kísérlégények, nyoszolyólegények 7
<i>Brautknechte</i>
⊙	a vőfély(ek) 2
<i>Brautführer</i>	/	a rokonok, vendégek (közelebbi meghatározás nélkül) 8
<i>Verwandte, Gäste (nicht näher bestimmt)</i>
⊕	a dorozsba 3
<i>Brautführer mit besonderer Bezeichnung</i>	↓	a nyoszolyóasszonyok, koszorúasszonyok 9
<i>Frau des Trauzeugen, Taufpaten</i>
⊖	a szószóló, előszóló 4
<i>der 'Sprecher'</i>	F	öregasszonyok, asszonyok 10
<i>alte Frauen, Frauen</i>
□	a vőlegény szülei 5
<i>Eltern des Bräutigams</i>		
⌚	a vőlegény 6
<i>Bräutigam</i>		

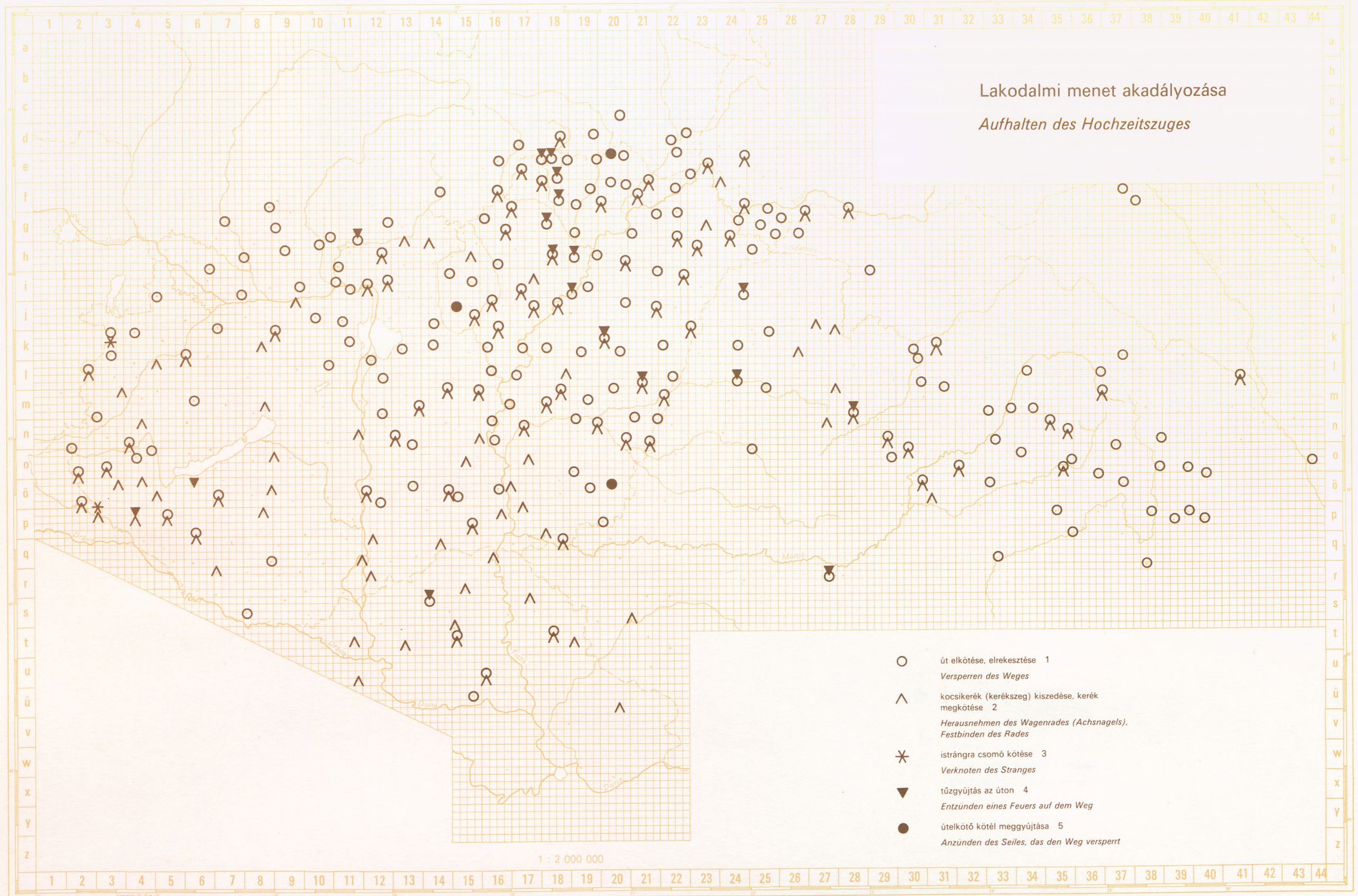
1 : 2 000 000

Álmenyasszony(ok) a házasságkötés szokáskörében

Falsche Braute im Hochzeitsbrauch

- álmenyasszony szerepel (egy vagy több) 1
falsche Braut tritt auf (eine oder mehrere)
- ◆ az álmenyasszony(ok) táncol(nak) 2
falsche Braut tanzt (eine oder mehrere)
- ▼ az álmenyasszony(oka)t letakarják a menyasszonnyal együtt 3
falsche Braut wird gemeinsam mit der Braut verhüllt

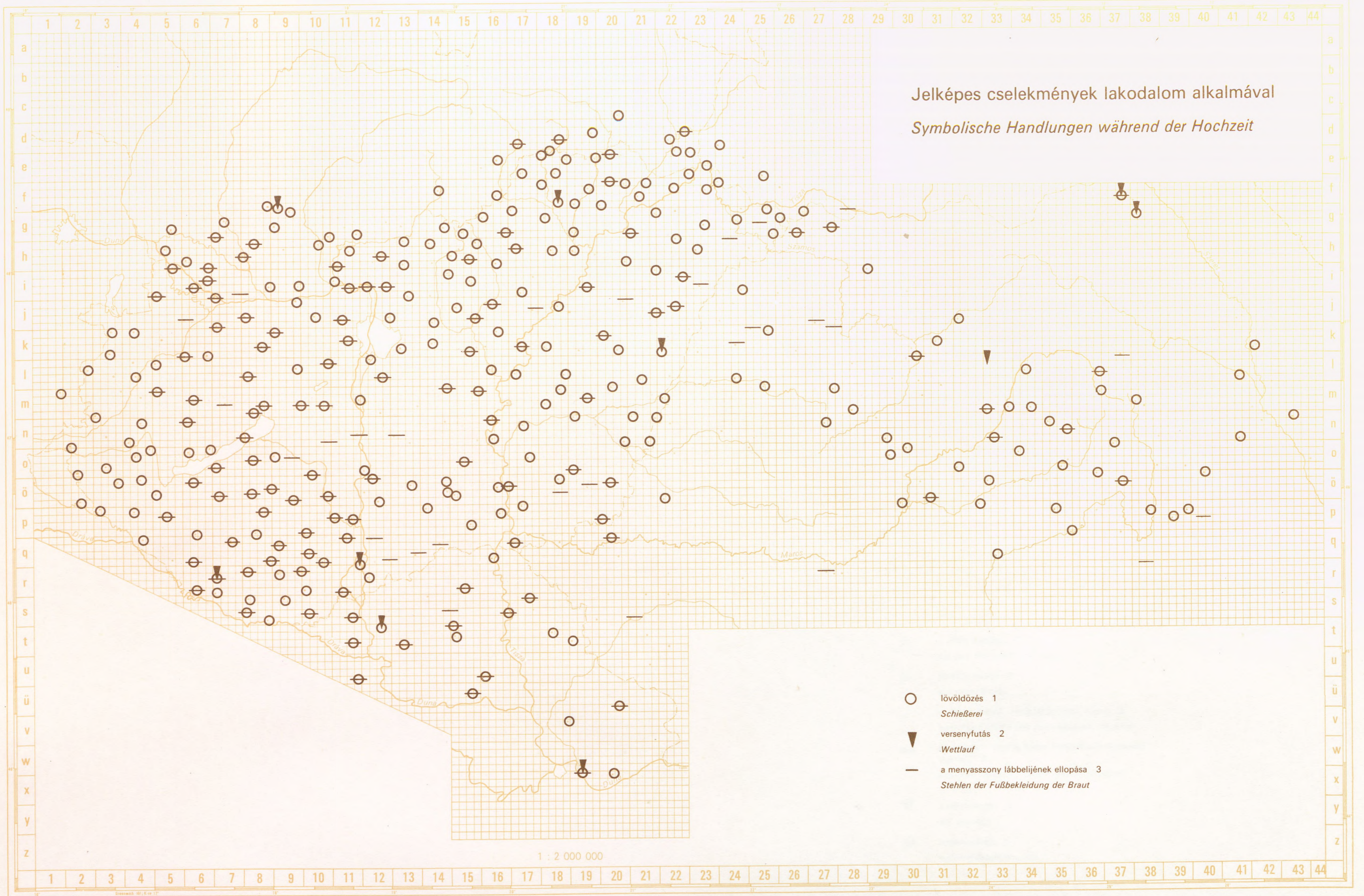

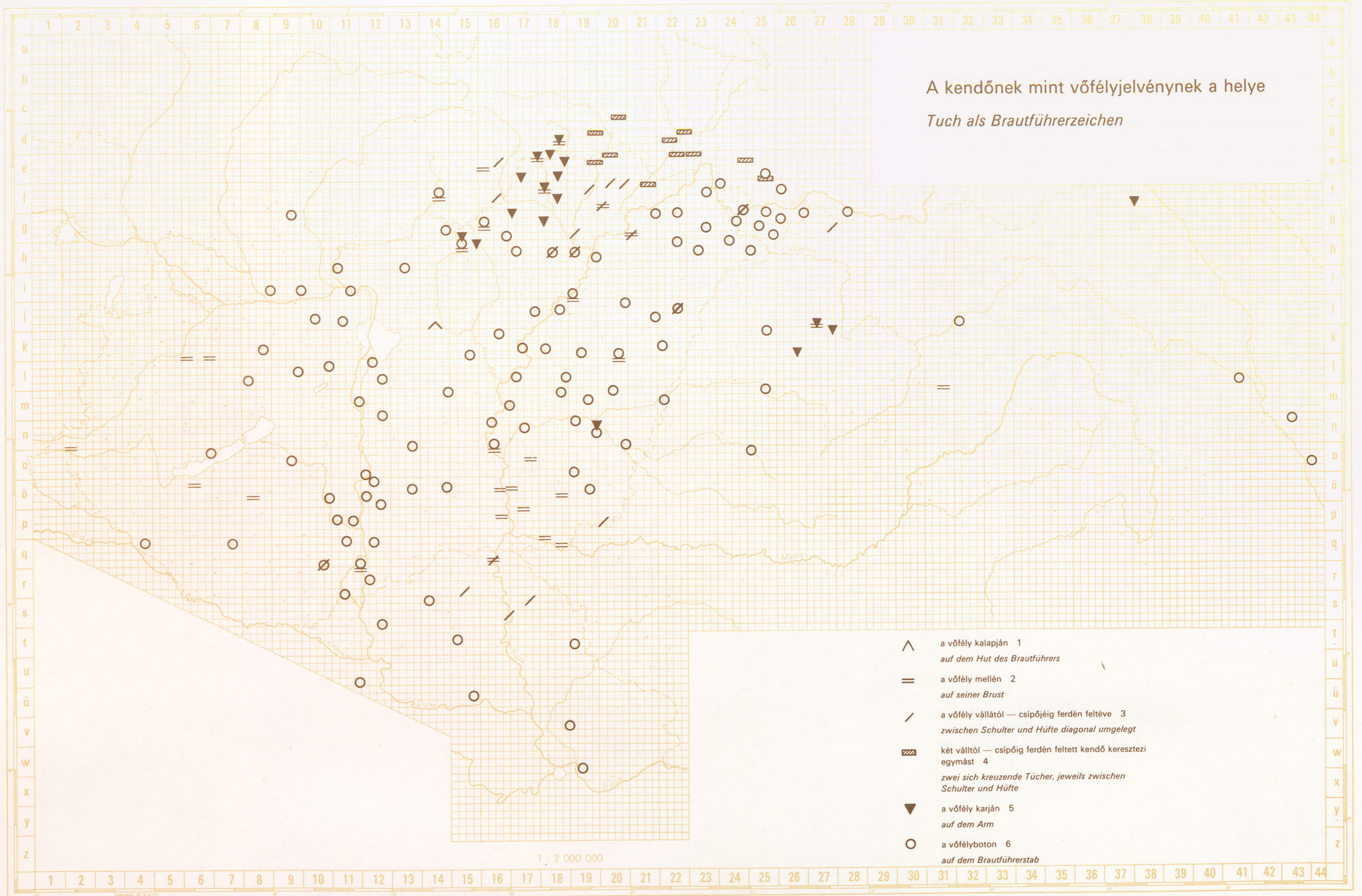
Lakodalmi menet akadályozása

Aufhalten des Hochzeitszuges

- út elkötése, elrekesztése 1
Versperrn des Weges
- △ kocsikerék (kerékszeg) kiszedése, kerék megkötése 2
Herausnehmen des Wagenrades (Achsnagels), Festbinden des Rades
- * istrángra csomó kötése 3
Verknoten des Stranges
- ▼ tűzgyújtás az úton 4
Entzünden eines Feuers auf dem Weg
- útelkötő kötél meggyújtása 5
Anzünden des Seiles, das den Weg versperrt

1 : 2 000 000

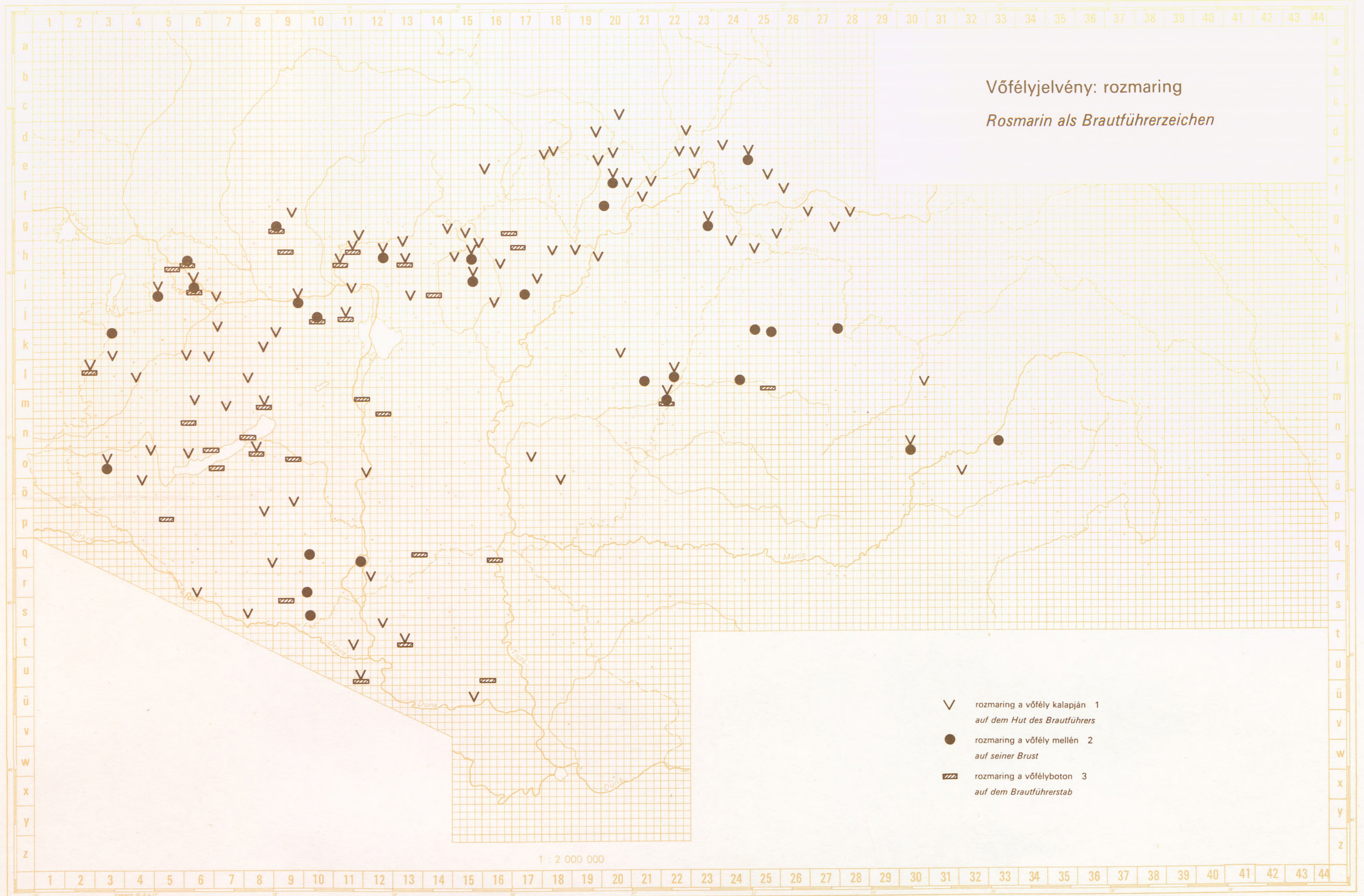

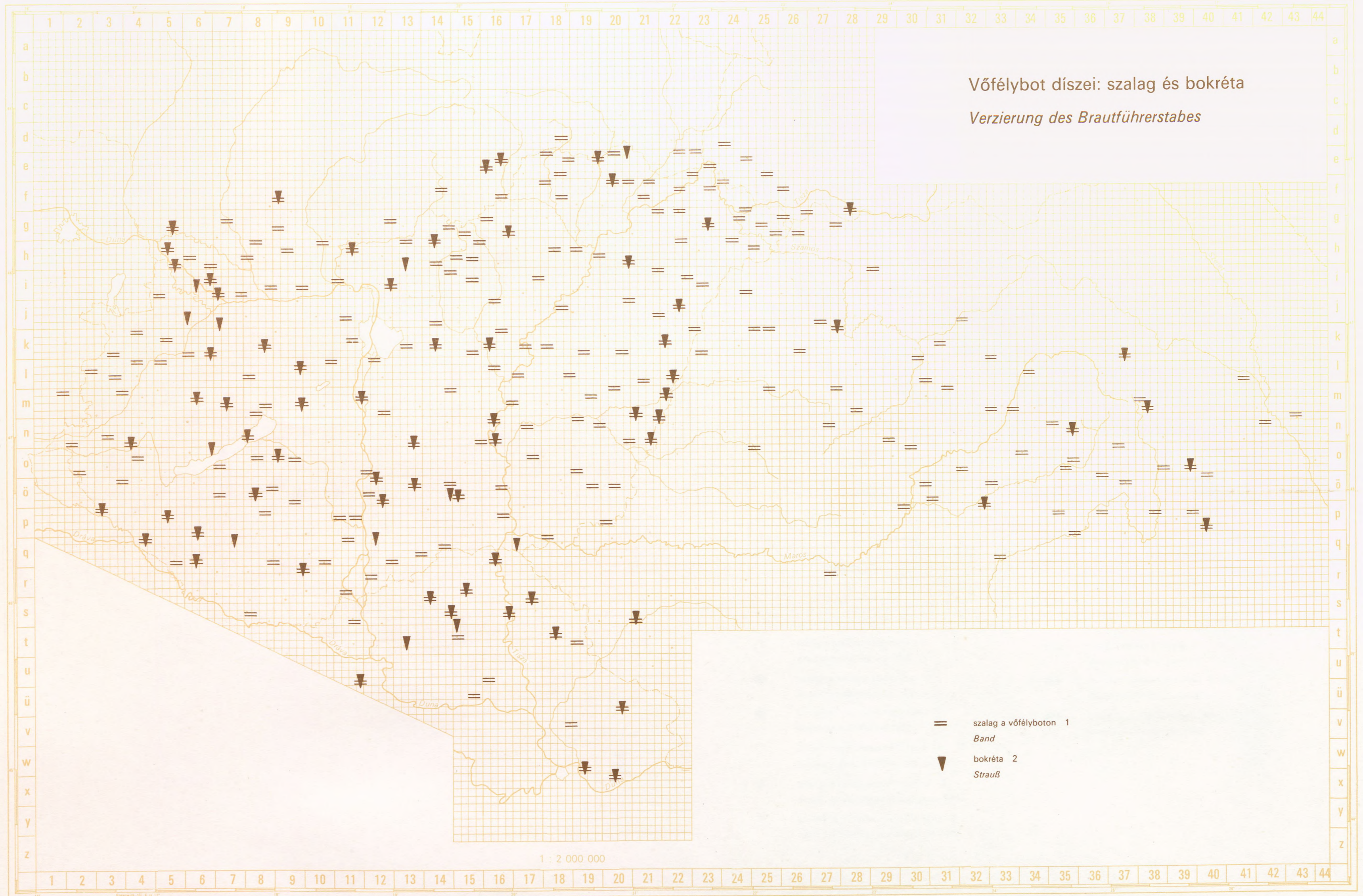

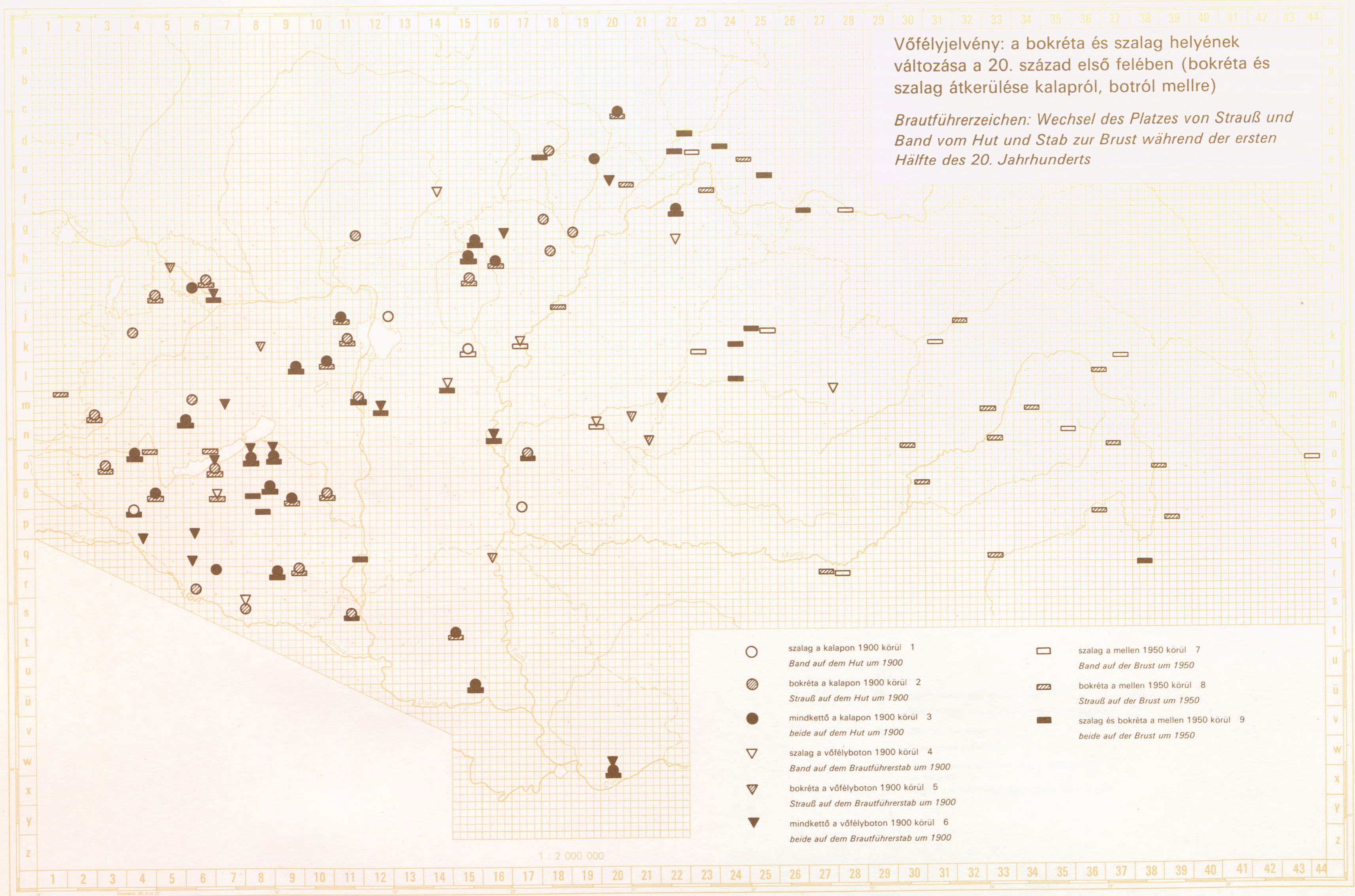
A kendőnek mint vőfélyjelvénynek a helye
Tuch als Brautführerzeichen

- ^ a vőfély kalapján 1
auf dem Hut des Brautführers
- = a vőfély mellén 2
auf seiner Brust
- / a vőfély vállától — csipőjéig ferdén feltéve 3
zwischen Schulter und Hüfte diagonal umgelegt
- ▤ két válltól — csipőig ferdén feltett kendő keresztezi egymást 4
zwei sich kreuzende Tücher, jeweils zwischen Schulter und Hüfte
- ▼ a vőfély karján 5
auf dem Arm
- a vőfélyboton 6
auf dem Brautführerstab

1 : 2 000 000

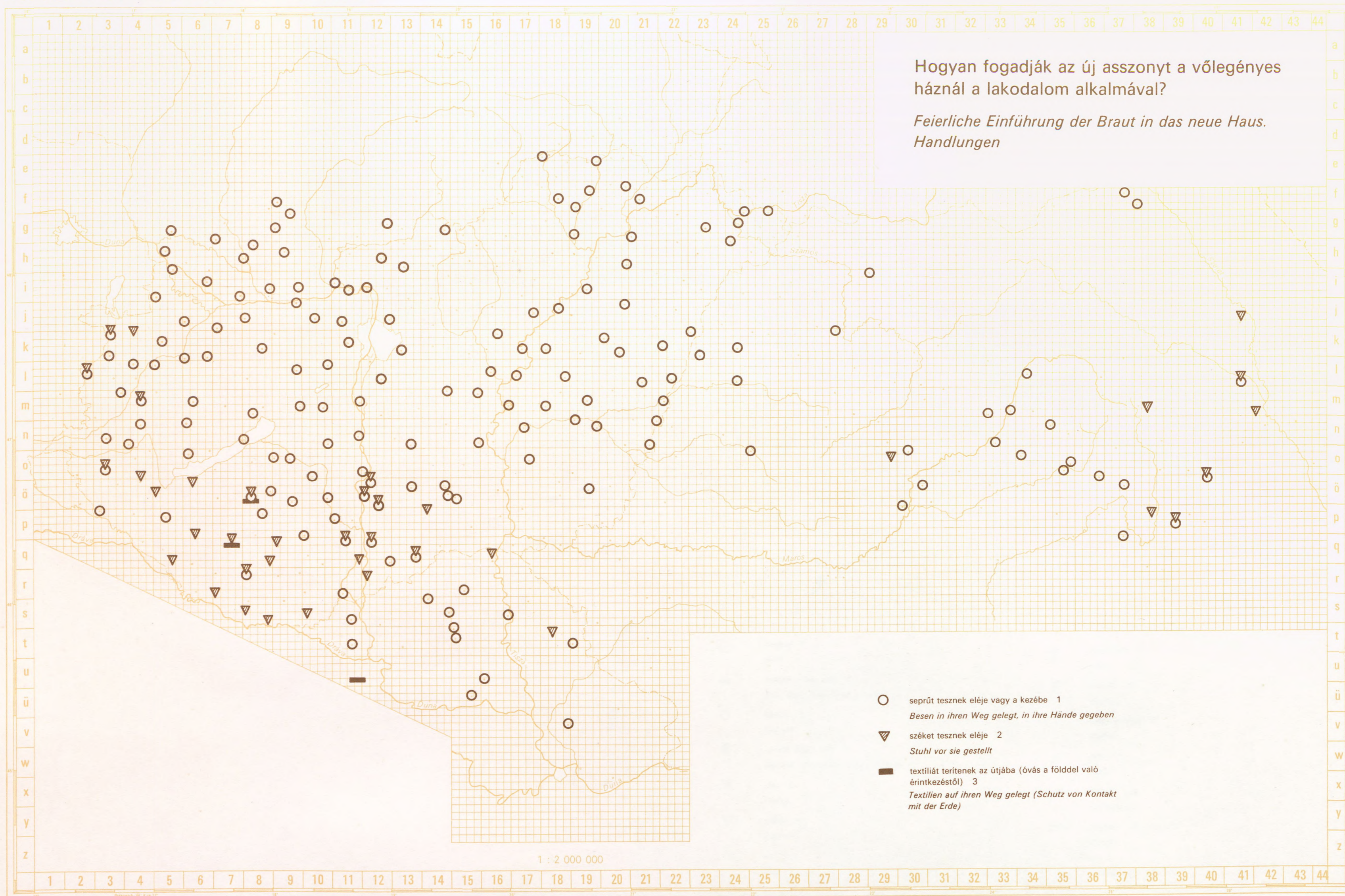

Vőfélyjelvény: a bokréta és szalag helyének változása a 20. század első felében (bokréta és szalag átkerülése kalapról, botról mellre)

Brautführerzeichen: Wechsel des Platzes von Strauß und Band vom Hut und Stab zur Brust während der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts

○	szalag a kalapon 1900 körül 1
Band auf dem Hut um 1900	□	szalag a mellén 1950 körül 7
Band auf der Brust um 1950
◐	bokréta a kalapon 1900 körül 2
Strauß auf dem Hut um 1900	▨	bokréta a mellén 1950 körül 8
Strauß auf der Brust um 1950
●	mindkettő a kalapon 1900 körül 3
beide auf dem Hut um 1900	■	szalag és bokréta a mellén 1950 körül 9
beide auf der Brust um 1950
▽	szalag a vőfélyboton 1900 körül 4
Band auf dem Brautführerstab um 1900		
◑	bokréta a vőfélyboton 1900 körül 5
Strauß auf dem Brautführerstab um 1900		
▼	mindkettő a vőfélyboton 1900 körül 6
beide auf dem Brautführerstab um 1900		

1 : 2 000 000

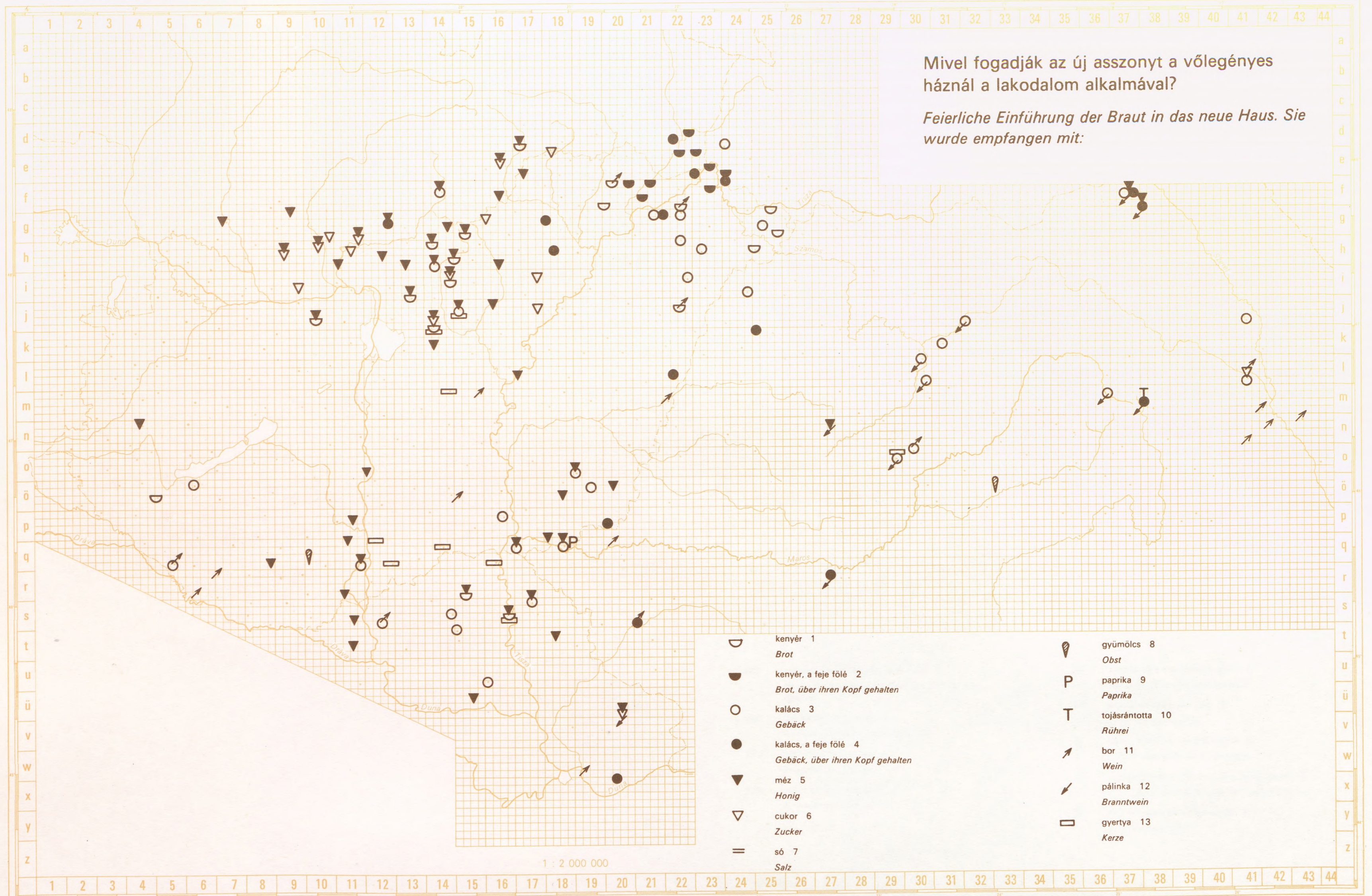
Hogyan fogadják az új asszonyt a vőlegényes háznál a lakodalom alkalmával?

*Feierliche Einführung der Braut in das neue Haus.
Handlungen*

- seprűt tesznek eléje vagy a kezébe 1
Besen in ihren Weg gelegt, in ihre Hände gegeben
- ▽ széket tesznek eléje 2
Stuhl vor sie gestellt
- ▬ textíliát terítenek az útjába (óvás a földdel való érintkezéstől) 3
Textilien auf ihren Weg gelegt (Schutz von Kontakt mit der Erde)

Mivel fogadják az új asszonyt a vőlegényes háznál a lakodalom alkalmával?

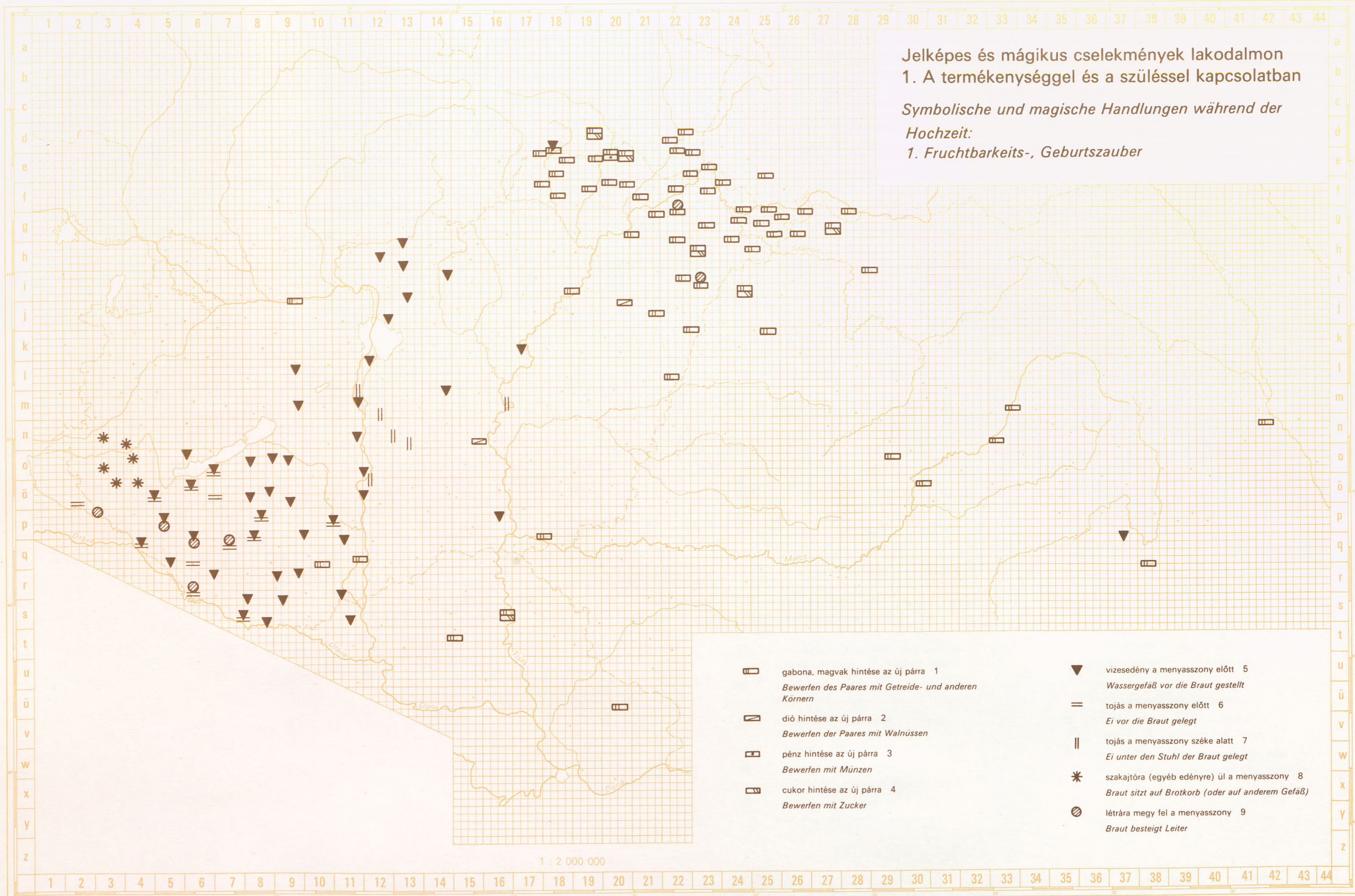
Feierliche Einführung der Braut in das neue Haus. Sie wurde empfangen mit:

☐	kenyér 1
<i>Brot</i>	🍎	gyümölcs 8
<i>Obst</i>
◐	kenyér, a feje fölé 2
<i>Brot, über ihren Kopf gehalten</i>	P	paprika 9
<i>Paprika</i>
○	kalács 3
<i>Gebäck</i>	T	tojásrántotta 10
<i>Rührei</i>
●	kalács, a feje fölé 4
<i>Gebäck, über ihren Kopf gehalten</i>	↗	bor 11
<i>Wein</i>
▼	méz 5
<i>Honig</i>	↘	pálinka 12
<i>Branntwein</i>
▽	cukor 6
<i>Zucker</i>	☐	gyertya 13
<i>Kerze</i>
=	só 7
<i>Salz</i>		

1 : 2 000 000

Jelképes és mágikus cselekmények lakodalmon
 1. A termékenységgel és a szüléssel kapcsolatban
*Symbolische und magische Handlungen während der
 Hochzeit:
 1. Fruchtbarkeits-, Geburtszauber*

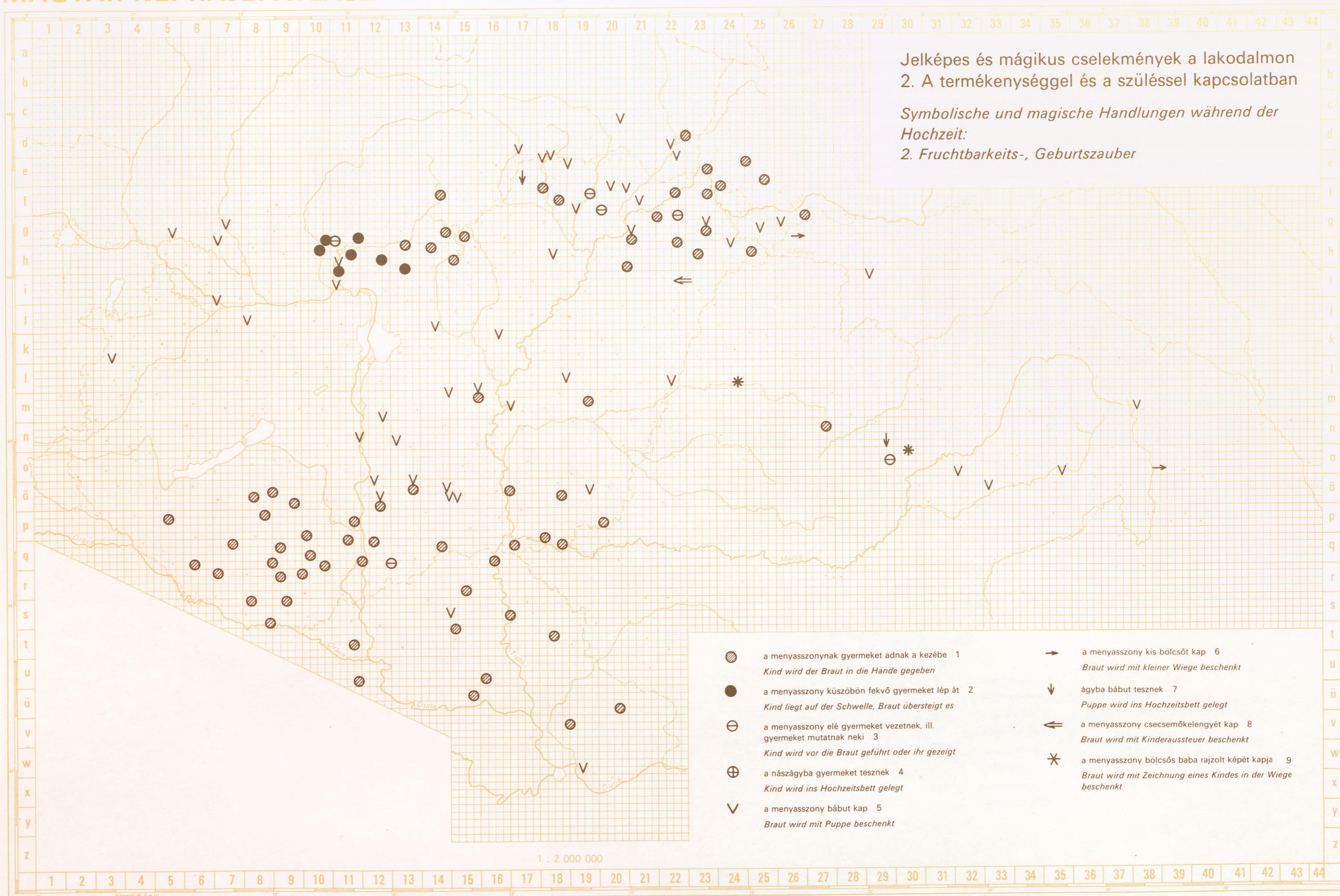

gabona, magvak hintése az új párra 1
<i>Bewerfen des Paares mit Getreide- und anderen Körnern</i> dió hintése az új párra 2
<i>Bewerfen der Paares mit Walnüssen</i> pénz hintése az új párra 3
<i>Bewerfen mit Münzen</i> cukor hintése az új párra 4
<i>Bewerfen mit Zucker</i> | <ul style="list-style-type: none"> vizesedény a menyasszony előtt 5
<i>Wassergefäß vor die Braut gestellt</i> tojás a menyasszony előtt 6
<i>Ei vor die Braut gelegt</i> tojás a menyasszony széke alatt 7
<i>Ei unter den Stuhl der Braut gelegt</i> szakajtóra (egyéb edényre) ül a menyasszony 8
<i>Braut sitzt auf Brotkorb (oder auf anderem Gefäß)</i> létrára megy fel a menyasszony 9
<i>Braut besteigt Leiter</i> |
|--|---|

1 : 2 000 000

Jelképes és mágikus cselekmények a lakodalmon
2. A termékenységgel és a szüléssel kapcsolatban

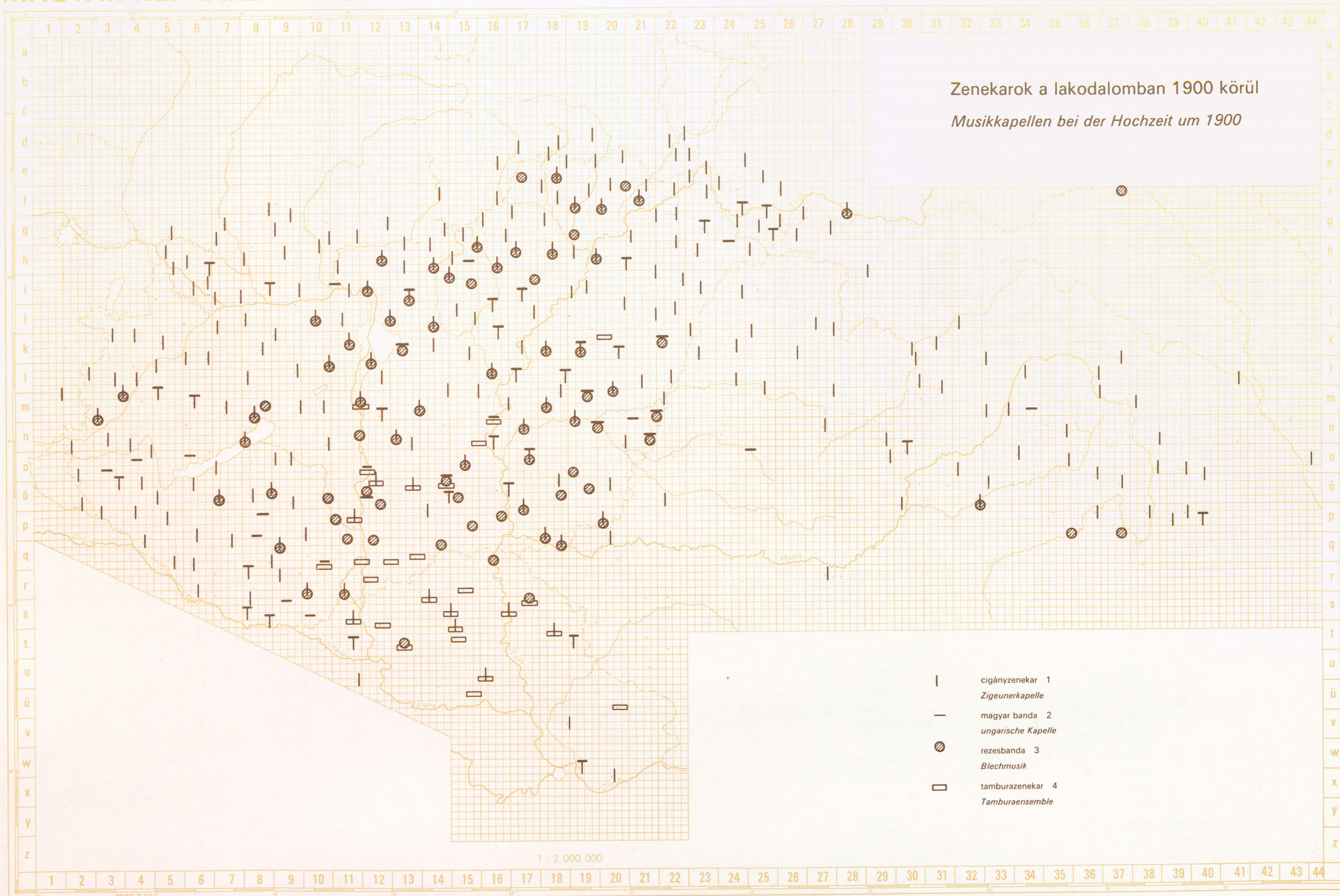
Symbolische und magische Handlungen während der
Hochzeit:
2. Fruchtbarkeits-, Geburtszauber

⊙	a menyasszonynak gyermeket adnak a kezébe 1
Kind wird der Braut in die Hände gegeben	→	a menyasszony kis bölcsőt kap 6
Braut wird mit kleiner Wiege beschenkt
●	a menyasszony küszöbön fekvő gyermeket lép át 2
Kind liegt auf der Schwelle, Braut übersteigt es	↓	ágyba bábút tesznek 7
Puppe wird ins Hochzeitsbett gelegt
⊖	a menyasszony elé gyermeket vezetnek, ill. gyermeket mutatnak neki 3
Kind wird vor die Braut geführt oder ihr gezeigt	←	a menyasszony csecsemőkelengyét kap 8
Braut wird mit Kinderaussteuer beschenkt
⊕	a nászágyba gyermeket tesznek 4
Kind wird ins Hochzeitsbett gelegt	✱	a menyasszony bölcsős baba rajzolt képét kapja 9
Braut wird mit Zeichnung eines Kindes in der Wiege beschenkt
∇	a menyasszony bábút kap 5
Braut wird mit Puppe beschenkt		

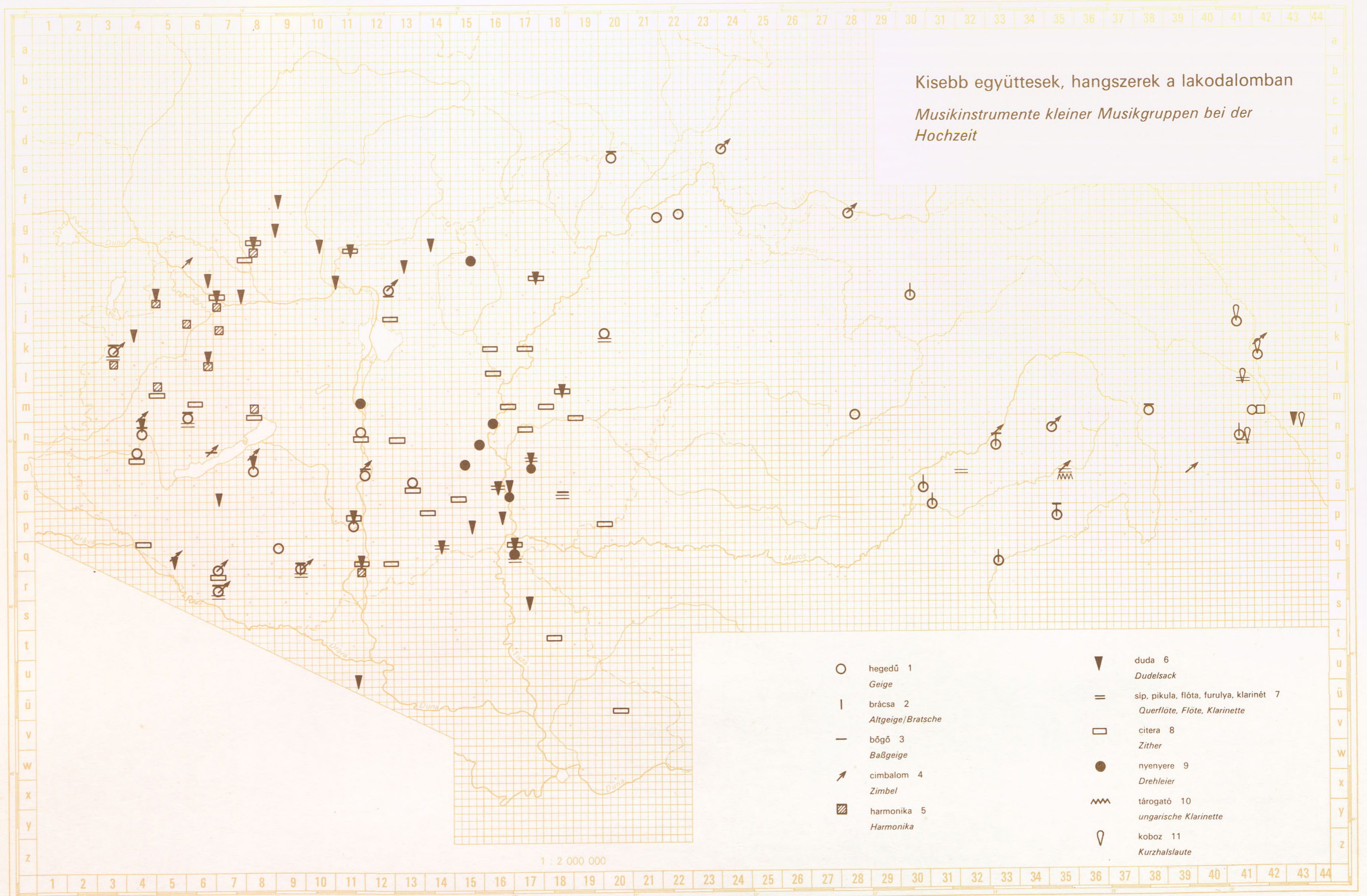
1 : 2 000 000

Zenekarok a lakodalomban 1900 körül
 Musikkapellen bei der Hochzeit um 1900

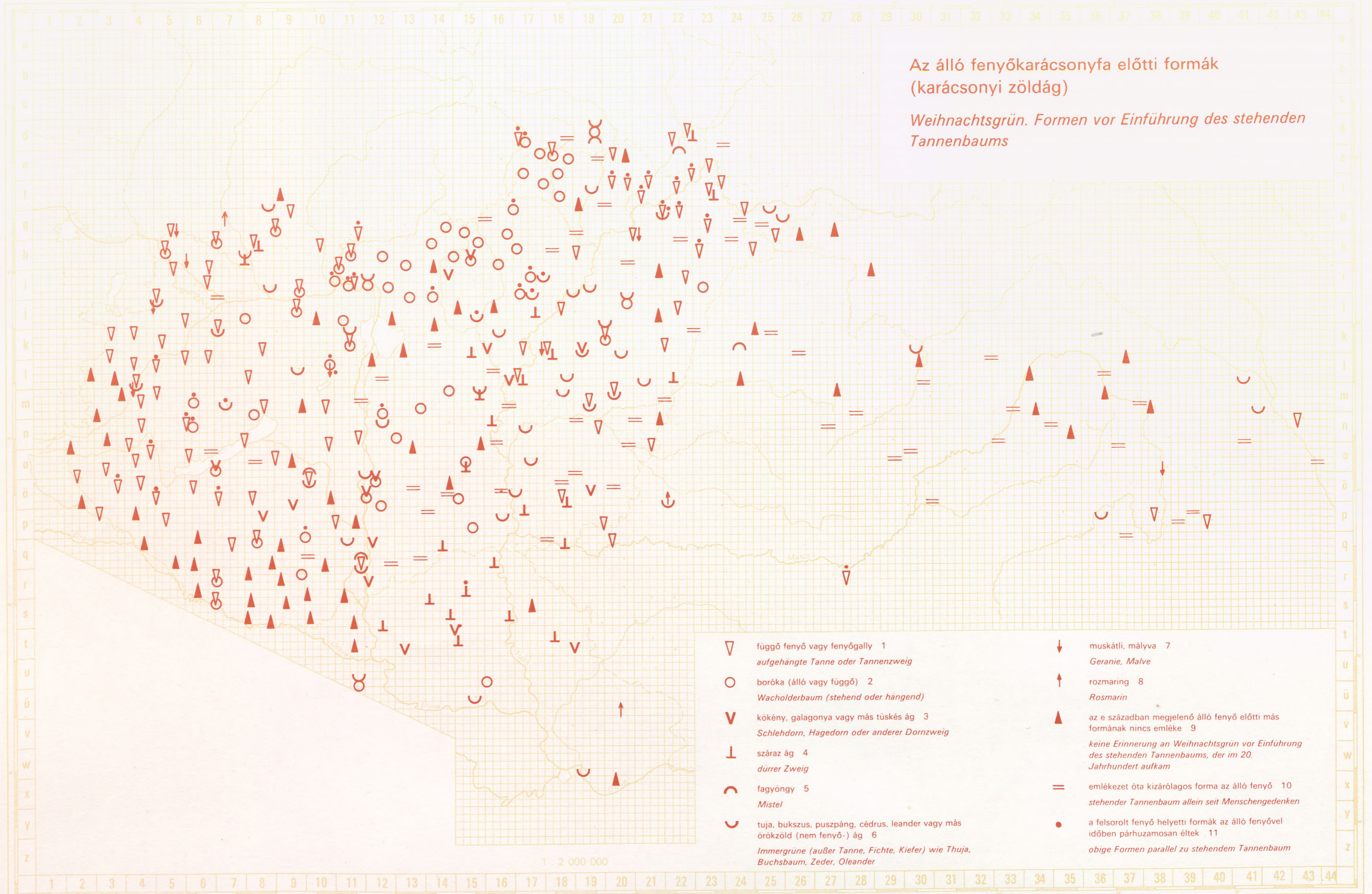
- | cigányzenekar 1
Zigeunerkapelle
- magyar banda 2
ungarische Kapelle
- ⊘ rezesbanda 3
Blechmusik
- tamburazenekar 4
Tamburaensemble

1 : 2 000 000

Az álló fenyőkarácsonyfa előtti formák
(karácsonyi zöldág)

Weihnachtsgrün. Formen vor Einführung des stehenden
Tannenbaums

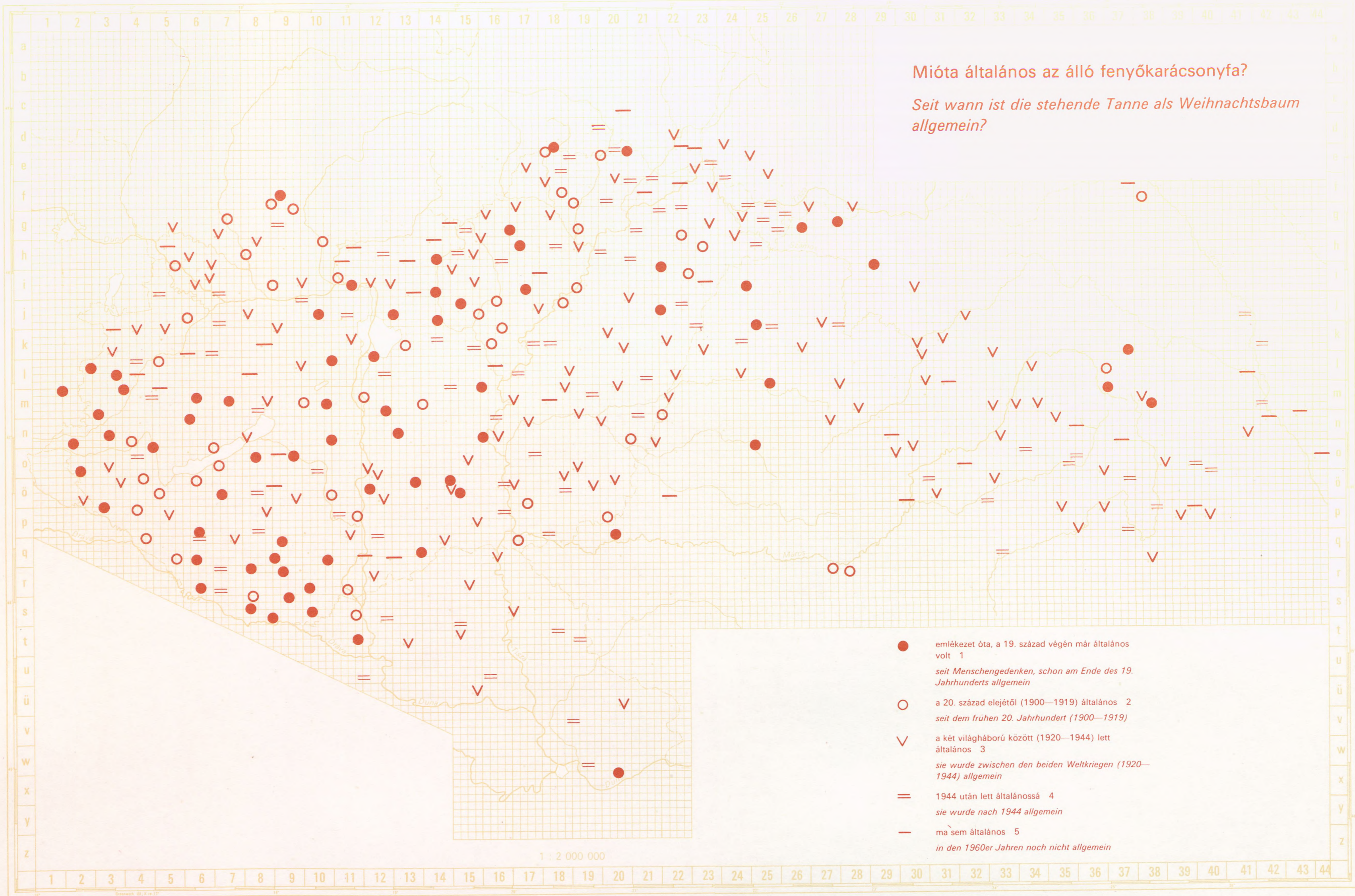

▽	függő fenyő vagy fenyőgally 1
<i>aufgehängte Tanne oder Tannenzweig</i>	↓	muskátló, mályva 7
<i>Geranie, Malve</i>
○	boróka (álló vagy függő) 2
<i>Wacholderbaum (stehend oder hängend)</i>	↑	rozsmaring 8
<i>Rosmarin</i>
V	kökény, galagonya vagy más tüskés ág 3
<i>Schlehdorn, Hagedorn oder anderer Dornzweig</i>	▲	az e században megjelenő álló fenyő előtti más formának nincs emléke 9
<i>keine Erinnerung an Weihnachtsgrün vor Einführung des stehenden Tannenbaums, der im 20. Jahrhundert aufkam</i>
└	száraz ág 4
<i>dürrer Zweig</i>	=	emlékezet óta kizárólagos forma az álló fenyő 10
<i>stehender Tannenbaum allein seit Menschengedenken</i>
◡	fagyöngy 5
<i>Mistel</i>	●	a felsorolt fenyő helyetti formák az álló fenyővel időben párhuzamosan éltek 11
<i>obige Formen parallel zu stehendem Tannenbaum</i>
◤	tuja, bukszus, puszpáng, cédrus, leander vagy más örökzöld (nem fenyő-) ág 6
<i>Immergrüne (außer Tanne, Fichte, Kiefer) wie Thuja, Buchsbaum, Zeder, Oleander</i>		

1 : 2 000 000

Mióta általános az álló fenyőkarácsonyfa?

Seit wann ist die stehende Tanne als Weihnachtsbaum allgemein?

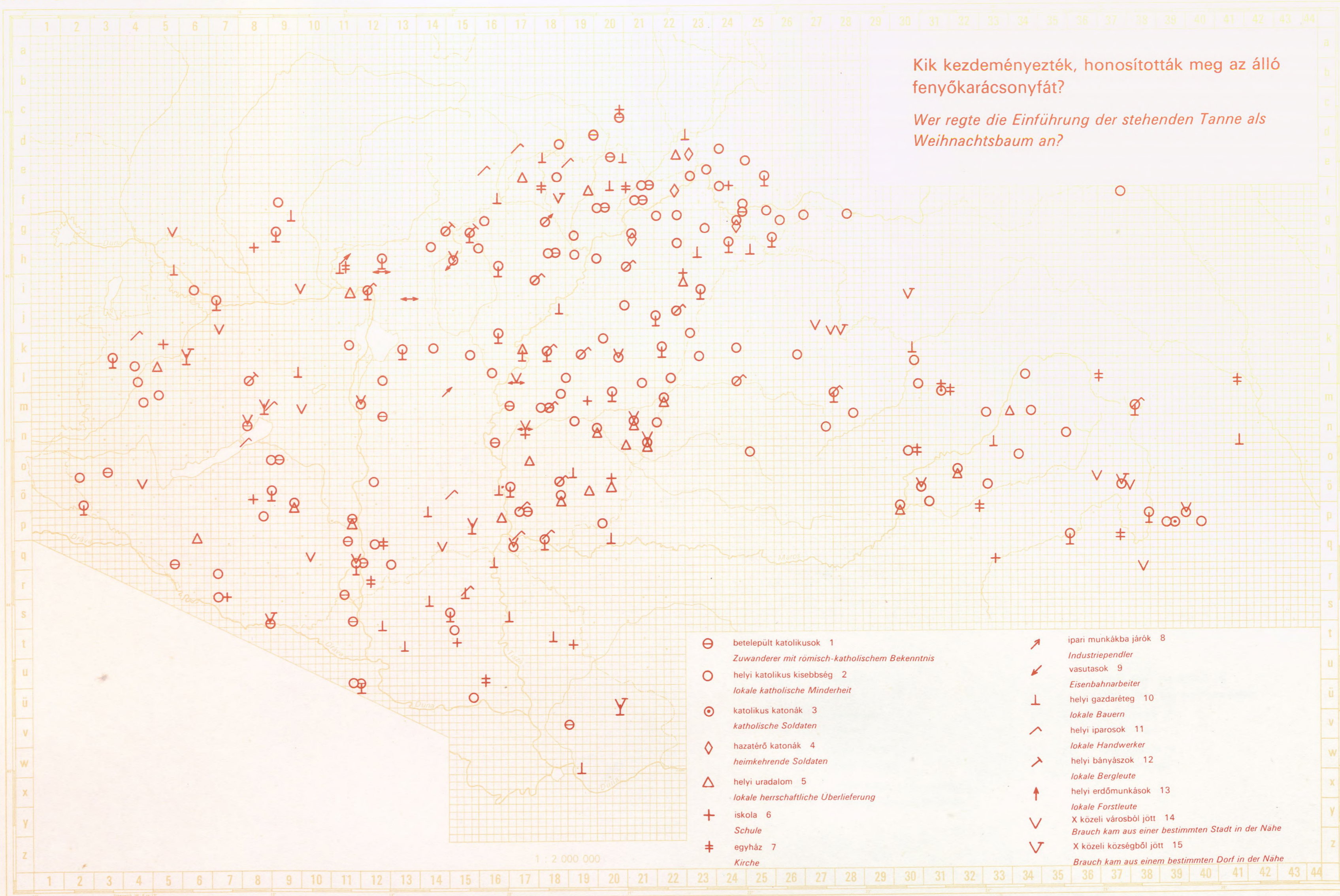

- emlékezet óta, a 19. század végén már általános volt 1
seit Menschengedenken, schon am Ende des 19. Jahrhunderts allgemein
- a 20. század elejétől (1900–1919) általános 2
seit dem frühen 20. Jahrhundert (1900–1919)
- ▽ a két világháború között (1920–1944) lett általános 3
sie wurde zwischen den beiden Weltkriegen (1920–1944) allgemein
- == 1944 után lett általánossá 4
sie wurde nach 1944 allgemein
- ma sem általános 5
in den 1960er Jahren noch nicht allgemein

1 : 2 000 000

Kik kezdeményezték, honosították meg az álló
fenyőkarácsonyfát?

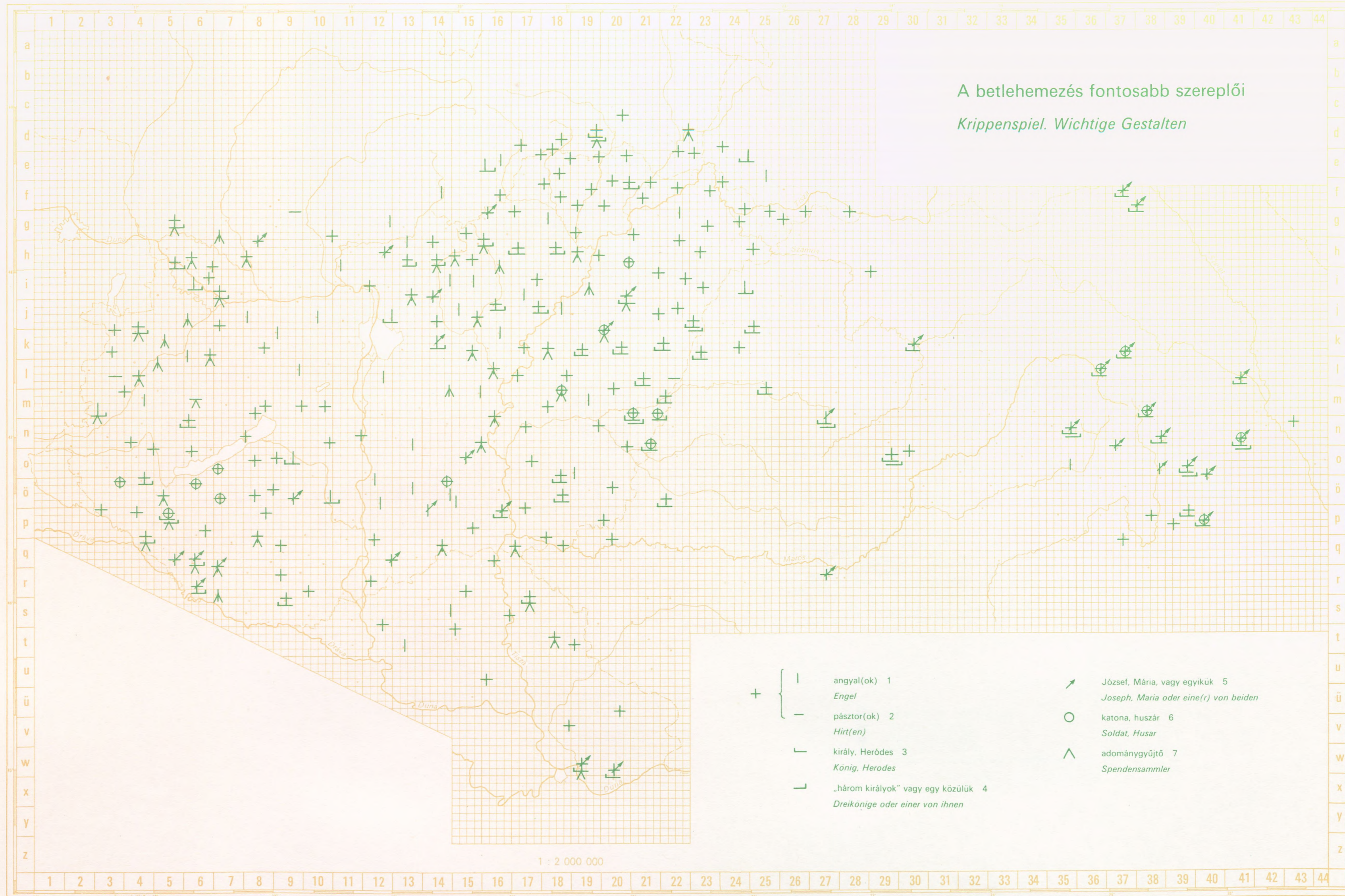
Wer regte die Einführung der stehenden Tanne als
Weihnachtsbaum an?

⊖	betelepült katolikusok 1
<i>Zuwanderer mit römisch-katholischem Bekenntnis</i>	↗	ipari munkákba járók 8
<i>Industriependler</i>
○	helyi katolikus kisebbség 2
<i>lokale katholische Minderheit</i>	↘	vasutasok 9
<i>Eisenbahnarbeiter</i>
⊙	katolikus katonák 3
<i>katholische Soldaten</i>	⊥	helyi gazdaréteg 10
<i>lokale Bauern</i>
◇	hazatérő katonák 4
<i>heimkehrende Soldaten</i>	∧	helyi iparosok 11
<i>lokale Handwerker</i>
△	helyi uradalom 5
<i>lokale herrschaftliche Überlieferung</i>	↖	helyi bányászok 12
<i>lokale Bergleute</i>
+	iskola 6
<i>Schule</i>	↑	helyi erdőmunkások 13
<i>lokale Forstleute</i>
⊕	egyház 7
<i>Kirche</i>	∨	X közeli városból jött 14
<i>Brauch kam aus einer bestimmten Stadt in der Nähe</i>
		∇	X közeli községből jött 15
<i>Brauch kam aus einem bestimmten Dorf in der Nähe</i>

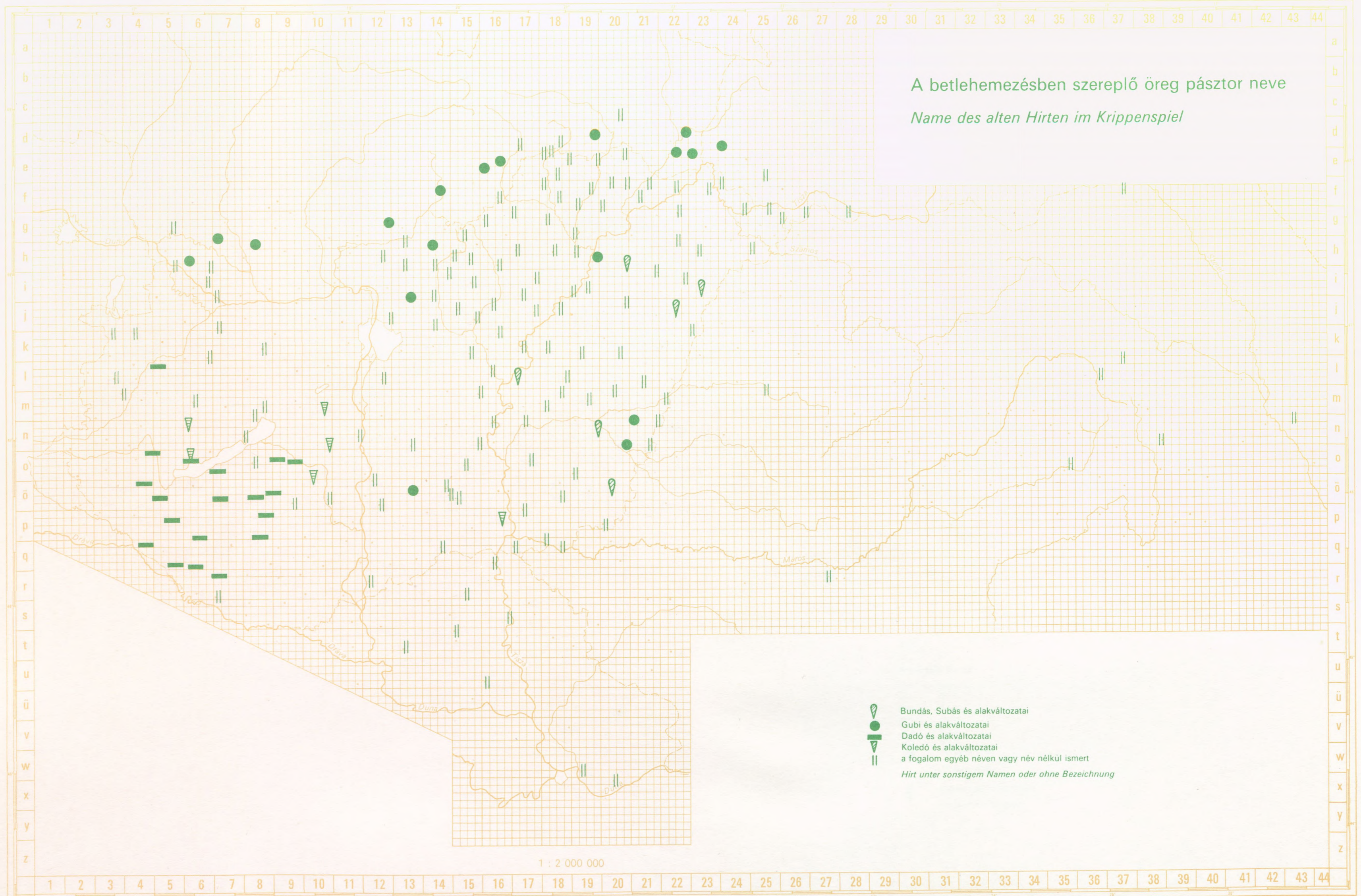
1 : 2 000 000

A betlehemezés fontosabb szereplői
Krippenspiel. Wichtige Gestalten

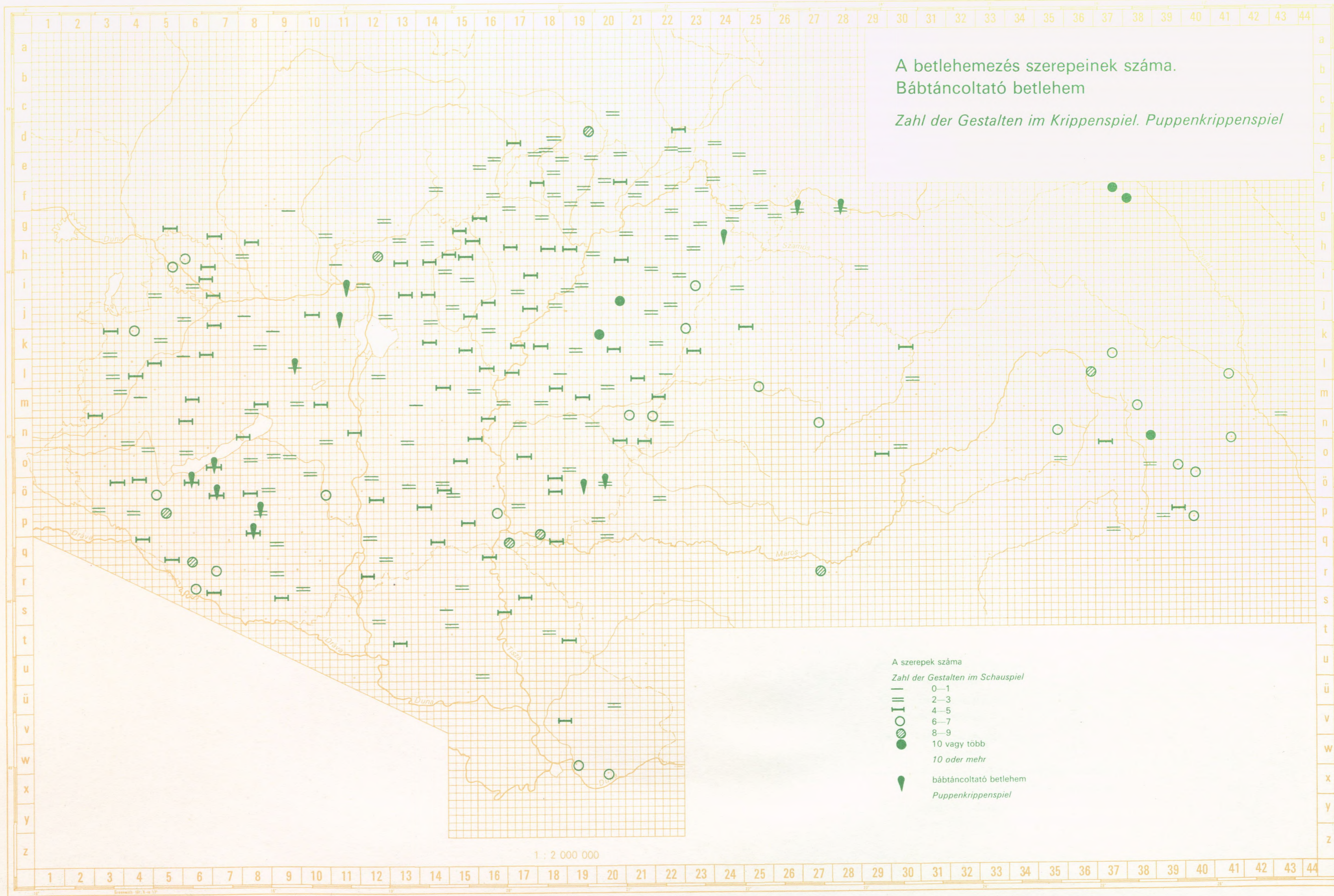

+	{		angyal(ok) 1
Engel	↗	József, Mária, vagy egyikük 5
Joseph, Maria oder eine(r) von beiden
		-	pásztor(ok) 2
Hirt(en)	○	katoná, huszár 6
Soldat, Husar
		—	király, Heródes 3
König, Herodes	△	adománygyűjtő 7
Spendensammler
		⌋	„három királyok” vagy egy közülük 4
Dreikönige oder einer von ihnen		

1 : 2 000 000

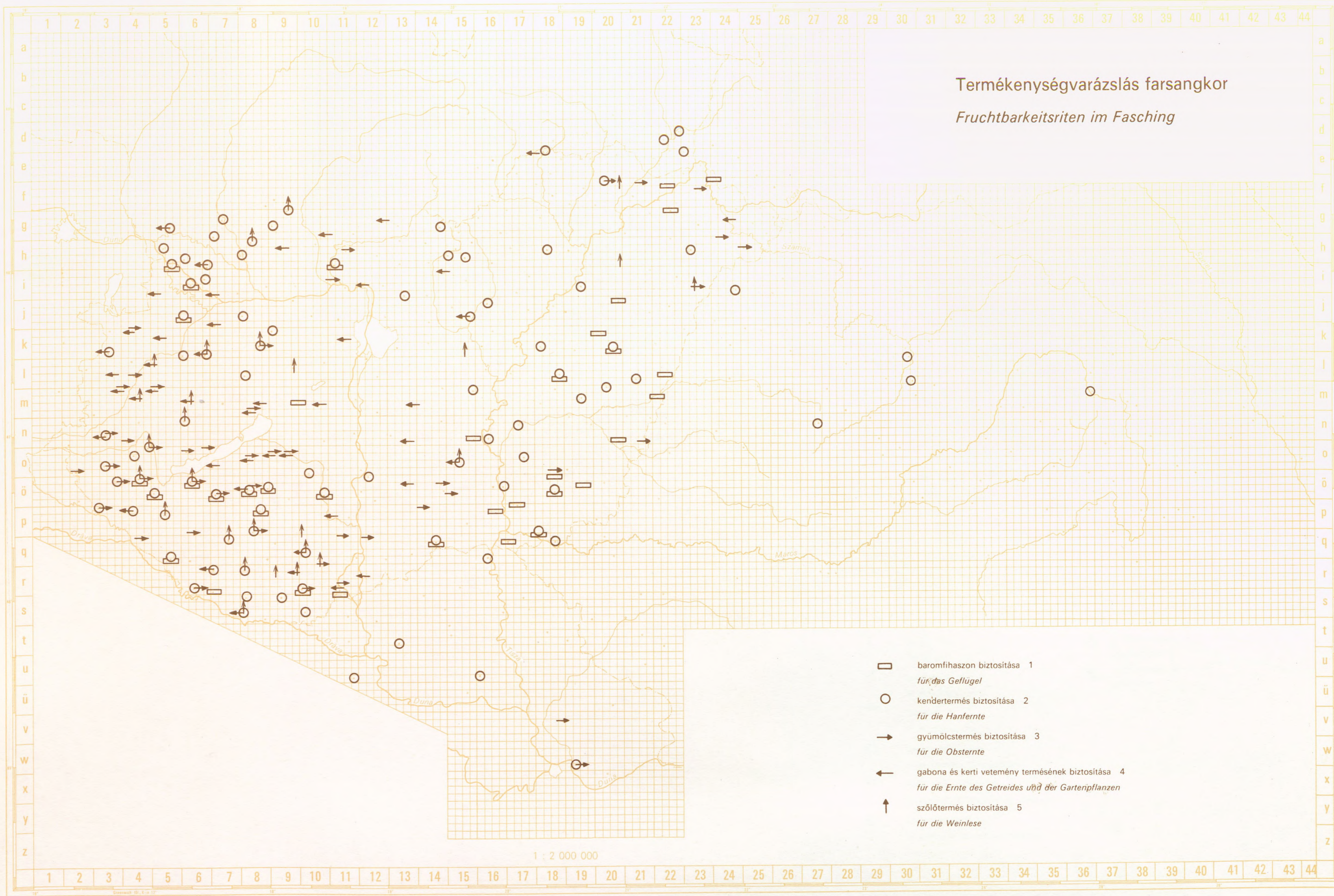
A betlehemezésben szereplő öreg pásztor neve
Name des alten Hirten im Krippenspiel

A betlehemezés szerepeinek száma.
 Bábtáncoltató betlehem
Zahl der Gestalten im Krippenspiel. Puppenkrippenspiel

A szerepek száma
Zahl der Gestalten im Schauspiel
 0-1
 2-3
 4-5
 6-7
 8-9
 10 vagy több
 10 oder mehr
 bábtáncoltató betlehem
Puppenkrippenspiel

1 : 2 000 000

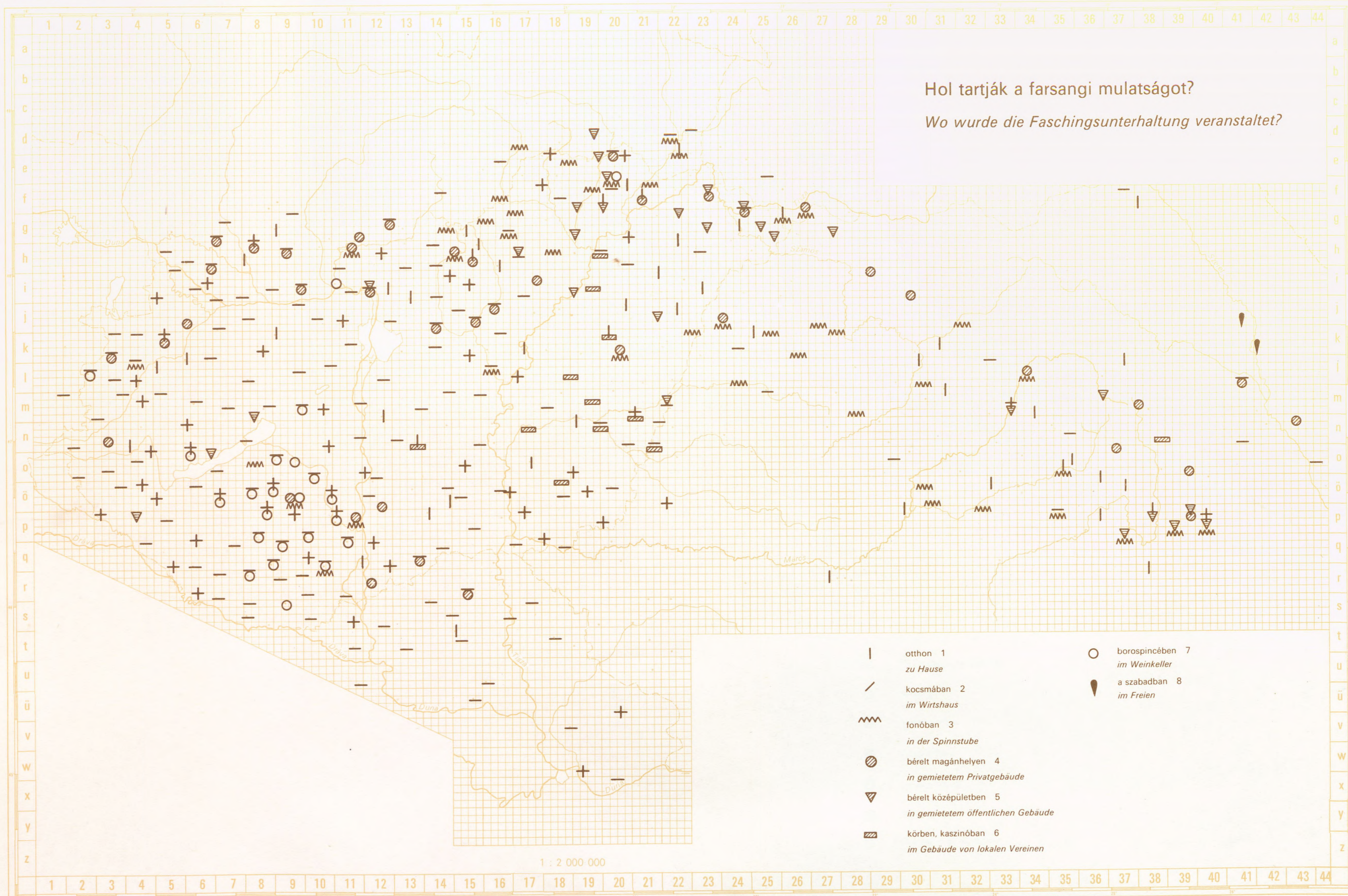

Termékenységvarázslás farsangkor

Fruchtbarkeitsriten im Fasching

- ▭ baromfihaszon biztosítása 1
für das Geflügel
- kendertermés biztosítása 2
für die Hanfernte
- gyümölcstermés biztosítása 3
für die Obsternte
- ← gabona és kerti vetemény termésének biztosítása 4
für die Ernte des Getreides und der Gartenpflanzen
- ↑ szőlőtermés biztosítása 5
für die Weinlese

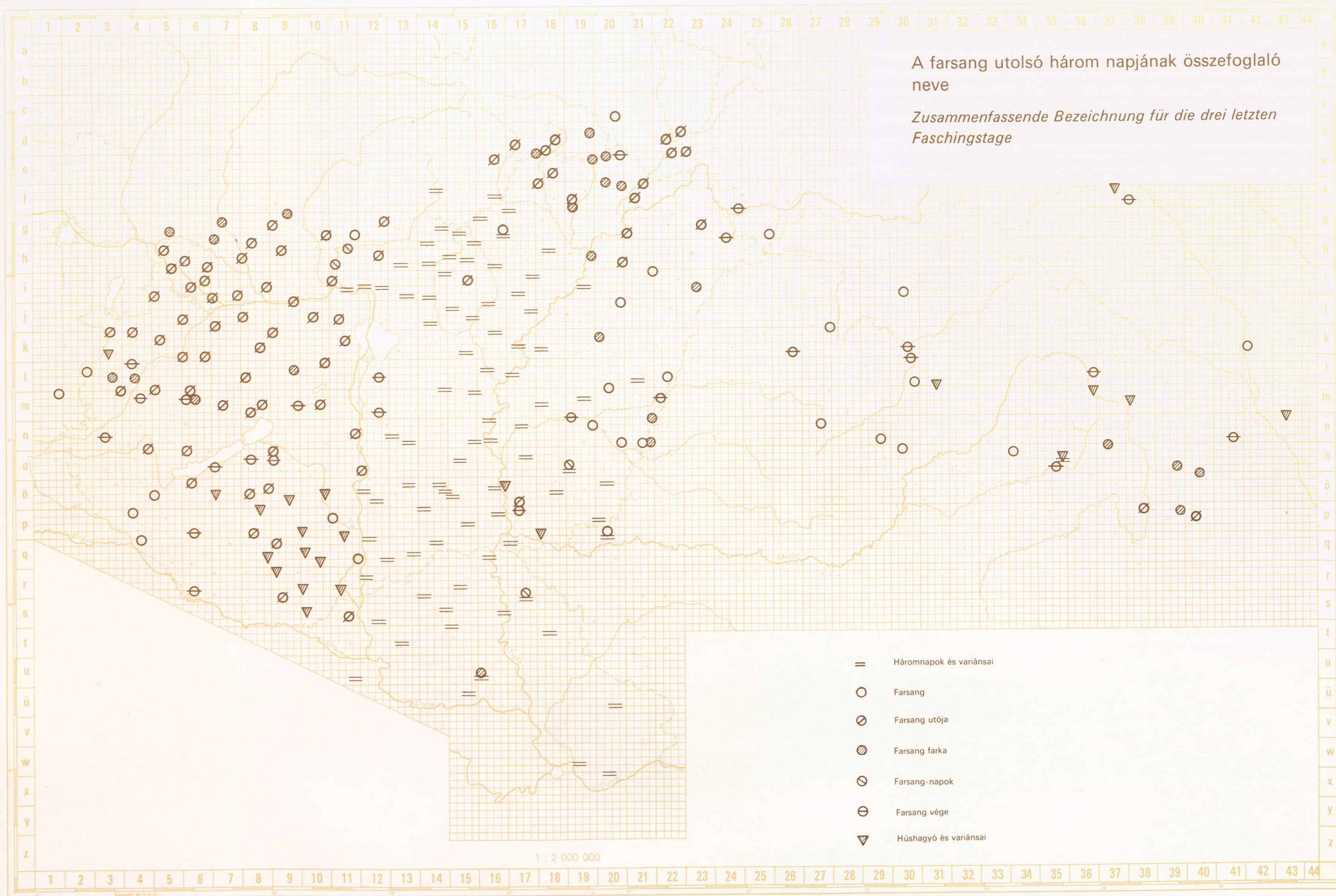
1 : 2 000 000

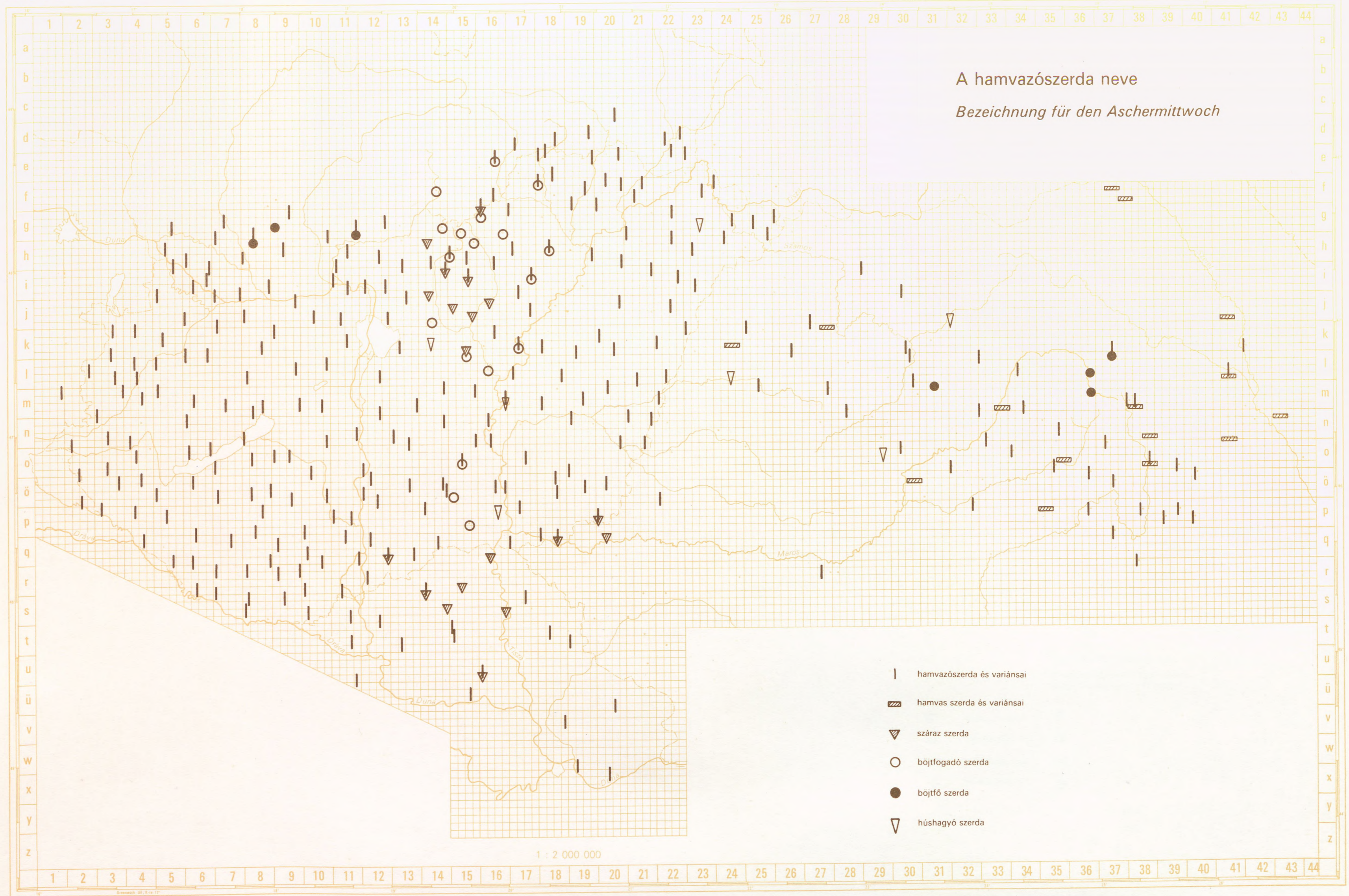

Hol tartják a farsangi mulatságot?
 Wo wurde die Faschingsunterhaltung veranstaltet?

	otthon 1
zu Hause	○	borospincében 7
im Weinkeller
/	kocsmában 2
im Wirtshaus	●	a szabadban 8
im Freien
≡	fonóban 3
in der Spinnstube		
⊗	bérelt magánhelyen 4
in gemietetem Privatgebäude		
▽	bérelt középületben 5
in gemietetem öffentlichen Gebäude		
▨	körben, kaszinóban 6
im Gebäude von lokalen Vereinen		

1 : 2 000 000

A hamvazószerda neve

Bezeichnung für den Aschermittwoch

1 : 2 000 000

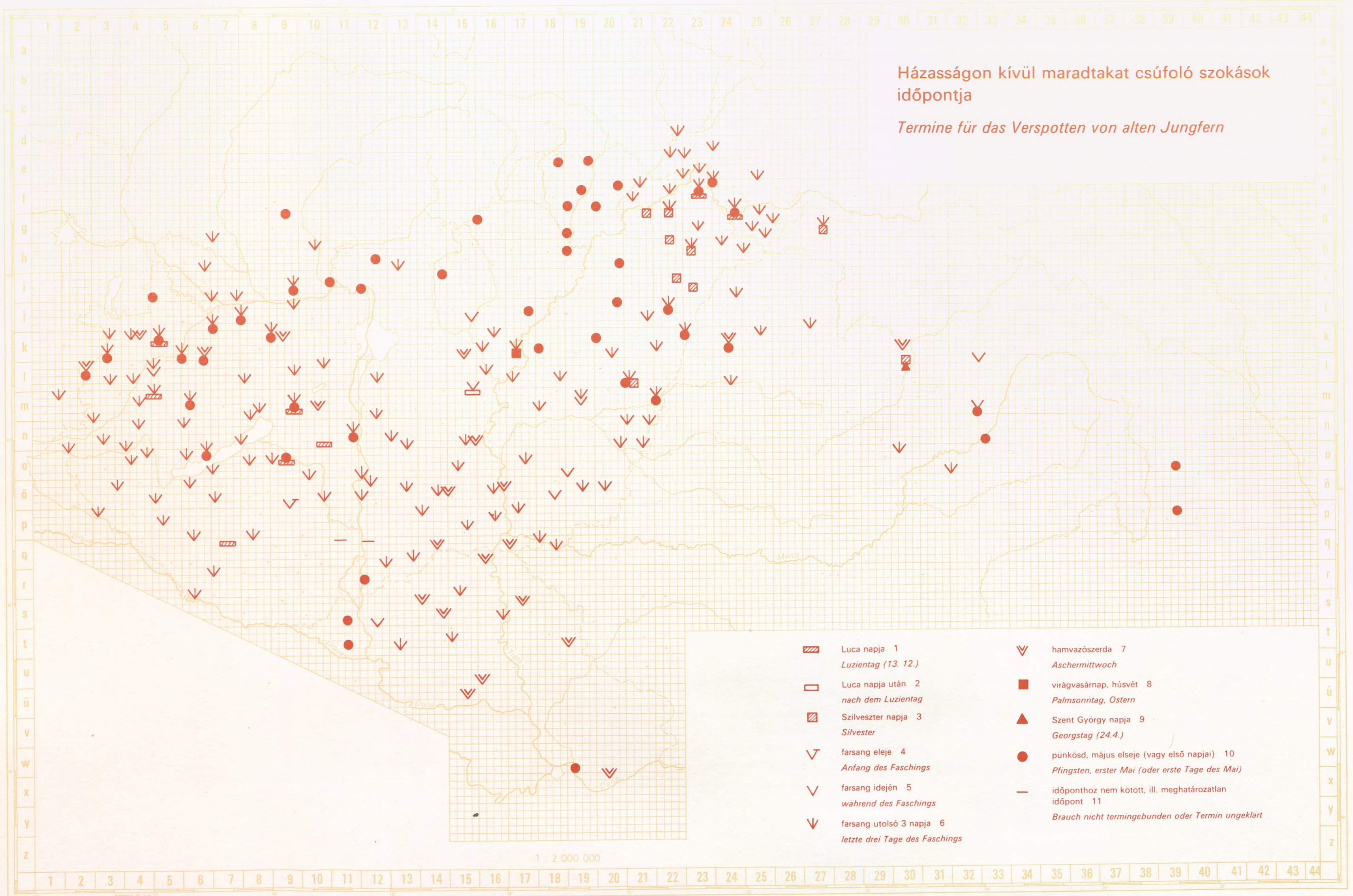

A hamvazószerda utáni csütörtök neve
Bezeichnung für den Donnerstag nach Aschermittwoch

egy héttel előtti csütörtök neve
Bezeichnung bezieht sich auf den letzten Donnerstag im Fasching

▽	torkoscsütörtök	▽	
○	csonkacsütörtök	⊗	
▭	zabálócsütörtök	▨	
◇	kövércsütörtök	◇	

1 : 2 000 000

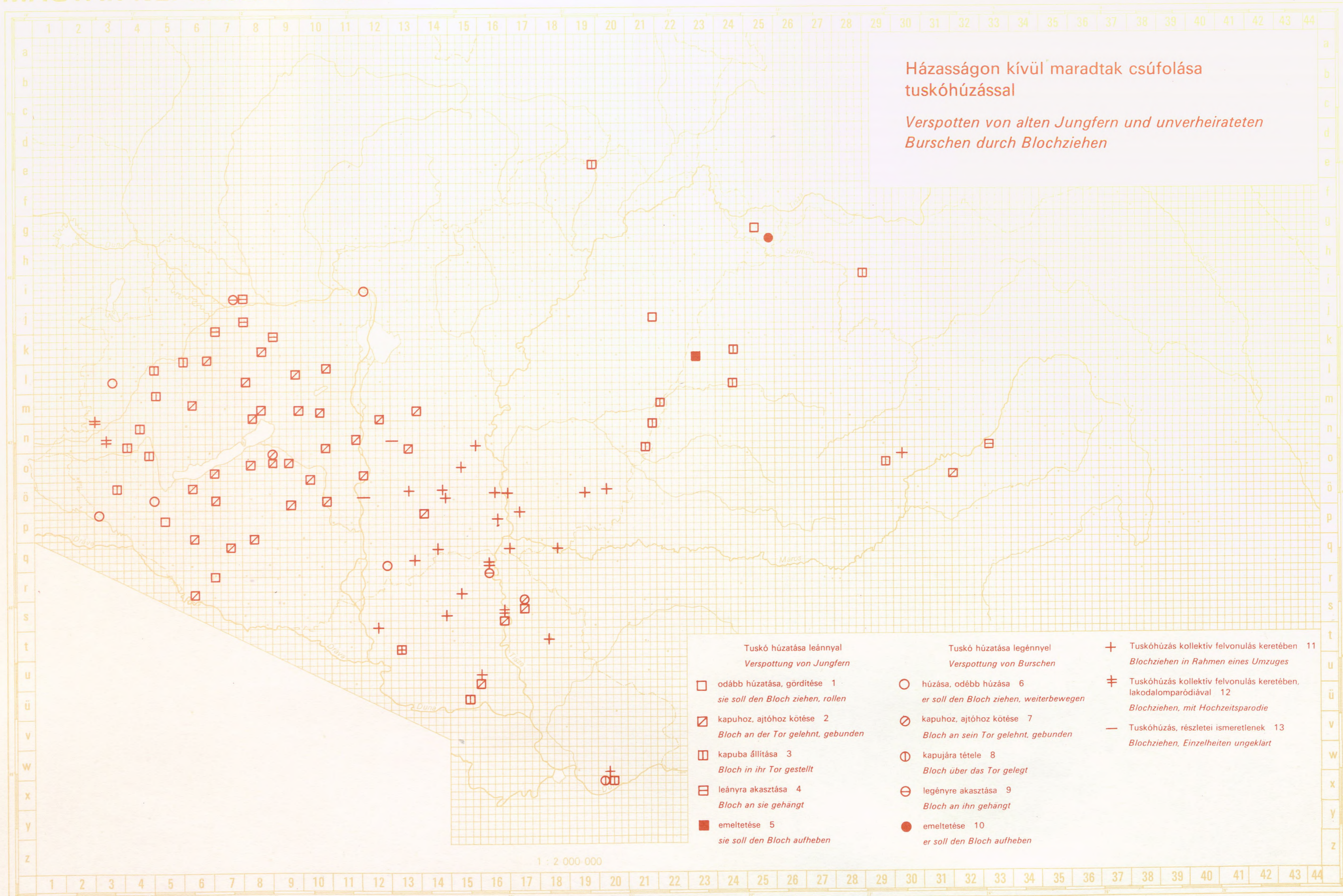

Házasságon kívül maradtakat csúfoló szokások időpontja

Termine für das Verspotten von alten Jungfern

	Luca napja 1
Luzientag (13. 12.)		hamvazószerda 7
Aschermittwoch
	Luca napja után 2
nach dem Luzientag		virágvasárnap, húsvét 8
Palmsonntag, Ostern
	Szilveszter napja 3
Silvester		Szent György napja 9
Georgstag (24.4.)
	farsang eleje 4
Anfang des Faschings		pünkösöd, május elseje (vagy első napjai) 10
Pfingsten, erster Mai (oder erste Tage des Mai)
	farsang idején 5
während des Faschings		időponthoz nem kötött, ill. meghatározatlan időpont 11
Brauch nicht termingebunden oder Termin ungeklärt
	farsang utolsó 3 napja 6
letzte drei Tage des Faschings		

1 : 2 000 000

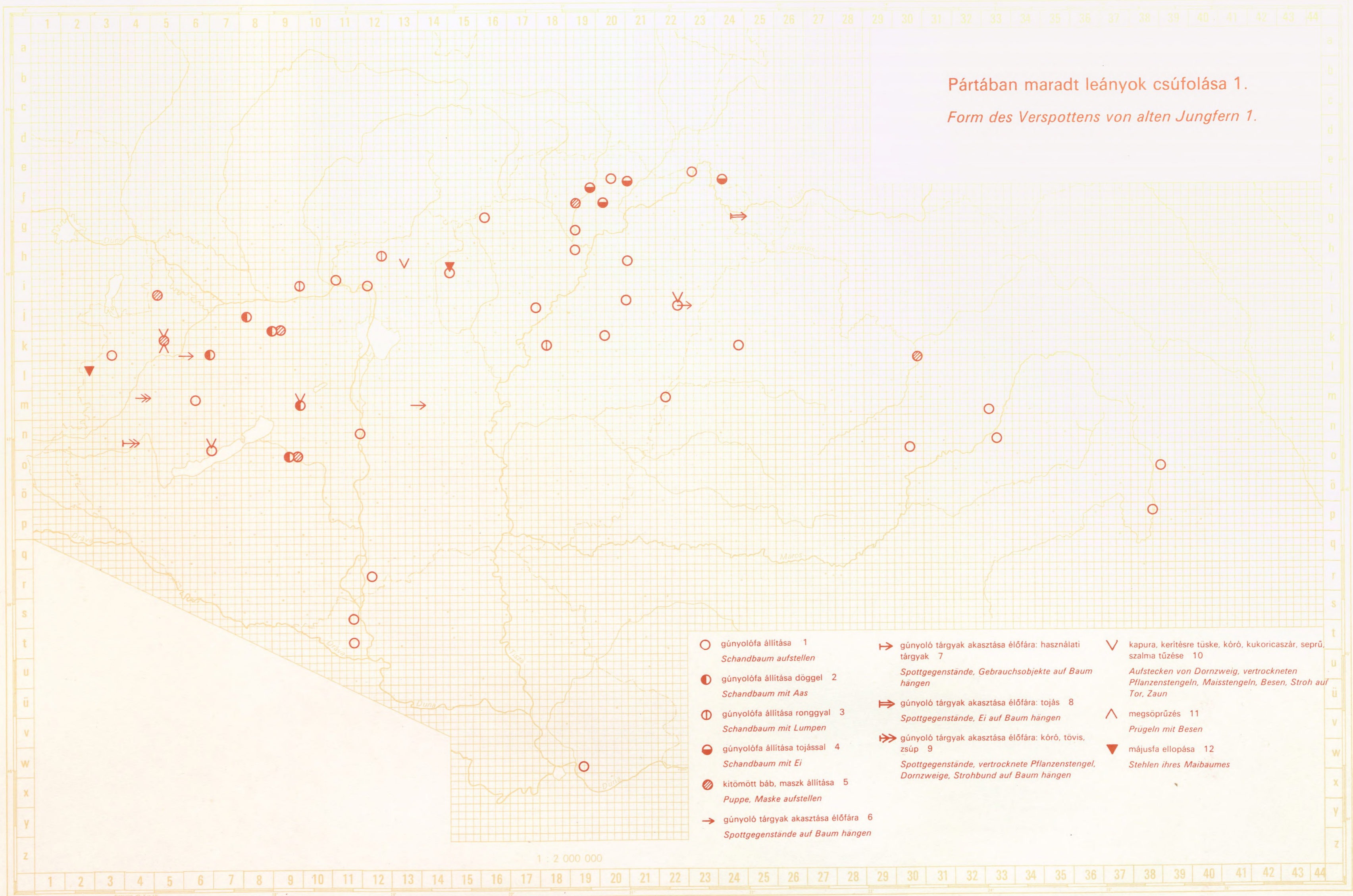
Házasságon kívül maradtak csúfolása
tuskóhúzással

*Verspotten von alten Jungfern und unverheirateten
Burschen durch Blochziehen*

<p>Tuskó húzása leánnyal
<i>Verspottung von Jungfern</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ odább húzása, gördítése 1
<i>sie soll den Bloch ziehen, rollen</i> ▣ kapuhoz, ajtóhoz kötése 2
<i>Bloch an der Tor gelehnt, gebunden</i> ▤ kapuba állítása 3
<i>Bloch in ihr Tor gestellt</i> ▥ leányra akasztása 4
<i>Bloch an sie gehängt</i> ■ emeltetése 5
<i>sie soll den Bloch aufheben</i> | <p>Tuskó húzása legénnyel
<i>Verspottung von Burschen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ húzása, odébb húzása 6
<i>er soll den Bloch ziehen, weiterbewegen</i> ◌ kapuhoz, ajtóhoz kötése 7
<i>Bloch an sein Tor gelehnt, gebunden</i> ⊖ kapujára tétele 8
<i>Bloch über das Tor gelegt</i> ⊕ legényre akasztása 9
<i>Bloch an ihn gehängt</i> ● emeltetése 10
<i>er soll den Bloch aufheben</i> | <ul style="list-style-type: none"> + Tuskóhúzás kollektív felvonulás keretében 11
<i>Blochziehen in Rahmen eines Umzuges</i> ⊕ Tuskóhúzás kollektív felvonulás keretében, lakodalomparódiával 12
<i>Blochziehen, mit Hochzeitsparodie</i> — Tuskóhúzás, részletei ismeretlenek 13
<i>Blochziehen, Einzelheiten ungeklärt</i> |
|--|--|---|

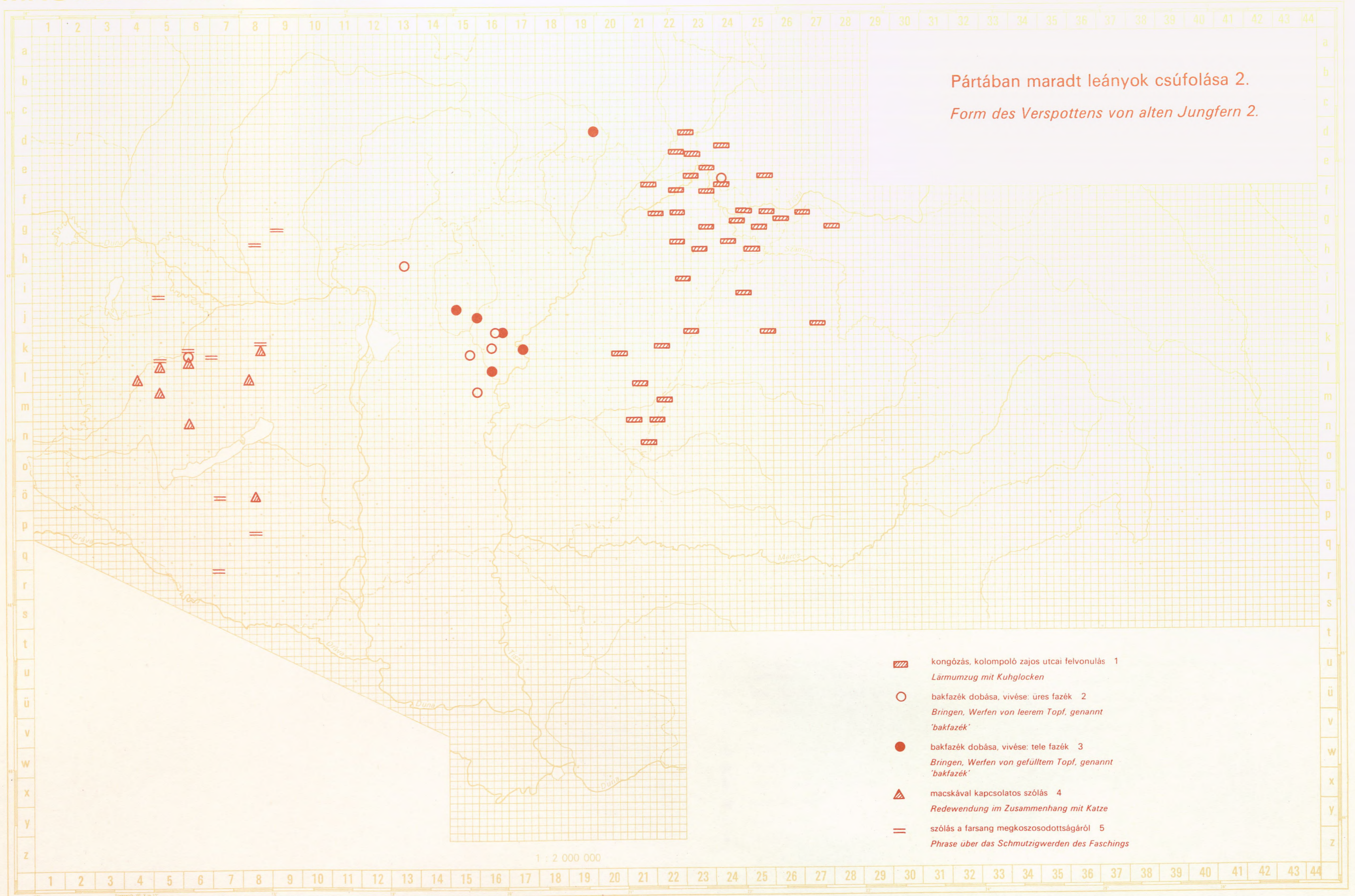
1 : 2 000 000

Pártában maradt leányok csúfolása 1.
 Form des Verspottens von alten Jungfern 1.

○ gúnyolófa állítása 1
<i>Schandbaum aufstellen</i>	→ gúnyoló tárgyak akasztása élőfára: használati tárgyak 7
<i>Spottgegenstände, Gebrauchsobjekte auf Baum hängen</i>	∇ kapura, kerítésre túske, kóró, kukoricaszár, seprő, szalma tűzése 10
<i>Aufstecken von Dornzweig, vertrockneten Pflanzenstengeln, Maisstengeln, Besen, Stroh auf Tor, Zaun</i>
● gúnyolófa állítása döggel 2
<i>Schandbaum mit Aas</i>	⇒ gúnyoló tárgyak akasztása élőfára: tojás 8
<i>Spottgegenstände, Ei auf Baum hängen</i>	△ megsöprűzés 11
<i>Prügeln mit Besen</i>
⊖ gúnyolófa állítása ronggyal 3
<i>Schandbaum mit Lumpen</i>	⇒⇒ gúnyoló tárgyak akasztása élőfára: kóró, tövis, zsúp 9
<i>Spottgegenstände, vertrocknete Pflanzenstengel, Dornzweige, Strohbund auf Baum hängen</i>	▼ májusfa ellopása 12
<i>Stehlen ihres Maibaumes</i>
● gúnyolófa állítása tojással 4
<i>Schandbaum mit Ei</i>		
⊗ kitömött báb, maszk állítása 5
<i>Puppe, Maske aufstellen</i>		
→ gúnyoló tárgyak akasztása élőfára 6
<i>Spottgegenstände auf Baum hängen</i>		

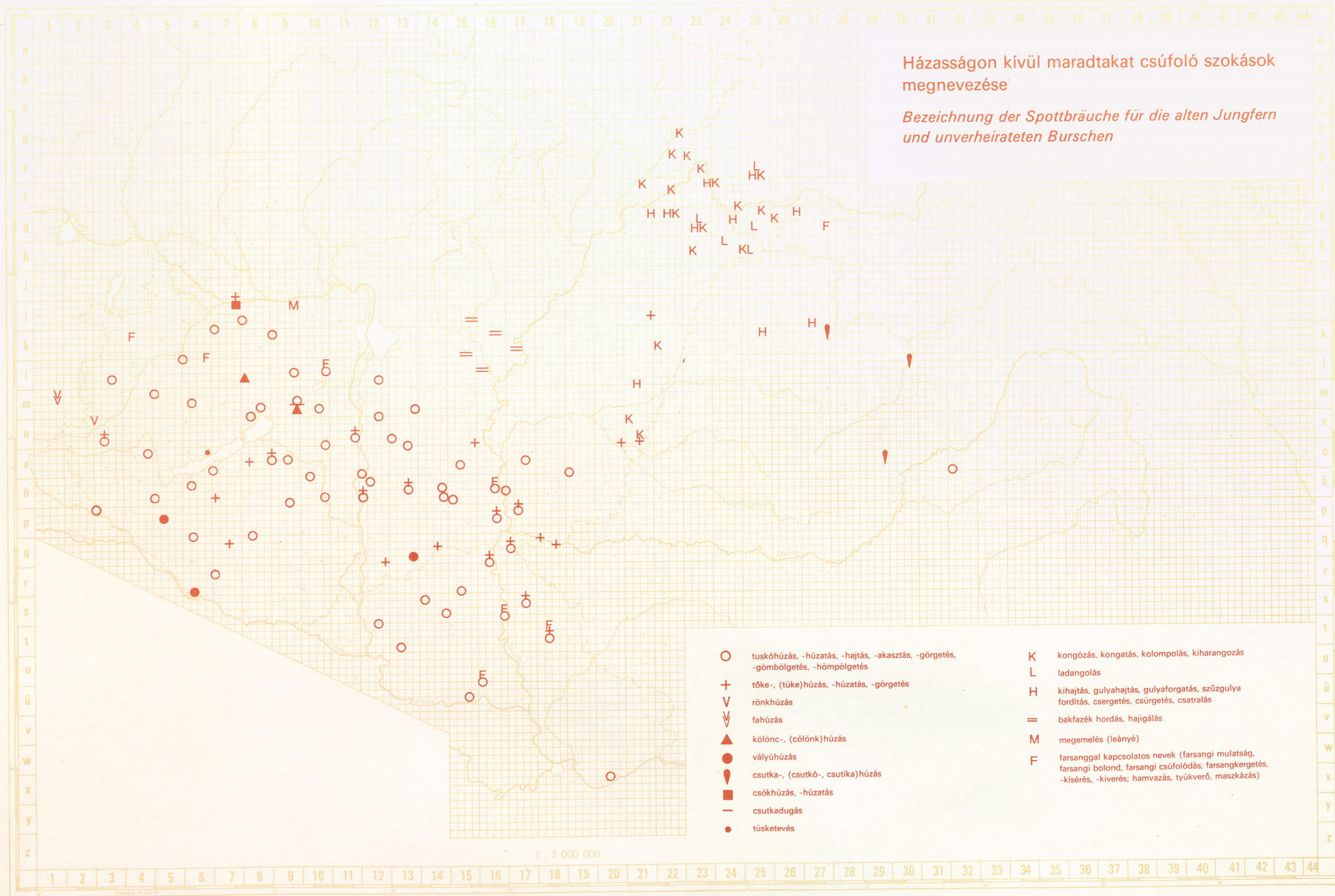
1 : 2 000 000

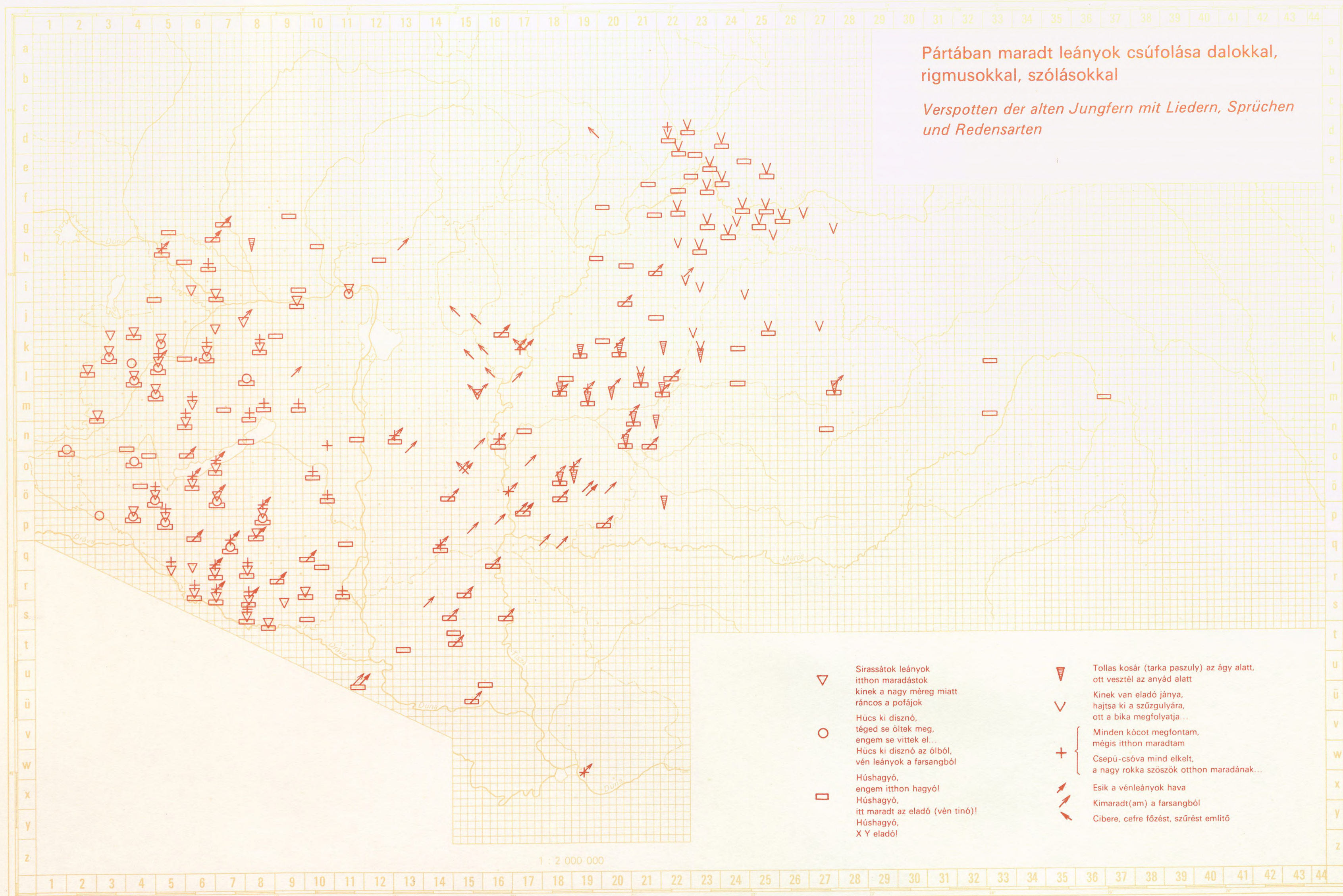

Pártában maradt leányok csúfolása 2.
 Form des Verspottens von alten Jungfern 2.

- kongózás, kolompoló zajos utcai felvonulás 1
Lärmumzug mit Kuhglocken
- bakfazék dobása, vivése: üres fazék 2
Bringen, Werfen von leerem Topf, genannt 'bakfazék'
- bakfazék dobása, vivése: tele fazék 3
Bringen, Werfen von gefültem Topf, genannt 'bakfazék'
- macskával kapcsolatos szólás 4
Redewendung im Zusammenhang mit Katze
- szólás a farsang megkoszosodottságáról 5
Phrase über das Schmutzigwerden des Faschings

1 : 2 000 000

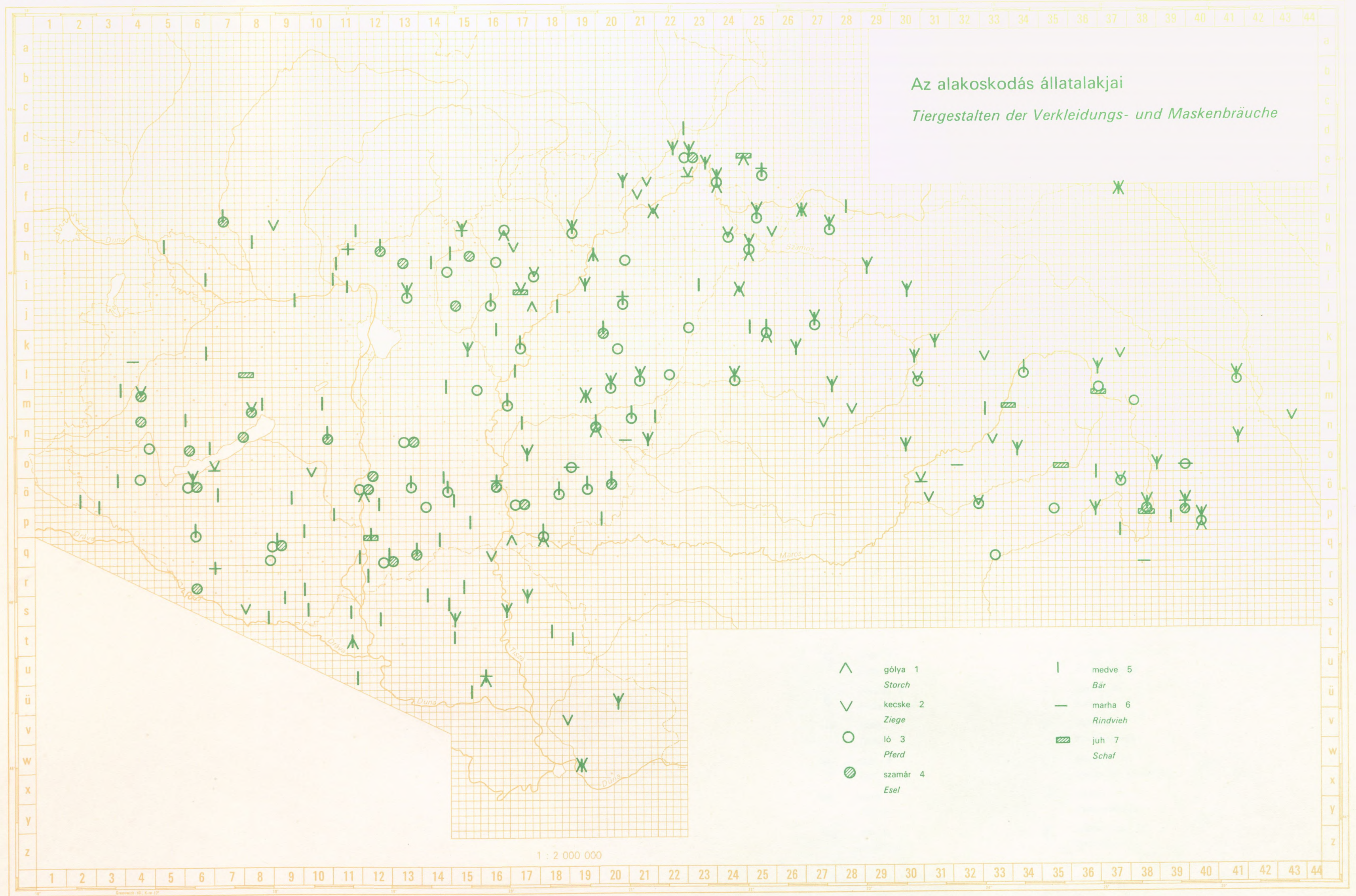
Pártában maradt leányok csúfolása dalokkal, rigmusokkal, szólásokkal

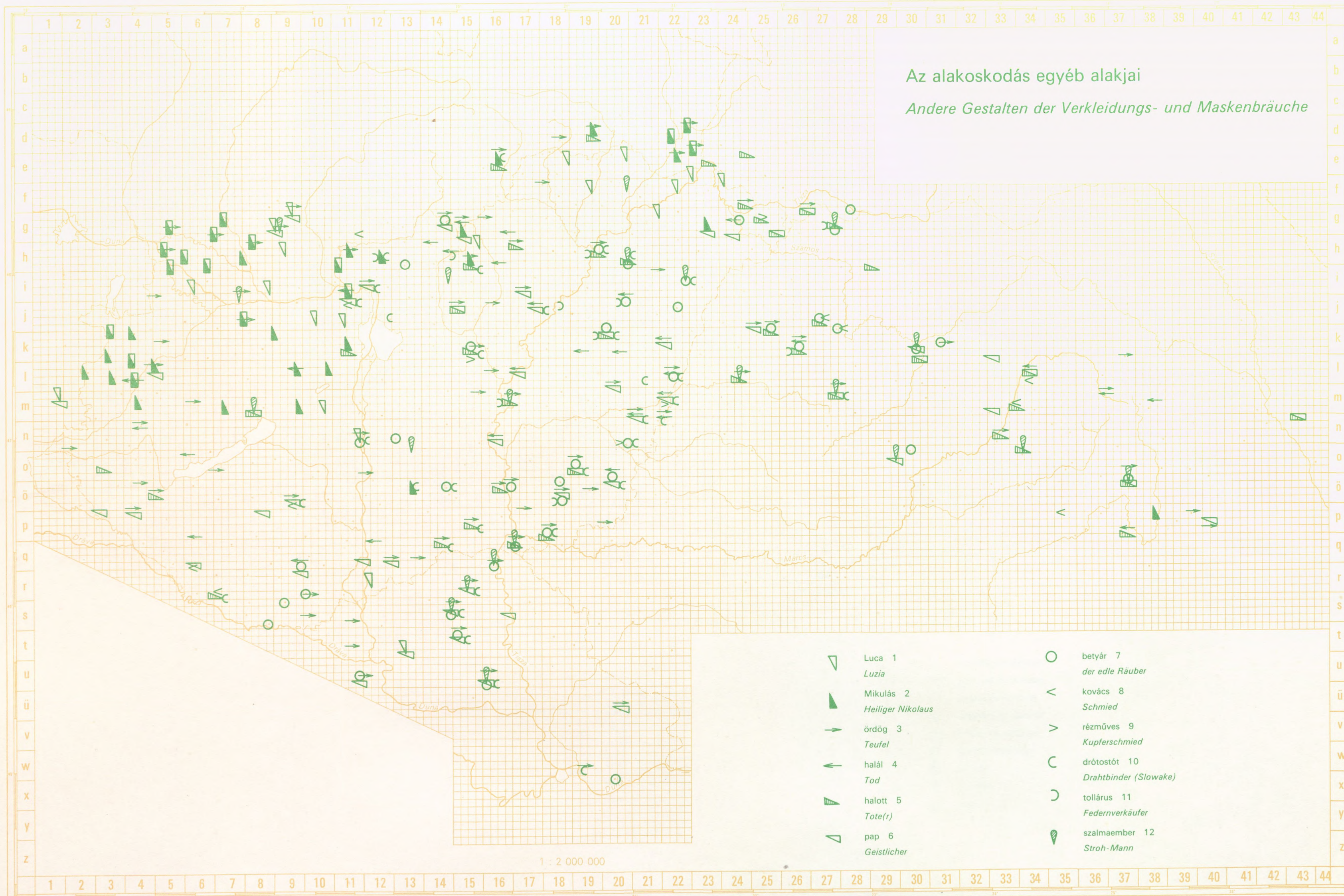
Verspotten der alten Jungfern mit Liedern, Sprüchen und Redensarten

- ▽ Sirassátok leányok itthon maradáستok kinek a nagy méreg miatt ráncos a pófájok
- Hücs ki disznó, téged se öltek meg, engem se vittek el... Hücs ki disznó az ölből, vén leányok a farsangból
- Húshagyó, engem itthon hagyó! Húshagyó, itt maradt az eladó (vén tinó)! Húshagyó, X Y eladó!

- ▽ Tollas kosár (tarka paszuly) az ágy alatt, ott vesztél az anyád alatt
- ▽ Kinek van eladó jánya, hajtsa ki a szűzgulyára, ott a bika megfolytja...
- + Minden kócot megfontam, mégis itthon maradtam
- + Csepü-csóva mind elkelt, a nagy rokka szőszök otthon maradának...
- ↗ Esik a vénleányok hava
- ↗ Kimaradt(am) a farsangból
- ↗ Cibere, cefre főzést, szűrést említő

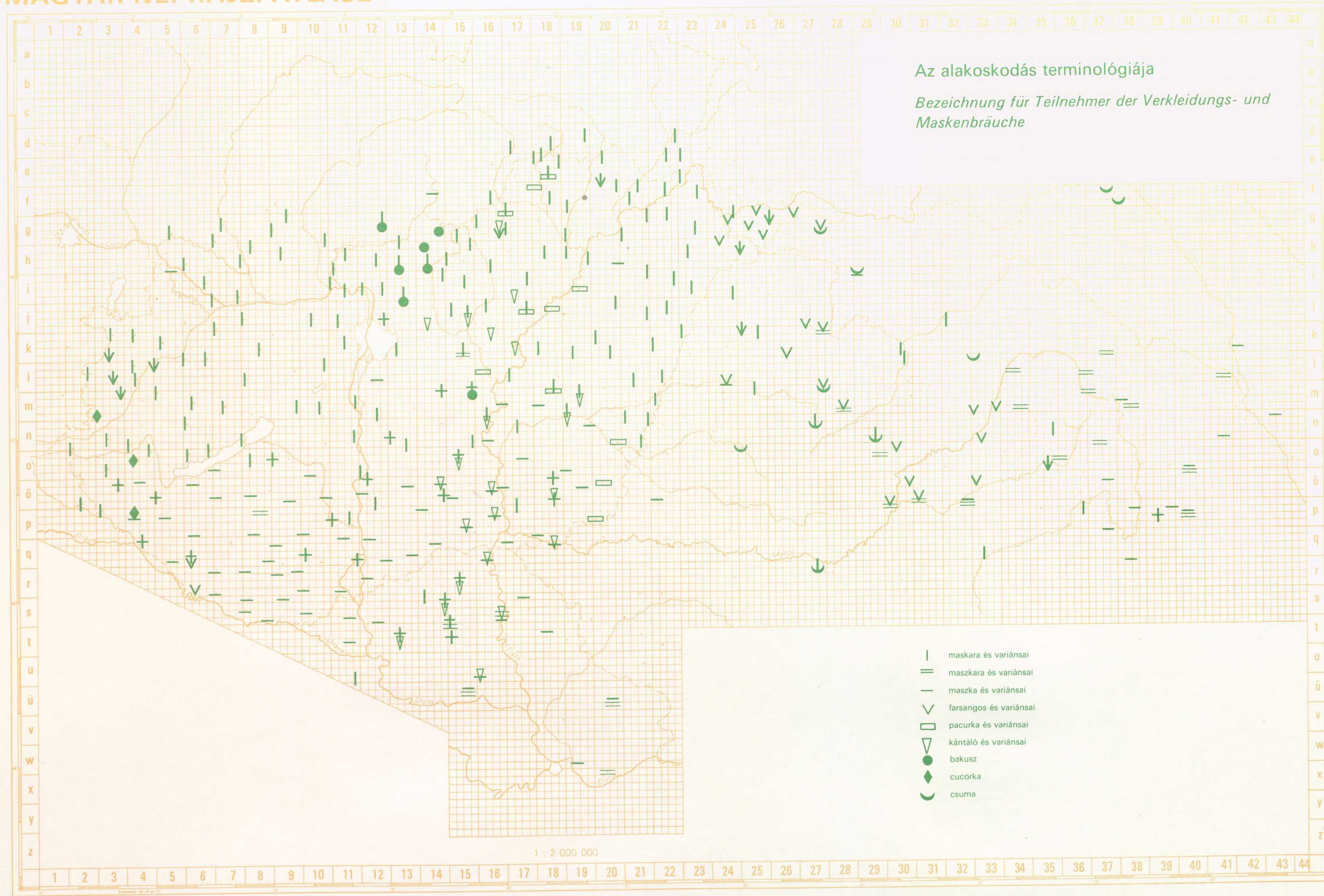
1 : 2 000 000

Az alakoskodás egyéb alakjai
 Andere Gestalten der Verkleidungs- und Maskenbräuche

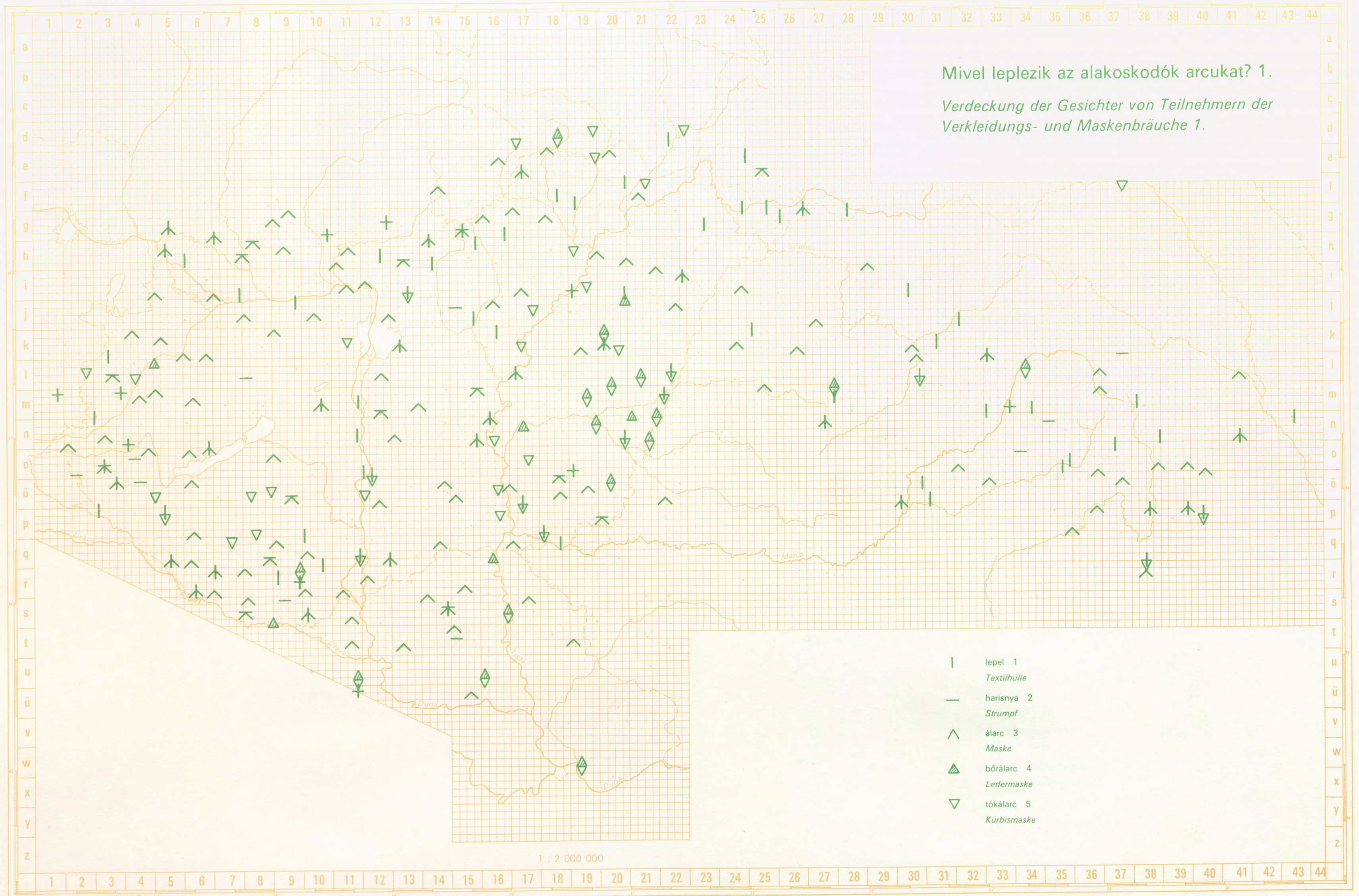
▷	Luca 1
Luzia	○	betyár 7
der edle Räuber
◄	Mikulás 2
Heiliger Nikolaus	<	kovács 8
Schmied
→	ördög 3
Teufel	>	rézműves 9
Kupferschmied
↑	halál 4
Tod	C	drótostót 10
Drahtbinder (Slowake)
▲	halott 5
Tote(r)	⌋	tollárus 11
Federnverkäufer
△	pap 6
Geistlicher	♣	szalmaember 12
Stroh-Mann

Az alakoskodás terminológiája

Bezeichnung für Teilnehmer der Verkleidungs- und Maskenbräuche

1 : 2 000 000

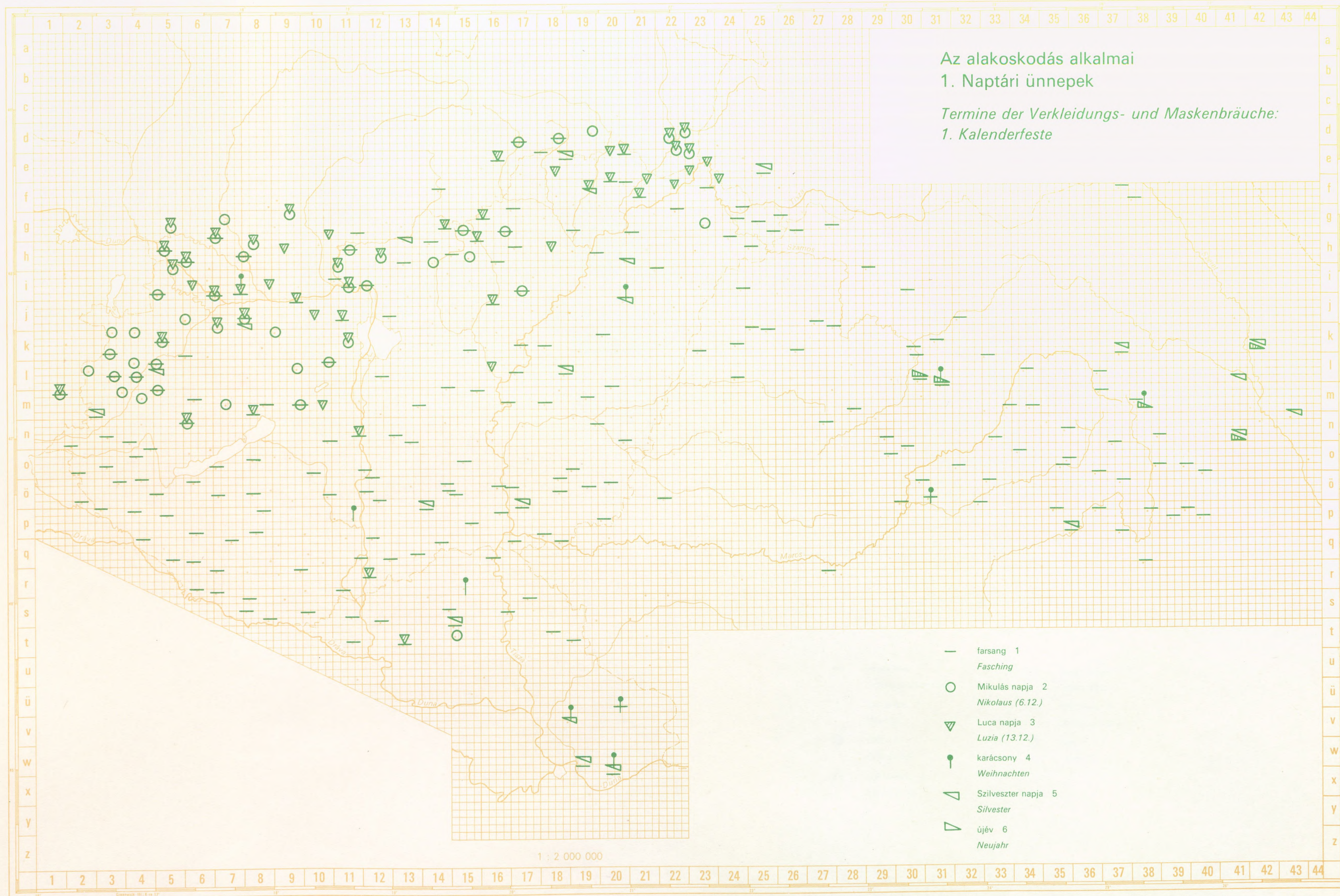
Mivel leplezik az alakoskodók arcukat? 1.

Verdeckung der Gesichter von Teilnehmern der Verkleidungs- und Maskenbräuche 1.

- | lepel 1
Textilhülle
- harisnya 2
Strumpf
- ^ álarc 3
Maske
- ▲ bőrálarc 4
Ledermaske
- ▽ tökálarc 5
Kurbismaske

1 : 2 000 000

Az alakoskodás alkalmai

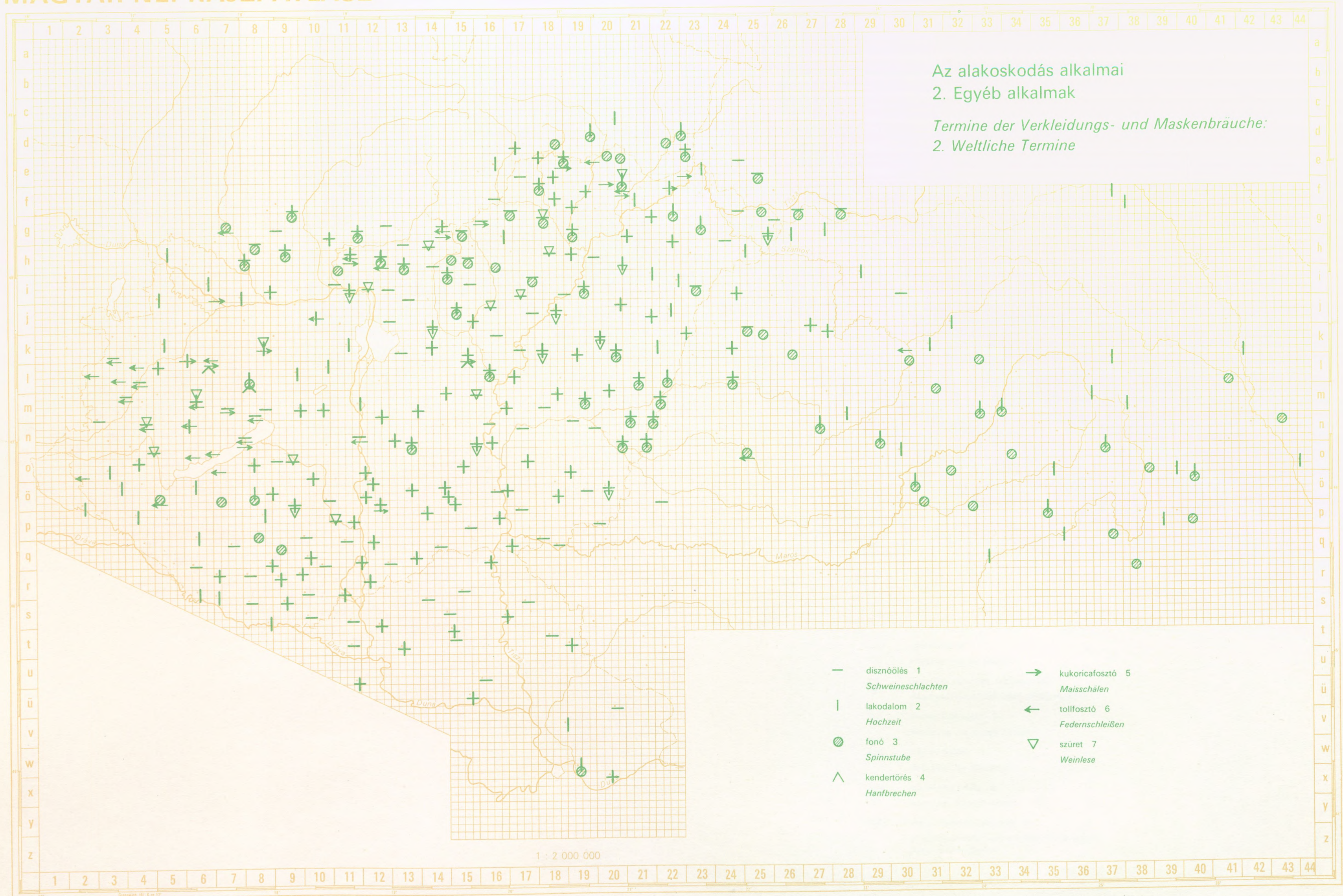
1. Naptári ünnepek

Termine der Verkleidungs- und Maskenbräuche:

1. Kalenderfeste

- farsang 1
Fasching
- Mikulás napja 2
Nikolaus (6.12.)
- ▽ Luca napja 3
Luzia (13.12.)
- karácsony 4
Weihnachten
- △ Szilveszter napja 5
Silvester
- ▽ újév 6
Neujahr

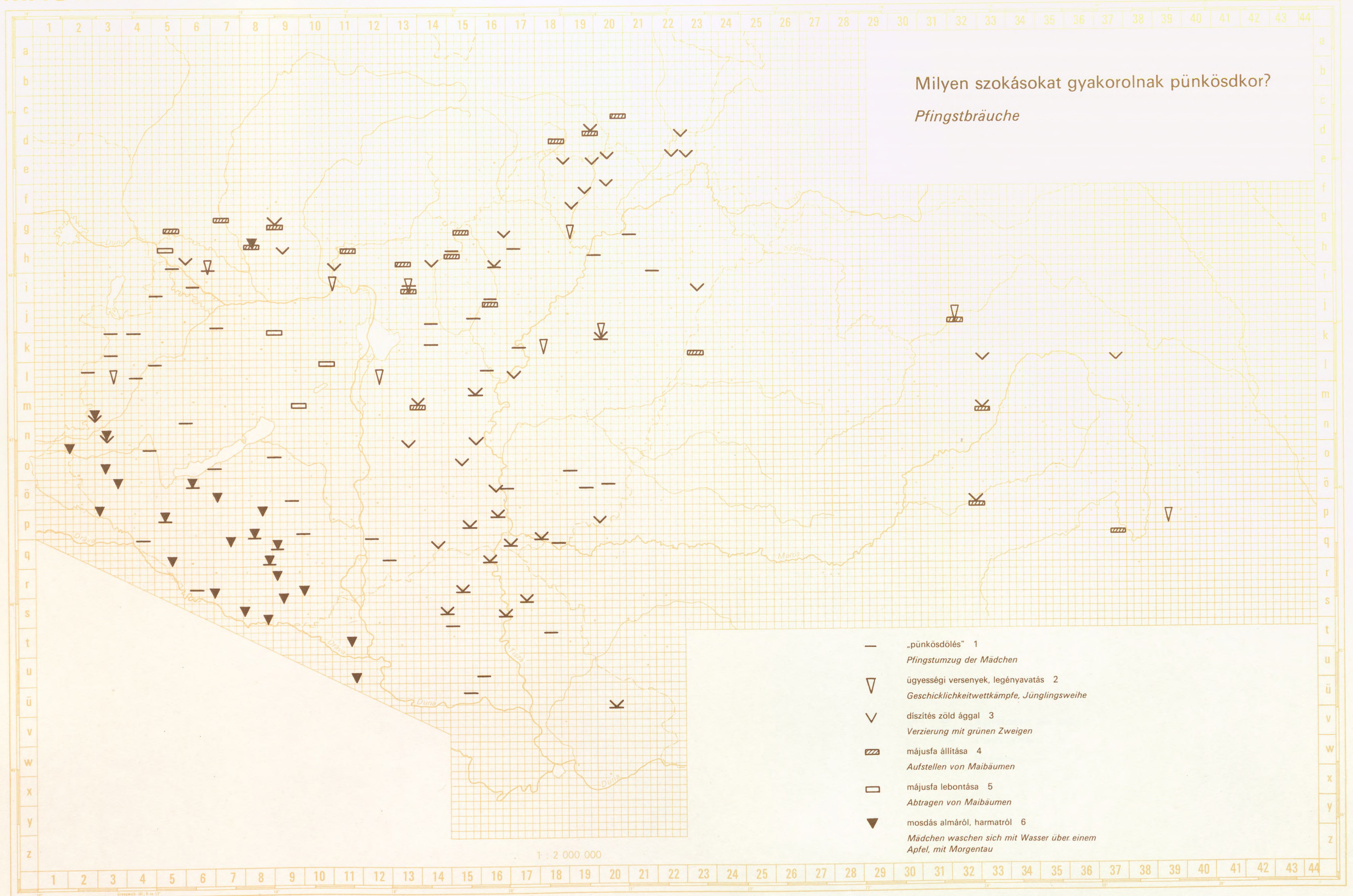
1 : 2 000 000

Az alakoskodás alkalmai
2. Egyéb alkalmak

Termine der Verkleidungs- und Maskenbräuche:
2. Weltliche Termine

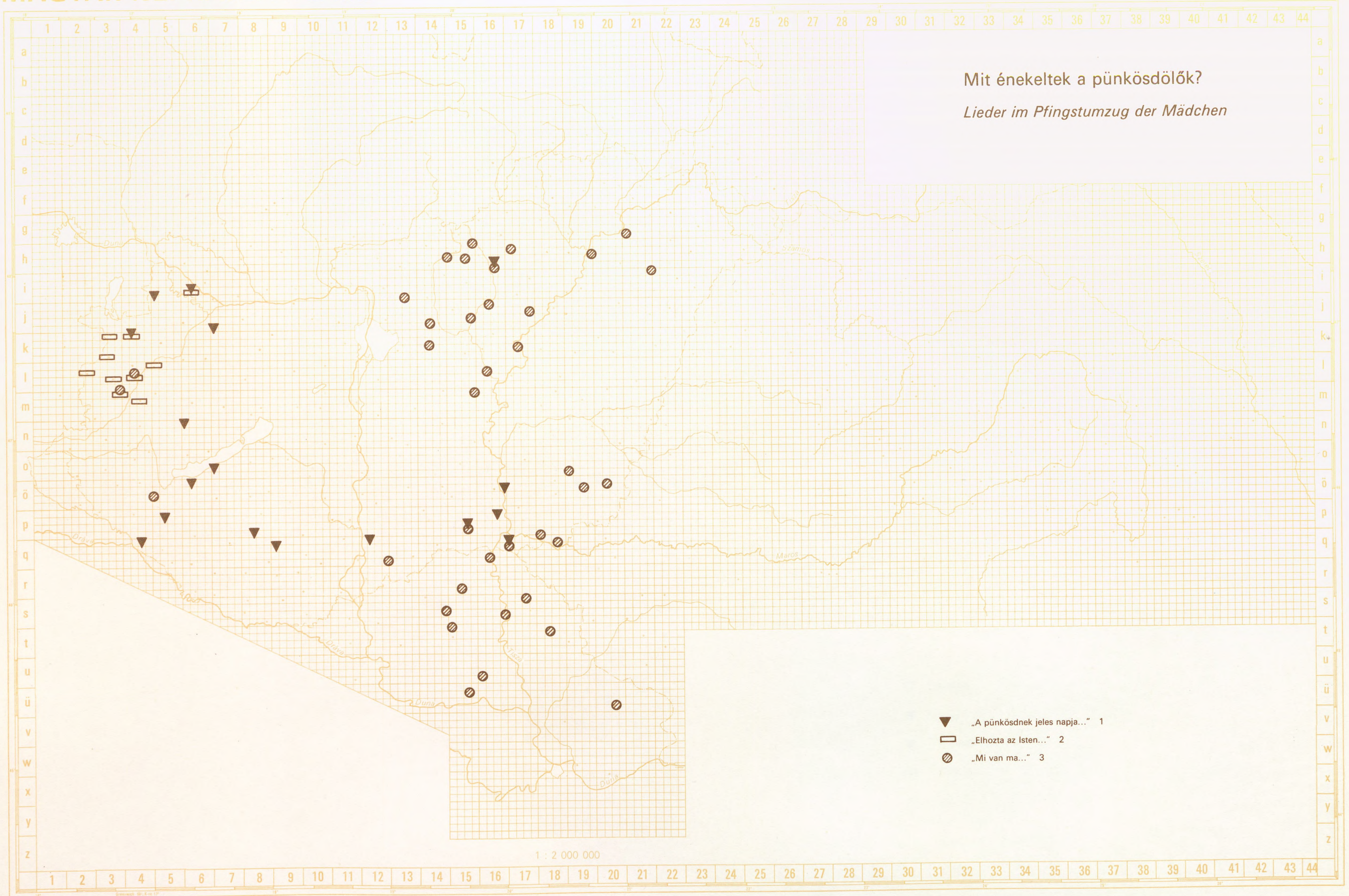
—	disznóölés 1
Schweineschlachten	→	kukoricafosztó 5
Maisschälen
	lakodalom 2
Hochzeit	←	tollfosztó 6
Federnschleifen
●	fonó 3
Spinnstube	▽	szüret 7
Weinlese
△	kendertörés 4
Hanfbrechen		

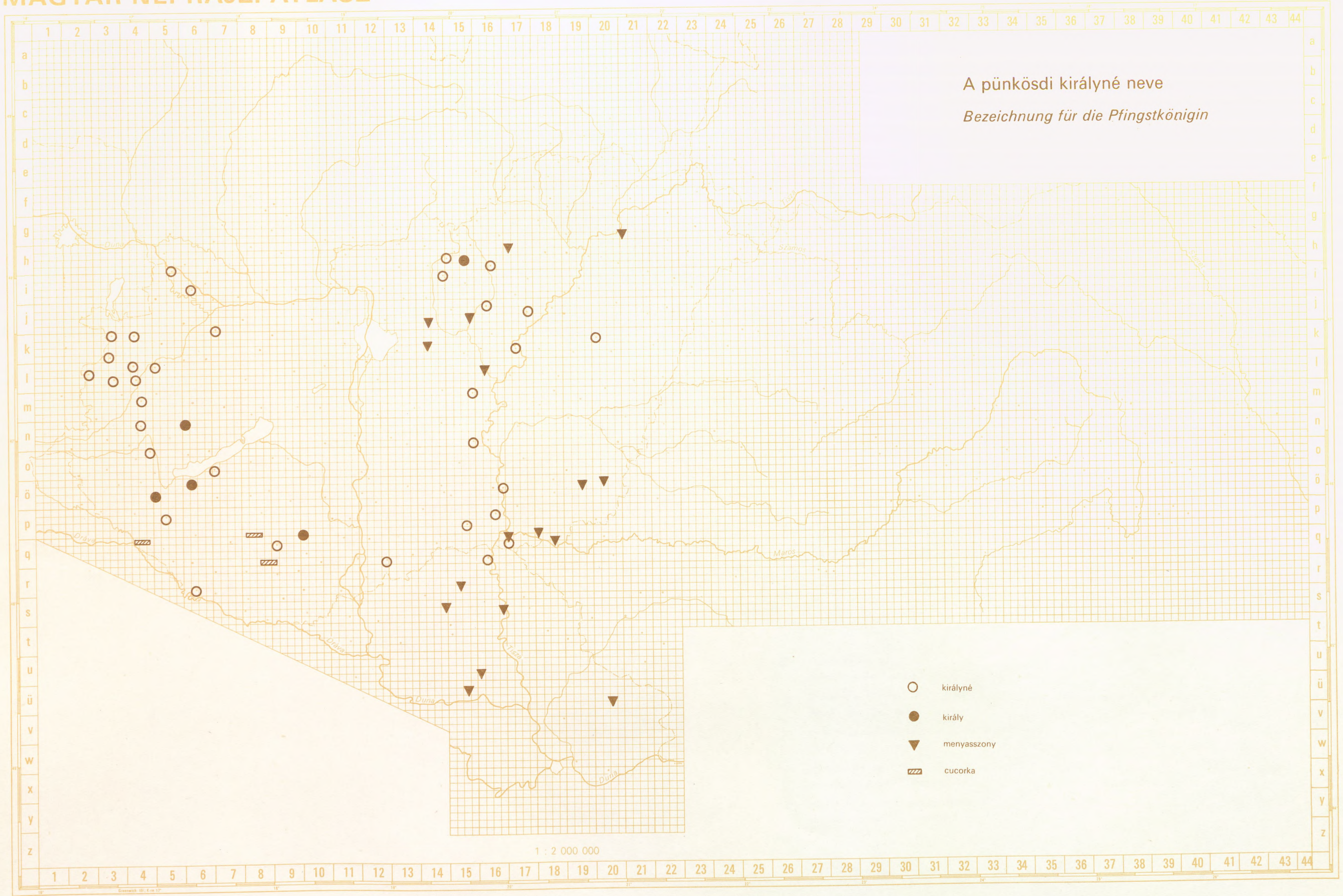

Milyen szokásokat gyakorolnak pünkösdkor?
Pfingstbräuche

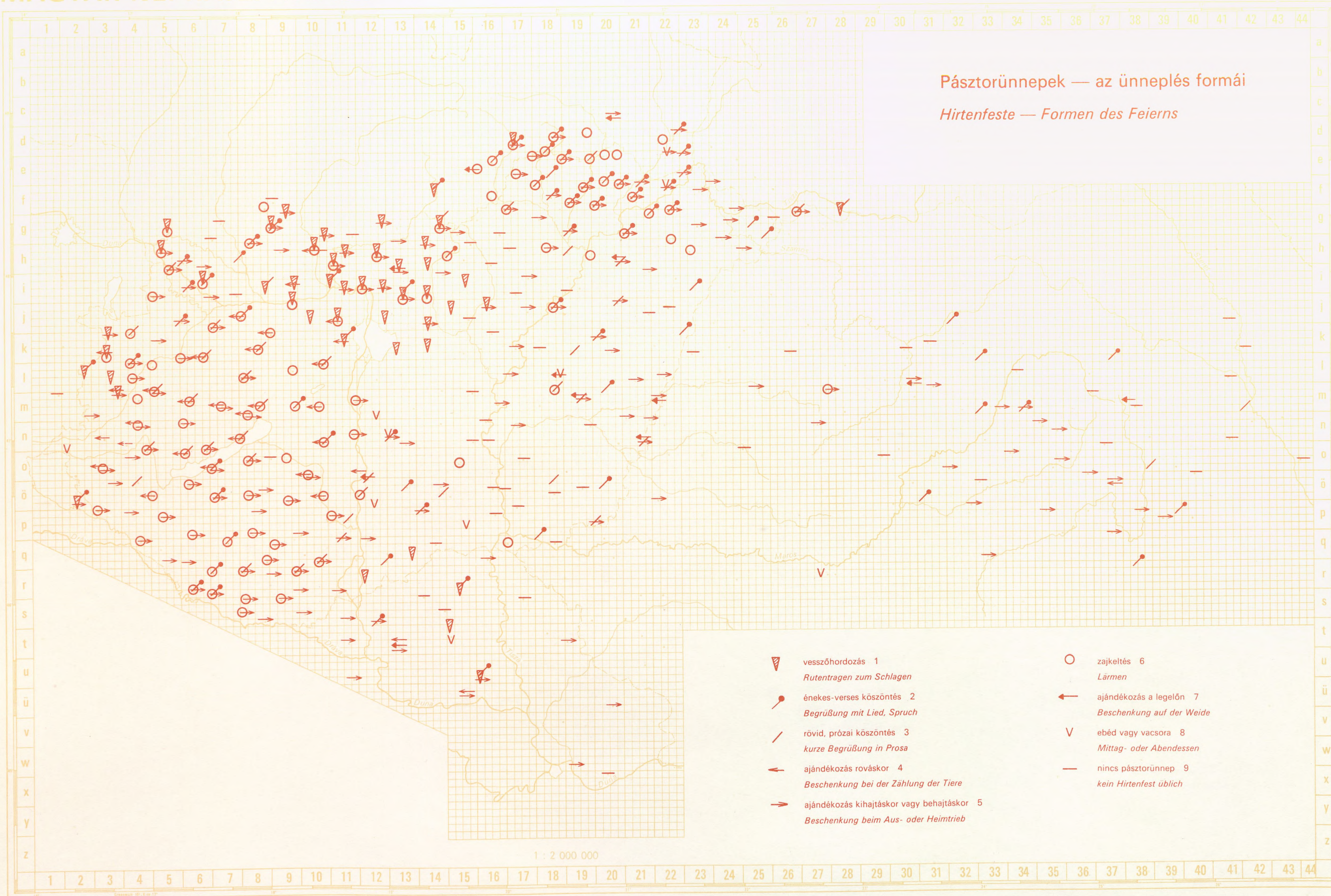
- „pünkösdölés” 1
Pfingstumzug der Mädchen
- ▽ ügyességi versenyek, legényavatás 2
Geschicklichkeitwettkämpfe, Jünglingsweihe
- ∨ diszítés zöld ággal 3
Verzierung mit grünen Zweigen
- ▨ májusfa állítása 4
Aufstellen von Maibäumen
- májusfa lebontása 5
Abtragen von Maibäumen
- ▼ mosdás almáról, harmatról 6
Mädchen waschen sich mit Wasser über einem Apfel, mit Morgentau

1 : 2 000 000

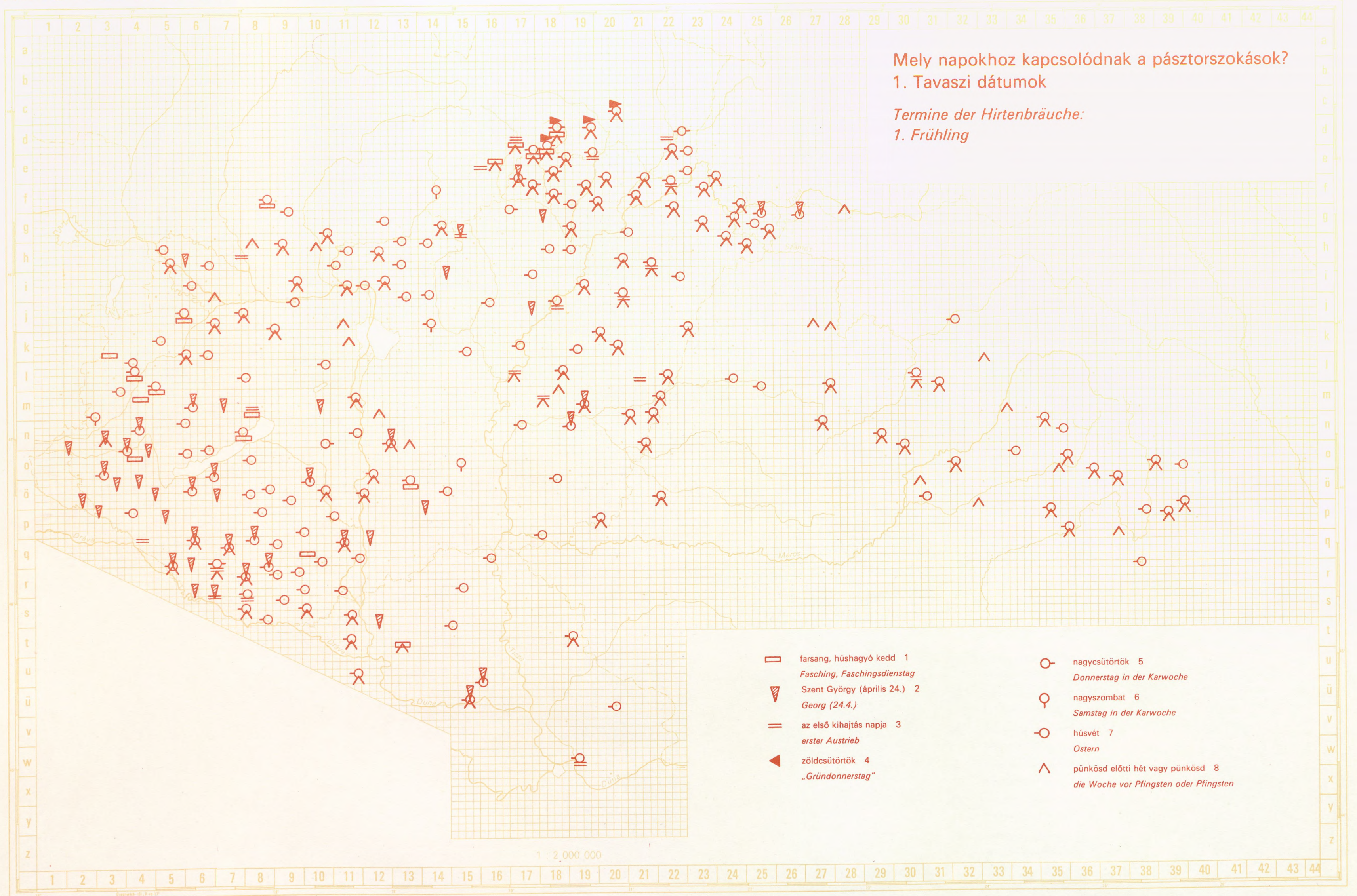

Pásztorünnepek — az ünneplés formái
 Hirtenfeste — Formen des Feierns

▼	vesszőhordozás 1
<i>Rutentragen zum Schlagen</i>	○	zajkeltés 6
<i>Lärmen</i>
●	énekes- verses köszöntés 2
<i>Begrüßung mit Lied, Spruch</i>	←	ajándékozás a legelőn 7
<i>Beschenkung auf der Weide</i>
/	rövid, prózai köszöntés 3
<i>kurze Begrüßung in Prosa</i>	V	ebéd vagy vacsora 8
<i>Mittag- oder Abendessen</i>
←	ajándékozás rováskor 4
<i>Beschenkung bei der Zählung der Tiere</i>	—	nincs pásztorünnep 9
<i>kein Hirtenfest üblich</i>
→	ajándékozás kihajtáskor vagy behajtáskor 5
<i>Beschenkung beim Aus- oder Heimtrieb</i>		

1 : 2 000 000

Mely napokhoz kapcsolódnak a pásztorszokások?

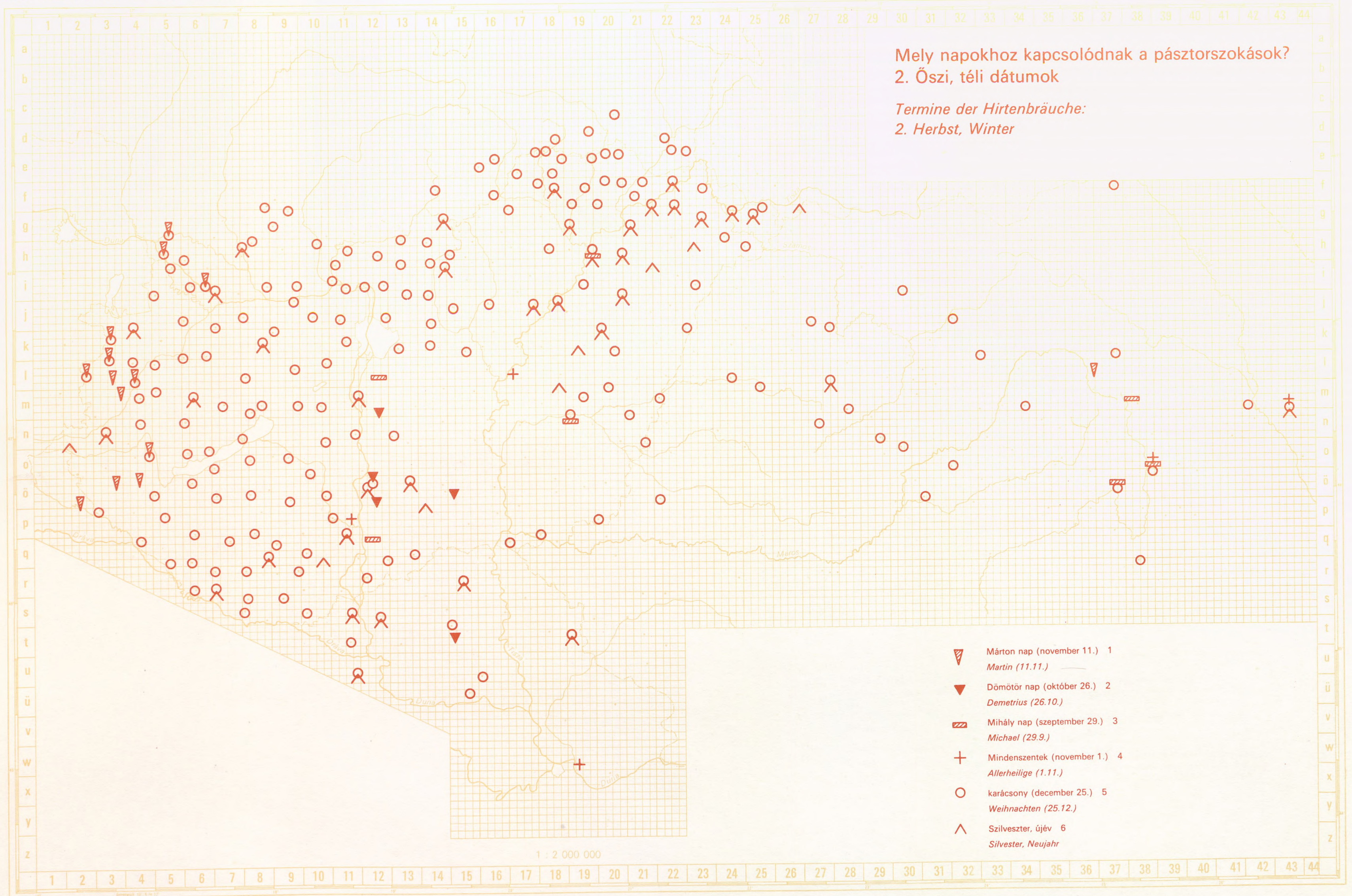
1. Tavaszi dátumok

Termine der Hirtenbräuche:

1. Frühling

□	farsang, húshagyó kedd 1
<i>Fasching, Faschingsdienstag</i>	○	nagycsütörtök 5
<i>Donnerstag in der Karwoche</i>
▽	Szent György (április 24.) 2
<i>Georg (24.4.)</i>	○	nagyszombat 6
<i>Samstag in der Karwoche</i>
≡	az első kihajtás napja 3
<i>erster Austrieb</i>	○	húsvét 7
<i>Ostern</i>
◄	zöldcsütörtök 4
<i>„Gründonnerstag“</i>	∧	pünkösd előtti hét vagy pünkösd 8
<i>die Woche vor Pfingsten oder Pfingsten</i>

1 : 2 000 000

Mely napokhoz kapcsolódnak a pásztorszokások?
 2. Őszi, téli dátumok

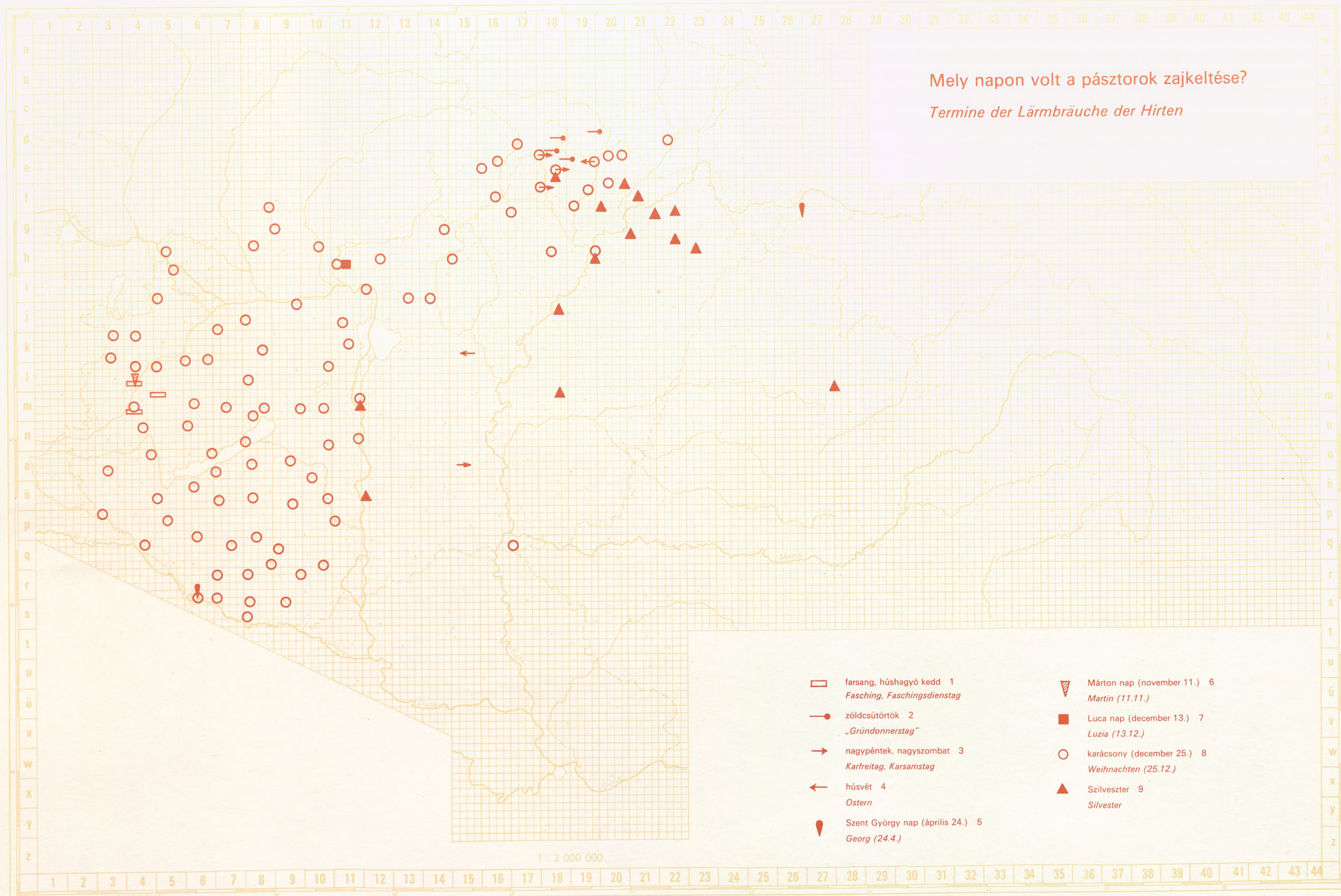
Termine der Hirtenbräuche:
 2. Herbst, Winter

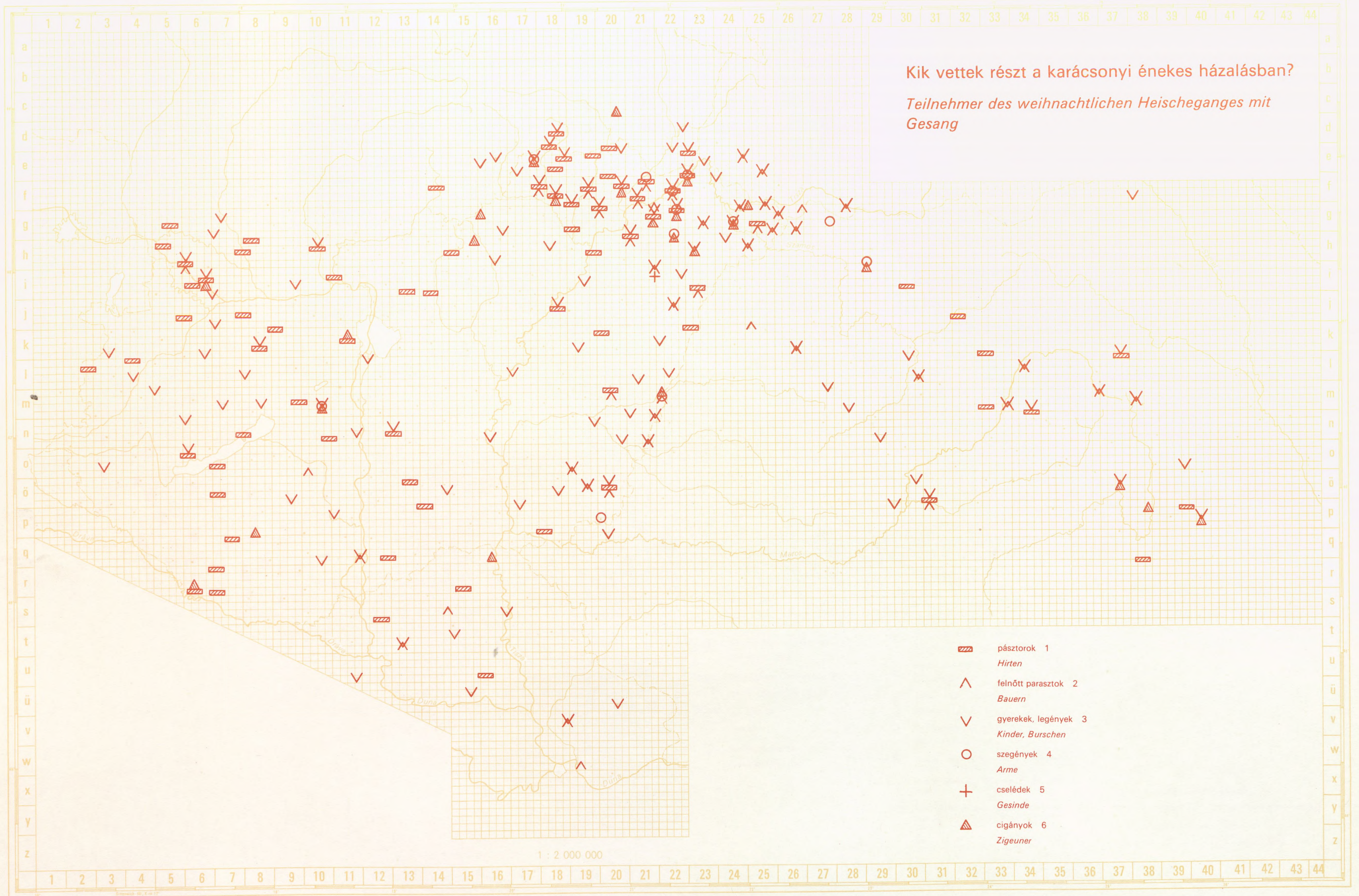
- ▼ Márton nap (november 11.) 1
Martin (11.11.)
- ▼ Dömötör nap (október 26.) 2
Demetrius (26.10.)
- ▨ Mihály nap (szeptember 29.) 3
Michael (29.9.)
- ✚ Mindenszentek (november 1.) 4
Allerheilige (1.11.)
- karácsony (december 25.) 5
Weihnachten (25.12.)
- ^ Szilveszter, újév 6
Silvester, Neujahr

1 : 2 000 000

Mely napon volt a pásztorok zajkeltése?

Termine der Lärmbräuche der Hirten

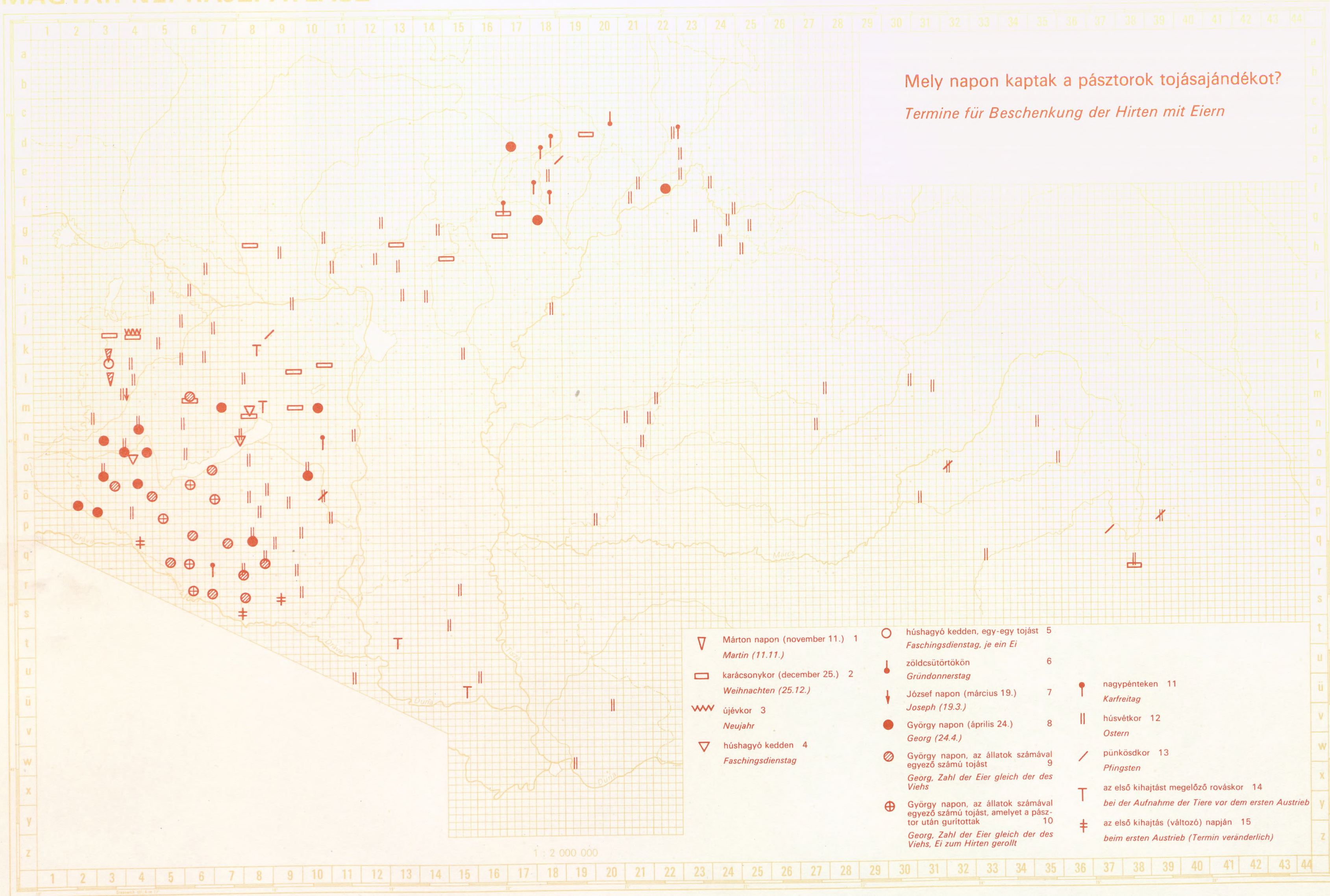

Kik vettek részt a karácsonyi énekes házalásban?
 Teilnehmer des weihnachtlichen Heischeganges mit
 Gesang

- pásztorok 1
Hirten
- felnőtt parasztok 2
Bauern
- gyerekek, legények 3
Kinder, Burschen
- szegények 4
Arme
- cselédek 5
Gesinde
- cigányok 6
Zigeuner

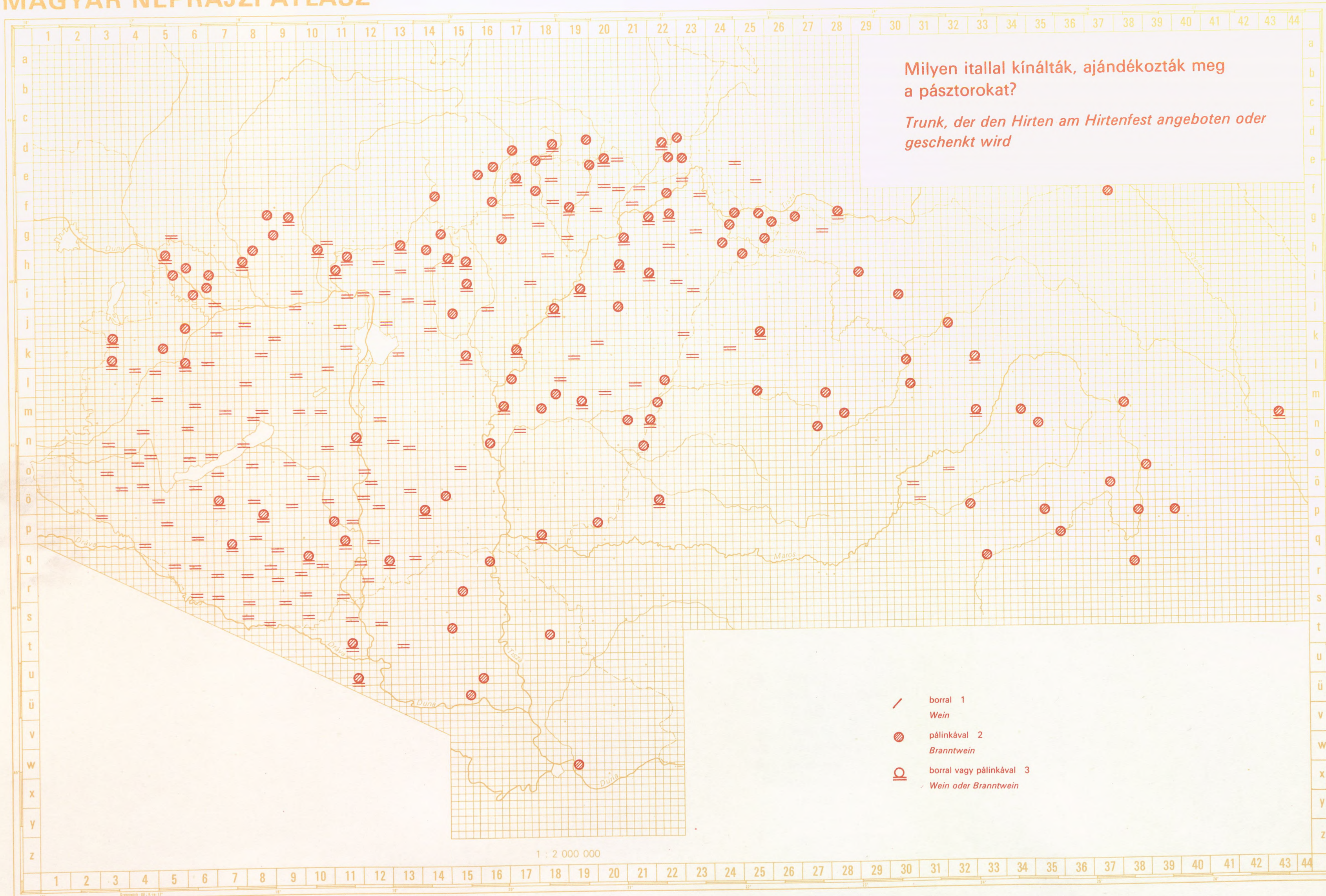
1 : 2 000 000

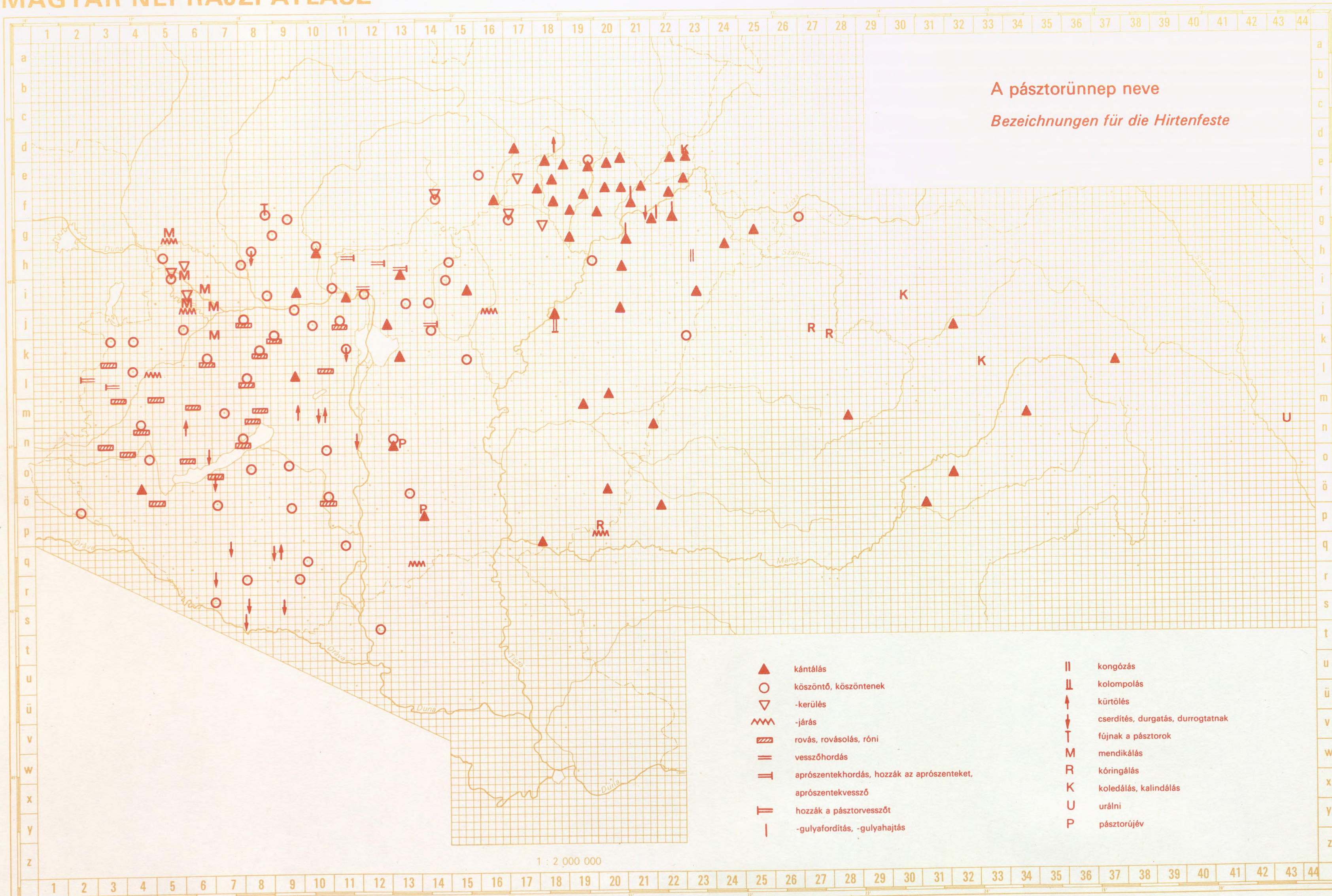
Mely napon kaptak a pásztorok tojásajándékot?
 Termine für Beschenkung der Hirten mit Eiern

▽	Márton napon (november 11.) 1
Martin (11.11.)	○	húshagyó kedden, egy-egy tojást 5
Faschingsdienstag, je ein Ei	●	nagypénteken 11
Karfreitag
□	karácsonykor (december 25.) 2
Weihnachten (25.12.)	↓	zöldcsütörtökön 6
Gründonnerstag	↓	József napon (március 19.) 7
Joseph (19.3.)
∞	újévkor 3
Neujahr	●	György napon (április 24.) 8
Georg (24.4.)		húsvétkor 12
Ostern
▽	húshagyó kedden 4
Faschingsdienstag	⊗	György napon, az állatok számával
egyező számú tojást 9
Georg, Zahl der Eier gleich der des
Viehs	/	pünkösdkor 13
Pfingsten
		⊕	György napon, az állatok számával
egyező számú tojást, amelyet a pász-
tor után gurítottak 10
Georg, Zahl der Eier gleich der des
Viehs, Ei zum Hirten gerollt	T	az első kihajtást megelőző rováskor 14
bei der Aufnahme der Tiere vor dem ersten Austrieb
				⊕	az első kihajtás (változó) napján 15
beim ersten Austrieb (Termin veränderlich)

1 : 2 000 000

A pásztorünnep neve
 Bezeichnungen für die Hirtenfeste

▲	kántálás		kongózás
○	köszöntő, köszöntenek		kolompolás
▽	-kerülés	↑	kürtölés
⋈	-járás	↓	cserdítés, durgatás, durrogatnak
▨	rovás, rovásolás, róni	T	fújnak a pásztorok
≡	vesszőhordás	M	mendikálás
≡≡	aprószentekhordás, hozzák az aprószenteket,
aprószentekvessző	R	kóringálás
≡≡≡	hozzák a pásztorvesszőt	K	koledálás, kalindálás
	-gulyafordítás, -gulyahajtás	U	urálni
		P	pásztorújév

1 : 2 000 000